

HOOFSTUK 6

DIE EMPIRIESE ONDERSOEK EN DIE VERWERKING EN INTERPRETASIE VAN GEGEWENS

6.1 INLEIDING

In die vorige teoretiese hoofstukke is daar op die middelkinderjare, aggressiewe gedrag wat tydens hierdie fase voorkom, die invloed van die ouer-kind binding op die kind se aggressie en die aanwending van speltherapie vanuit die gestaltbenadering met die aggressiewe kind in die middelkinderjare gefokus.

Die doel van hierdie hoofstuk is om aan te dui watter empiriese werkswyses gevolg is om die invloed van 'n spelterapeutiese intervensieprogram op die junior- primêre skoolkind se aggressie en die ouer-kind binding vas te stel. Vervolgens word die doel van die navorsing, die navorsingstelling, die navorsingsmetodologie en die meetinstrument aan die hand van hoofstuk 1 kortliks saamgevat. Die verloop van die intervensie word in tabelvorm weergegee en die gegewens word by wyse van gevallestudies hanteer.

6.2 DIE DOEL VAN DIE STUDIE

Die doelstelling en doelwitte is breedvoerig in hoofstuk 1 bespreek. Vervolgens word die doelstelling en doelwitte saamgevat ten einde die uiteensetting en die interpretasie van gegewens te vergemaklik:

Doelstelling:

- Om 'n spelterapeutiese intervensieprogram saam te stel en te implimenteer ten einde aggressie by die kind in die vroeë middelkinderjare te hanteer en die ouer-kind binding te versterk.

Doelwitte:

- Om kennis en begrip met betrekking tot die middelkinderjare, aggressiewe gedrag in die middelkinderjare, die ouer-kind binding en spel terapie uit te brei, ten einde die intervensieprogram ooreenkomstig die aggressiewe kind se behoeftes, vermoëns, potensiaal en beperkinge te kan rig.
- Om 'n spel terapeutiese intervensieprogram met die gestaltbenadering as basis en met behulp van spel tegnieke saam te stel en te implementeer, ten einde die aggressiewe kind in die middelkinderjare en sy ouer(s) te ondersteun en te bemagtig om die kind se aggressie te hanteer en sodoende die ouer-kind binding te versterk.
- Om na afloop van die intervensieprogram gevolgtrekkings en aanbevelings aan ouers en maatskaplike werkers te verskaf rondom die identifisering en hantering van aggressie by die middelkinderjare kind en die versterking van die ouer-kind binding.

6.3 NAVORSINGSHIPOTESE

Die navorsingshipotese is soos volg: **“Indien die aggressiewe kind in sy middelkinderjare by die spel terapeutiese intervensieprogram betrek word, en sy ouer(s) deur die intervensieprogram bemagtig word, kan die kind gehelp word om van sy aggressie bewus te word, dit te beheer en te verminder om sodoende die ouer-kind binding te versterk”.**

6.4 NAVORSINGSMETODOLOGIE

Intervensie navorsing is in die vorm van 'n kombinasie tussen kwalitatiewe en kwantitatiewe navorsing aangewend. Tydens die betrokke studie het navorser se betrokkenheid by en waarneming van die proefpersone, navorser gehelp om inligting rondom die kind se aggressie en die ouer-kind binding te kry. Skale as kwantitatiewe data-insamelingsmetode is aan die kind en sy ouer(s) gegee om die verband tussen veranderlikes te meet. Die doel van die spesifieke navorsing was om aggressiewe gedrag

by die kind in die middelkinderjare en die invloed daarvan op die ouer-kind binding, uit te brei en 'n program te ontwikkel wat as riglyn sal dien in die hulpverlening aan die aggressiewe kind en die versterking van die ouer-kind binding.

Kwasi-eksperimentele navorsing met enkelstelselontwerp is vir die doeleindes van die studie aangewend. Sodoende kon die navorser vasstel tot watter mate die onafhanklike veranderlike (die spelterapeutiese intervensieprogram) die afhanklike veranderlike (die middelkinderjare kind se aggressie en die ouer-kind binding) beïnvloed.

Die enkelstelselontwerp het vir die doeleindes van die studie 'n voortoets-natoets ontwerp (A-B-A ontwerp) aangeneem. Die voortoets van die afhanklike veranderlike is as basis vir die vergelyking van die natoets gebruik. Die resultate van die voortoets-natoets is dus met mekaar vergelyk om die impak van die intervensie te bepaal. Tydens die betrokke studie is navorsing onder gekontroleerde omstandighede deur middel van die veldopname uitgevoer. In die veldopname is daar van persoonlike onderhoude, spelterapeutiese sessies, skale en gekontroleerde waarnemings gebruik gemaak. Ses kinders tussen die ouderdom van 6-9 jaar van albei geslagte wat aggressiewe gedrag getoon het en die betrokke ouer(s) is tydens die intervensieprogram betrek. Die respondente is doelgerig vanuit navorser se privaatspraktyk vir die studie geselekteer.

6.5 DIE SKALE EN INTERVENSIEPROGRAM

Die enkelstelselontwerp (A-B-A metode) is gebruik en gestandaardiseerde skale is as meetinstrumente benut. Die skale is gebruik om die aggressiewe kind se gedrag asook die ouer-kind binding te bepaal. Die volgende skale het die betrokke kind voor die aanvangs van die intervensie voltooi:

- Kinderfunksioneringsinventaris (om die kind se maatskaplike funksionering te bepaal) (Bylae E);

Die volgende skale het die betrokke kind voor afloop van die intervensie en na afloop daarvan voltooi:

- Kind se houding teenoor ma (Bylae F) en
- Kind se houding teenoor pa (Bylae G).

Die volgende skale het die betrokke ouer(s) voor afloop van die intervensie en na afloop daarvan voltooi:

- Indeks van ouergesindheid (Binding van ouer met kind)(Bylae C).
- Kindergedragsskadering skaal (Ouer se bewustheid van die kind se aggressie) (Bylae D).

Die A-B-A metode het uit die volgende stappe bestaan:

- A verteenwoordig die voormeting wat in die periode 18-25 Augustus 2000 plaasgevind het.
- Die B verteenwoordig die intervensieprogram wat tussen 25 Augustus 2000 en 11 Oktober 2000 geïmplementeer is.
- A dui op die nameting wat op 13 Oktober 2000 plaasgevind het, waar dieselfde skale as in die voormeting benut is, en weer deur die respondente en die ouers voltooi is. Die voor- en nameting is met mekaar vergelyk om die invloed van die intervensieprogram op die kind se aggressie en die ouer-kind binding te bepaal.

6.5.1 Verwerking van inligting vanuit die skale

Die betrokke skale (bylae C,D,E,F, en G) het ten doel gehad om die kind se bewustheid van sy aggressie en die ouer-kind binding te meet. Die respondente het skale vir die voor- en nameting voltooi. Volgens Faul & van Niekerk (1999:90-92) is die items op die skale in 'n bepaalde volgorde geklassifiseer. Vir die doel van die studie is die inligting volgens bepaalde formules van die Perspektief Opleidings Kollege

verwerk.(vergelyk Faul & van Niekerk,1999:89-106.) Die skale is verwerk volgens bepaalde persentasies in die vorm van staafdiagramme (vergelyk paragraaf 6.8). Vir die doel van die studie kon die voortoets-natoets met mekaar vergelyk word en kon die invloed wat die intervensie op die afhanklike veranderlikes gehad het, vasgestel word.

6.6 DIE INTERVENSIE

Tydens die intervensie is daar deurlopend gepoog om die respondente se bewustheid te verhoog, om hulle in staat te stel om keuses te maak, besluite te neem en om beheer en verantwoordelikheid vir hul lewens te neem. Die respondente kon die geleentheid kry om met hul gevoelens in kontak te kom en sodoende die onvoltooidhede in hul lewens op te los. Tydens die intervensie is verskillende speltegnieke en -mediums benut om die respondente by die terapeutiese proses te betrek, en om die intervensie sinvol deur te voer. Vervolgens word die spelterapeutiese intervensieprogram in tabelvorm weergegee. Die doelwitte van elke sessie, verloop van die sessie, en die tegnieke en mediums wat benut is, word vervolgens in tabel 6.1 uitgelig. Die spelterapeutiese intervensieprogram word volledig in hoofstuk 7 bespreek.

INTERVENSIË MET DIE AGGRESSIEWE KIND EN SY OUER(S)

Sessie	Doelwitte van die sessie	Verloop van die sessie	Hulpmiddels en tegnieke
Sessie 1: betrokke kind met sy ouer(s)	<ul style="list-style-type: none"> • Kennismaking en verhoudingsbou met die kind en sy ouer(s). • Assessering en kontraksluiting. • Voormeting deur die kind en sy ouer(s) met behulp van die skale. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bespreking van die intervensieprogram. • Kontraksluiting met die kind en sy ouer(s), en vasstelling van hul doelwitte (Bylae A en B). • Insameling van inligting deur die voltooiing van die skale. Meting vind plaas in terme van die ouer(s) se bewustheid van hul kind se aggressie en die graad van ouer-kind binding (Bylae C en D). Die kind voltooi die skale om sy maatskaplike funksionering te bepaal (Bylae E). 	<ul style="list-style-type: none"> • Benutting van kontrakte (bylae A en B) en die skale (bylae C, D, en E) • Ongestruktureerde spel.

INTERVENSIË MET DIE AGGRESSIEWE KIND EN SY OUER(S)

Sessie	Doelwitte van die sessie	Verloop van die sessie	Hulpmiddels en tegnieke
Sessie 2: betrokke kind alleen	<ul style="list-style-type: none"> • Om kontakmaking en die bou van 'n terapeutiese verhouding tussen die kind en terapeut te bewerkstellig deur die kind op sy vlak te ontmoet, aan hom die geleentheid te gee om die spelterapeut te leer ken, en genotvolle ervarings te deel.. • Om die skale saam met die kind te voltooi. • Om die belangrikheid van keuses aan die kind te bied. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bou van die terapeutiese verhouding. • Fokus op die kind se doelwitte en sy verwagtings ten opsigte van die sessies en die terapeut. • Meting van die kind se bewustheid van sy aggressie en emosionele bindinge in gesinsverband deur middel van die skale (Bylae F en G). • Fokus op keuses en sensoriese kontakmaking. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skale (bylae F en G). • Ongestruktureerde spel van die kind se keuse.

INTERVENSIË MET DIE AGGRESSIEWE KIND EN SY OUER(S)

Sessie	Doelwitte van die sessie	Verloop van die sessie	Hulpmiddels en tegenteke
	<ul style="list-style-type: none"> • Deur bewuswording van die kind se sensoriese en die self bepaal die kind en die terapeut kontakgrense en voorgrondsbehoefte. • Ongestruktureerde spel en verhoging van bewustheid. 		
Sessie 3: betrokke kind alleen	<ul style="list-style-type: none"> • Om die kind se ontwikkelingsfase waarin hy homself bevind, te identifiseer. • Om die kind se sensoriese kontak te versterk. 	<ul style="list-style-type: none"> • Fokus op sensoriese bewustheid (gesig, gehoor, aanraking, smaak en reuk), liggaamshouding en asemhaling. Hierdie bewusmaking vind in al die terapeutiese sessies plaas. • Oriëntering van die hier-en-nou. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sensoriese kontakmaking (smaak en reukbotteltjies). • Legkaarte, musiek en bordspeletjies. • Gevoelsgesiggies.

INTERVENSIË MET DIE AGGRESSIEWE KIND EN SY OUER(S)

Sessie	Doelwitte van die sessie	Verloop van die sessie	Hulpmiddels en tegnieke
	<ul style="list-style-type: none"> • Om die kind van verskillende gevoelens bewus te maak. • Fokus op polariteite. • Ontspannende spel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bepaling van emosies – fokus op negatiewe en positiewe gevoelens. 	
Sessie 4: betrokke kind alleen	<ul style="list-style-type: none"> • Om die ek/jy verhouding te versterk – ontmoet die kind op sy vlak. • Om kennis en insigontwikkeling van aggressie as gevoel by die kind te bewerkstellig. • Om die belangrikheid van keuses vir die kind te bied. 	<ul style="list-style-type: none"> • Oriëntering van die hier-en-nou. • Die verhoging van verdere bewustheid (aanraking en gevoelens). • Identifiseer polariteite in die kind se lewe. • Fokus op die kind se potensiaal om sy aggressie te hanteer en te verstaan. 	<ul style="list-style-type: none"> • Die benutting van vingerverf as projeksiemedium. • Die roosboomtegniek.

INTERVENSIË MET DIE AGGRESSIEWE KIND EN SY OUER(S)

Sessie	Doelwitte van die sessie	Verloop van die sessie	Hulpmiddels en tegnieke
	<ul style="list-style-type: none"> • Om geleentheid vir projeksie van die kind se voorgrondsbehoefte en gevoelens rondom sy aggressie te bied. • Om die kind se proses en die hantering van sy voorgrondsbehoefte en gepaardgaande emosies te hanteer. • Assesseringspel en skeppende spel. 		

Sessie	Doelwitte van die sessie	Verloop van die sessie	Hulpmiddels en tegnieke
<p>Sessie 5: betrokke kind alleen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Om die kind se proses te bepaal waardeur die self moet beweeg ten einde tot volle bewustheid te kan beweeg. • Assessering van die gesinsdinamiek. • Om die kind op 'n fantasieëis te neem waar die kind enige persoon kan kies om saam te gaan. 	<ul style="list-style-type: none"> • Leer om gevoelens in die hier-en-nou te besit. • Fokus op die gesinsamestelling, die emosionele binding tussen en kommunikasiepatrone van gesinslede. • Fokus op voorgrondsbehoefte, polariteit en die neem van verantwoordelikheid. • Fokus op sensoriese kontakmaking. • Bemagtig die kind om met sy gevoelens kontak te maak. 	<ul style="list-style-type: none"> • Grafiese gesinsbeelding. • Benutting van 'n fantasieëis. • Teken as projeksie-medium (aggressie-monsters en 'n veilige plekkie)

INTERVENSIË MET DIE AGGRESSIEWE KIND EN SY OUER(S)

Sessie	Doelwitte van die sessie	Verloop van die sessie	Hulpmiddels en tegnieke
	<ul style="list-style-type: none">• Om deur die benutting van teken as medium geleentheid vir die kind se gevoelens rondom hierdie persoon te bied.• Om deur die terapeutiese proses te bepaal watter invloede die betekenisvolle persone in die kind se lewe op sy emosionele funksionering het.		

INTERVENSIË MET DIE AGGRESSIEWE KIND EN SY OUER(S)

Sessie	Doelwitte van die sessie	Verloop van die sessie	Hulpmiddels en tegnieke
	<ul style="list-style-type: none"> • Om deur die gebruik van selfvertroeteling die kind 'n geleentheid te bied om sy aggressiewe gevoelens te aanvaar en te mag besit. • Assessering- en skeppende spel. 		
Sessie 6: betrokke kind alleen	<ul style="list-style-type: none"> • Om verhoogde sensoriese kontak by die kind te fasiliteer. 	<ul style="list-style-type: none"> • Leer om gevoelens in die hier-en-nou te besit. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sand as projeksiemedium.

INTERVENSIE MET DIE AGGRESSIEWE KIND EN SY OUER(S)

Sessie	Doelwitte van die sessie	Verloop van die sessie	Hulpmiddels en tegnieke
	<ul style="list-style-type: none"> • Om deur die benutting van sand as medium geleentheid vir projeksie van die kind se voorgrondsbehoefte rondom sy aggressie te bied. • Deurlopende assessering en evaluering van die kind se proses. • Om die kind tot insig oor sy aggressiewe gevoelens en ouer-kind binding te begelei en te verduidelik. • Skeppende spel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Fokus op verhoogde bewustheid van die kind se siening van homself, die struktuur en die sekuriteit in sy lewe, introjekte, sy gevoelens en selfonderhouding. • Fokus op die wyse waarop die ouer-kind binding die kind negatief beïnvloed.. • Bemagtig die kind om sy aggressie te identifiseer, te besit en te hanteer. • Bied vir die kind hanteringstrategieë met betrekking tot sy aggressie. 	

Sessie	Doelwitte van die sessie	Verloop van die sessie	Hulpmiddels en tegnieke
<p>Sessie 7: betrokke kind alleen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Om die kind se sensoriese bewustheid te verhoog. • Om deur die benutting van klei as medium geleentheid vir projeksie van die kind se aggressie te bied. • Om die kind tot aktiewe gebruik van sy gevoelens te begelei en dit uit te druk. • Om die kind in beheer van sy situasie te plaas deur sy aggressie te besit. 	<ul style="list-style-type: none"> • Fokus op die identifisering, die besit en die hantering van gevoelens in die hier-en-nou.. • Fokus op die verhoging van die kind se bewustheid en kontakmaking met sy aggressie. • Die neem van verantwoordelikheid vir sy gedrag en selfonderhouding. • Om deur middel van rollespel die kind voor te berei om met sy ouer(s) te kommunikeer. 	<ul style="list-style-type: none"> • Die benutting van klei as projeksiemedium. • Die leë-stoeltegniek.

INTERVENSIË MET DIE AGGRESSIEWE KIND EN SY OUER(S)

Sessie	Doelwitte van die sessie	Verloop van die sessie	Hulpmiddels en tegnieke
	<ul style="list-style-type: none"> • Om die kind voor te berei om sy ouer(s) te betrek tydens die volgende sessie. • Skeppende- en gedramatiseerde spel. 		
Sessie 8: betrokke kind saam met die ouer(s)	<ul style="list-style-type: none"> • Om die ouer(s) en kind te begelei om hul gedrag te evalueer. • Om die ouer(s) sowel as die kind van hanteringsfoute bewus te maak en gevoelens wat die ouer-kind binding negatief beïnvloed. 	<ul style="list-style-type: none"> • Fokus op die identifisering, die besit en die hantering van gevoelens deur die kind teenoor sy ouers en verskaf toestemming aan die kind om aan sy gevoelens uiting te gee. • Identifisering van moontlike probleme en bronne van konflik tussen ouer en kind. 	<ul style="list-style-type: none"> • Die wurmtegniek. • Bied geleentheid vir projeksie deur enige medium van hul keuse.

INTERVENSIE MET DIE AGGRESSIEWE KIND EN SY OUER(S)

Sessie	Doelwitte van die sessie	Verloop van die sessie	Hulpmiddels en tegnieke
	<ul style="list-style-type: none"> • Om deur die terapeutiese proses die ouer(s) en die kind bewus te maak van die doel en betekenis van aggressie en dit positief te rig. • Assesseringspel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Fokus op bemagtiging en bied aan die ouer en kind geleentheid om idees vir probleemoplossing te vind en sinvolle hanteringstrategieë voor te stel. • Fokus op die verhoging van bewusmaking van die ouer-kind interaksie en die kind se aggressie. • Bemagtig die kind om sy steunstelsels te benut. 	
Sessie 9: betrokke kind saam met die ouer(s)	<ul style="list-style-type: none"> • Om die ouer(s) en kind tot die identifisering van projeksie en onvoltooidhede binne die self te begelei. 	<ul style="list-style-type: none"> • Die verhoging van bewustheid. • Bied geleentheid vir projeksie deur middel van rollespel en handpoppe. 	<ul style="list-style-type: none"> • Handpoppe en rollespel. • Bied geleentheid vir projeksie deur enige medium van hul keuse te kies.

INTERVENSIË MET DIE AGGRESSIEWE KIND EN SY OUER(S)

Sessie	Doelwitte van die sessie	Verloop van die sessie	Hulpmiddels en tegnieke
	<ul style="list-style-type: none"> • Uitbreiding van kommunikasievaardighede en vaardighede in probleemoplossing. • Om die ouer(s) en kind te begelei tot verantwoordelike senneming ten opsigte van hul gevoelens, gedrag en optrede. • Voorbereiding op terminering. • Gedramatiseerde spel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Fokus op die kind en die ouer se gedragpatrone, en ondersteun hulle om insig in hierdie gedragpatrone te ontwikkel. • Fokus op die bewusmaking van die kind en ouer se behoeftes en leemtes in hul verhouding. • Fokus op voorgrondsbehoefte. • Bemagtig die ouer en kind in die neem van verantwoordelikheid en selfonderhouding. • Help die kind om in die teenwoordigheid van sy steunstelsels te leer om met nuwe gedrag te eksperimenteer. 	

INTERVENSIË MET DIE AGGRESSIEWE KIND EN SY OUER(S)

Sessie	Doelwitte van die sessie	Verloop van die sessie	Hulpmiddels en tegnieke
		<ul style="list-style-type: none"> • Berei die kind op terminering voor. 	
Sessie 10: betrokke kind saam met die ouer(s)	<ul style="list-style-type: none"> • Om die sessies te termineer, groei te evalueer en die ouer(s) en die kind te bemagtig en te motiveer. • Om die skale met die betrokke ouer(s) en kind weer te voltooi ten einde die resultate van die intervensie te bepaal. 	<ul style="list-style-type: none"> • Erkenning van goeie vordering wat gemaak is. • Hanteer enige onvoltooidhede wat die kind moontlik ten opsigte van terminering van die terapeutiese proses ervaar. • Beplanning van ongestruktureerde opvolgessies indien nodig. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skale (bylae C,D,F en G). • Ongestruktureerde spel (partytjie).

6.7 VERWERKING EN INTERPRETASIE VAN GEGEWENS AAN DIE HAND VAN DIE GEVALLESTUDIES

Die verwerking van die kwalitatiewe en kwantitatiewe gegewens word vervolgens by wyse van gevallestudies hanteer. Die gegewens en die terapeutiese proses van elke kind wat tydens die betrokke studie betrek is en die terapeutiese proses voltooi het, word bespreek. In die betrokke studie is daar ses kinders in hul vroeë middelkinderjare betrek. Die intervensieprogram het uit tien sessies bestaan. Slegs vyf van die ses respondente het die tien sessies voltooi. Klem word spesifiek op elke respondent se gesinsomstandighede, sy unieke proses, die tipe ouer-kind binding, verdedigingsmeganismes en kontakgrensversteurings wat die respondent aanwend, die wyse waarop hy deur die vlakke van neurose beweeg, die bewusmaking van sy aggressie en die versterking van die ouer-kind verhouding, geplaas. Elke respondent se maatskaplike funksionering word aan die hand van staafdiagramme bespreek. Skuilname word ter wille van konfidensialiteit gebruik.

Vervolgens word daar op die biografiese besonderhede van die laerskoolkinders wat tydens die hoofondersoek betrek is, gefokus. Die respondente wat by die studie betrek is, is almal blank.

Tabel 6.2 Respondente se geslag

RESPONDENTE SE GESLAG	
Geslag	Aantal
Seuns	4
Dogters	1
Totaal	n= 5

Dit is uit tabel 6.2 duidelik dat 1 dogter en 5 seuns by die studie betrek is. Tydens die hoofondersoek het een dogter egter vanuit die sessies onttrek, as gevolg van erge weerstand. Die navorser beplan om na afloop van die betrokke studie terapie met hierdie dogter voort te sit. Moontlike tourette-sindroom dra tot die dogter se aggressie by.

Tabel 6.3 Respondente se skoolgraad

RESPONDENTE SE SKOOLGRAAD	
Graad	Aantal
Graad 1	2
Graad 2	1
Graad 3	2
Totaal	n= 5

Dit is uit tabel 6.3 duidelik dat die respondente almal in die laerskool is en dat die resultate verteenwoordigend van die junior-primêre skoolkind is.

Tabel 6.4 Respondente se huistaal

RESPONDENTE SE HUISTAAL	
Huistaal	Aantal
Afrikaans	5
Engels	0
Totaal	5

Dit is uit tabel 6.4 duidelik dat die resultate verteenwoordigend van Afrikaanse kinders is.

Tabel 6.5 Biografiese besonderhede van die ouer(s)

BIOGRAFIESE BESONDERHEDE VAN DIE OUER(S)	
Huwelikstatus	Aantal
Getroud	2
Geskei	1
Weduwee	2
Ander (bv: ongetroud)	0
Totaal	5

Dit is uit tabel 6.5 duidelik dat die respondente se ouer(s) tot verskillende huwelikstatusse behoort. Die betroubaarheid van die studie kon dus makliker aan die hand van verskillende opvoedingsituasies bepaal word. Oorsake van aggressie by die laerskoolkind kon breedvoerig vanuit bogenoemde inligting verkry word.

Vervolgens word elke respondent aan die hand van gevallestudies bespreek. Die doelwitte van elke sessie en die verloop van elke sessie kan met tabel 6.1 vergelyk word. Skuilname word gebruik.

6.7.1 Wayne, 7 jaar oud

Agtergrondsgeskiedenis:

Wayne se moeder het hom vir terapie ingeskakel. Wayne is die jongste van twee seuns. Wayne se vader was jare lank 'n alkoholis. Die gesin was ook lank by die dorp se maatskaplike dienste betrokke. Wayne se vader is 'n jaar gelede deur 'n vriend van die moeder voor Wayne doodgeskiet. Wayne se skoolprestasies is ondergemiddeld, hy herhaal tans graad 1. Aanmeldingsprobleem: Wayne se onbeheerbare gedrag en ongehoorsaamheid teenoor sy moeder.

6.7.1.1 Verloop van sessie een (kind en moeder)

Wayne was baie opgewonde om by speltherapie betrokke te raak. Tydens die eerste sessie is daar dadelik goeie kontak met hom bewerkstellig. Die navorser kon die uiteensetting van die tien sessies en kontraksluiting (Bylae A en B) met beide ouer en kind bespreek. Tydens die sessie het Wayne se moeder skale (Bylae C en D) voltooi, terwyl Wayne aan aktiwiteite kon deelneem. Hy het geïnteresseerd na die speelkamer en die speelmateriaal gekyk. Hy wou dadelik weet hoe lank hy is en het gou teen die lengtekaart gaan staan.

Tydens die voltooiing van die skaal (Bylae E) het Wayne swak konsentrasie openbaar. Wayne wou op daardie stadium net speel en het sy behoefte uitgespreek om met navorser

te speel. Wayne het die geleentheid gehad om enigiets te kies waarmee hy wou speel. Navorsers kon weer na 'n rukkie die skaal met hom voltooi.

Wayne het die vrymoedigheid gehad om te noem dat dit vir hom baie sleg is om nie meer 'n vader te hê nie. Hy noem dat sy maatjies hom spot daarvoor. Navorsers bemagtig Wayne deur te sê dat die sessies hom gaan help om beter te voel en sy gevoelens te verstaan.

Wayne voel beter en is bereid om die skaal nou te voltooi. Wayne noem dat hy die sessie geniet het en na die volgende afspraak uitsien. Wayne se moeder het haar skale voltooi en vir navorsers gegee.

Assessering

Baie goeie kontak is tussen Wayne en navorsers bewerkstellig. Wayne het van die begin van die sessie lus gehad om saam met navorsers te speel en was baie opgewonde oor die sessies. Aanvanklik was sy konsentrasie swak, maar toe hy aan die speelkamer gewoond raak, kon hy entoesiasies saamwerk. Dit was duidelik dat hy die individuele aandag van die terapeut en die saamspeel nodig gehad het.

Wayne het 'n endomorfiëse bou. Hy openbaar negatiewe gevoelens teenoor homself (vergelyk paragraaf 2.2.1.1). Dit kom voor asof sy maats hom oor sy gewig spot en omdat hy nie meer 'n pa het nie. Vir die kind in die middelkinderjare is dit belangrik om suksesvol te ontwikkel (om "te behoort"). Indien die kind nie al sy ontwikkelingstake bemeester nie en verliese ervaar, kan dit tot aggressiewe gedrag aanleiding gee.

Wayne se energievlak was baie hoog. Hy het dit aan die begin van die sessie moeilik gevind om op een aktiwiteit te fokus. Hy het sy moeder geïgnoreer wanneer sy hom streng aangespreek het. Dit was vir navorsers opvallend dat Wayne sy moeder op enige wyse kon behandel sonder dat sy hom regwys of aanspreek.

Dit blyk dat Wayne nie goeie kontak met homself en die omgewing handhaaf nie. Hy aanvaar volgens sy moeder geen verantwoordelikheid nie en kan nie maklik keuses

uitoefen nie. Hy ervaar verskeie emosies, maar weet nie hoe om dit te beheer nie.

Wanneer 'n kind nie sy gedrag verstaan nie, lei dit dikwels tot verwarring en skuldgevoelens (vergelyk paragraaf 2.2.3). Na aanleiding van beide Wayne en sy moeder se skaalvoltooiing is dit vir navorser duidelik dat Wayne se vader se dood en sy onbeheerbare gedrag tot 'n groot mate 'n belemmerende invloed op alle vlakke van Wayne se funksionering uitoefen. Wayne is tans nie bewus van die impak van hierdie invloed op sy lewe nie. Sy verhouding met sy moeder blyk hierdeur skade te gekry het.

Navorser wil die aanname maak dat Wayne nie van sy aggressie bewus is nie. Hy sien sy aggressiewe optredes as normaal en aanvaarbaar. Hy behandel sy moeder soos hy wil sonder dat hy raas kry. Dit kom vir navorser voor dat Wayne sy moeder wil toets om sodoende altyd die oorhand te kry.

Wayne funksioneer in die valse laag van Perls. Hy poog om iets te wees wat hy nie is nie. Probleme word by Wayne geïdentifiseer, maar hy weet nie hoe om dit op te los nie.

6.7.1.2 Verloop van sessie twee (kind alleen)

Wayne was baie bly om navorser te sien. Hy hardloop dadelik na al die speelgoed in die speelkamer. Hy noem dat dit met hom goed gaan.

Navorser bied aan Wayne die keuse om met enigiets te speel of te teken voordat die skaal (Bylae F) voltooi moet word. Wayne wil graag 'n prentjie van sy gunsteling motor teken. Hy vertel spontaan vir navorser van sy droom motor. Die navorser en Wayne kon saam die verwagtings van die sessies bespreek deur dit op 'n plakkaat neer te skryf. Wayne noem dat hy opgewonde is oor elke sessie.

Tydens die invul van die skaal (Bylae F) konsentreer Wayne baie beter. Wayne vul egter nie die skaal oor sy houding teenoor sy vader in nie. Hy vul net die skaal in oor sy houding teenoor sy moeder. Op navorser se vraag of Wayne tevrede voel oor die skaal, het hy geantwoord dat hy sy pa mis, maar nie nou oor hom wil gesels nie. Hy verkies om net die vrae oor sy ma in te vul.

Tydens die invul van die kinderfunksioneringsinventaris blyk dit dat Wayne negatiewe teenoor die skool, sy maats en volwassenes beleef. Wayne noem: “ Ek hou nie van skool nie, dis sommer simpel”. Hy ervaar aggressiewe gedrag as normaal in sy sosialisering met maats. Hy noem dat hy die “kwaaieste en sterkste in sy klas is”. Sy aandag dwaal voortdurend wat vereis dat navorser gereeld leiding moet neem om die skaal verder te voltooi.

Die gebruik van legkaarte om Wayne se ontwikkelingsfase te bepaal was vir hom baie genotvol. Hy het genoem dat hy nie legkaarte by sy huis het nie. Wayne het sy oë toegemaak toe hy die verskillende legkaartstukke uitsorteer. Hy het die verskillende legkaartstukke wat hy wou gebruik, versigtig uitgesorteer. Toe hy sy oë oopmaak, raak hy egter moedeloos toe hy nie die legkaart kon voltooi nie.

Hy wou nie opruim nie en het dadelik gevra dat navorser moet opruim. Navorser het hom hierna aangemoedig om op te ruim en weer die reëls van die speelkamer met hom bespreek. Wayne noem dat sy ma alles opruim en dat hy nie nodig het om op te ruim nie. Dit bevestig aan navorser dat Wayne min of geen verantwoordelikheid tuis het nie. Dit is vir hom moeilik om verantwoordelikheid vir sy gedrag te aanvaar. Navorser moedig vir Wayne aan om die komende week te gaan dink oor dinge wat hy kan doen om dit nog makliker te maak om met takies in die huis te help en om sy ma te ondersteun.

Assessering

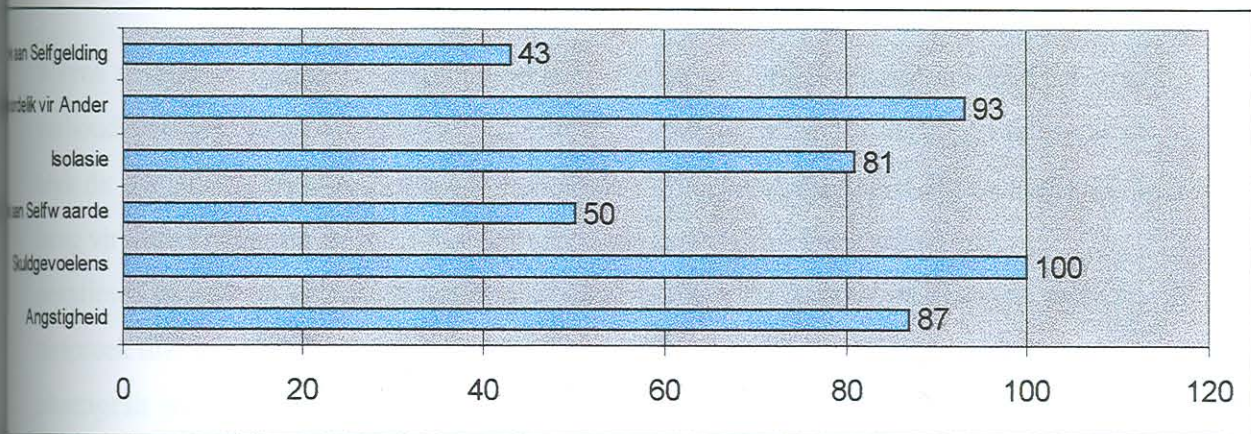
Wayne bind sterk met die navorser. Die feit dat hy dadelik noem dat hy eers later oor sy pa wil gesels, dui daarop dat hy navorser vertrou. Hy was deurgaans aktief en wou net speel. Dit wys vir navorser dat Wayne 'n behoefte aan aandag het en dat sy huislike omstandighede nie toelaat dat hy baie kan speel nie.

Wayne het goeie samewerking tydens die invul van die skale (Bylae E, F en G) gegee. Hy het die vrae duidelik verstaan en kon maklik sy keuses deurgee. Die

kinderfunksioneringsinventaris (Bylae E) is slegs in die studie benut om die kind se maatskaplike funksionering te bepaal. Hierdie skaal is nie deel van die voor- en nameting van die betrokke studie nie. Volgens die verwerking van die skaal (Bylae E) kan Wayne se selfpersepsie soos volg in figuur 6.1 uiteengesit word:

Figuur 6.1 Selfpersepsie van Wayne

SELFPERSEPSIE VAN WAYNE

Daar moet in ag geneem word dat die verwerking van die kinderfunksioneringsinventaris deurgaans op dieselfde wyse in elke gevalllestudie verwerk word. Puntetellings ten opsigte van die kernaspekte van selfpersepsie word duidelik in figuur 6.1 getoon. Puntetellings strek vanaf 0 tot 100. 'n Totaal van meer as 40% toon 'n behoefte aan verbetering; 'n totaal van tussen 36% en 40% dui op 'n waarskuwing dat aandag benodig word en 'n totaal van minder as 36% val in die aanbevole gebied, naamlik dat die kind gesond ontwikkel en groei.

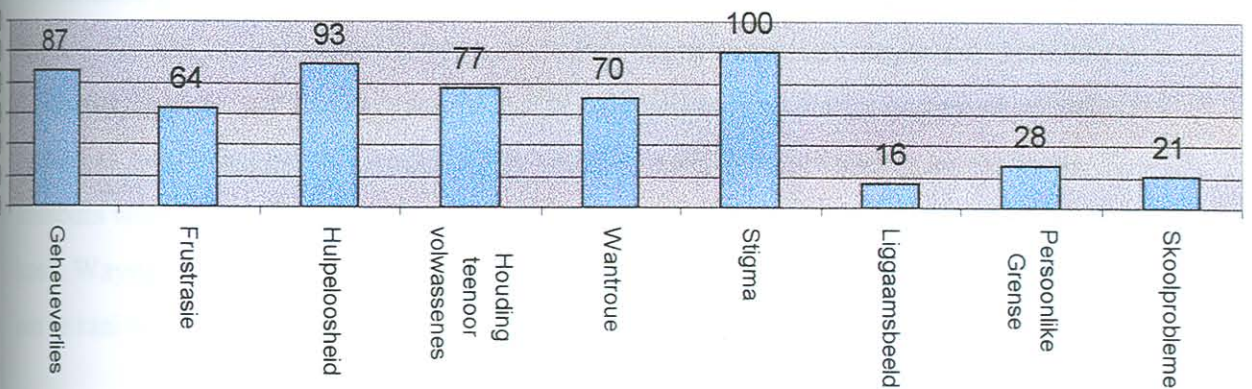
Vervolgens word die drie hoogste tellings bespreek. Wayne se huidige telling vir skuldgevoelens is 100. Volgens die verwerking van die kinderfunksioneringsinventaris (Bylae E) aanvaar Wayne skuld vir alles wat verkeerd loop. Wayne voel dat hy gestraf moet word en dat sy skuldgevoelens sy lewe beheer. Volgens navorser kan Wayne skuldgevoelens ervaar rondom sy vader se dood en dat hy dit kon verhoed het. Dit sal in die volgende sessie met Wayne gekontroleer word.

Wayne se huidige telling vir verantwoordelikheid teenoor ander is 93. Hy voel verantwoordelik vir ander se geluk en probeer aanhoudend om ander uit die moeilikheid te hou. Wayne se moeder noem dat hy gereeld self in die moeilikheid by die skool is, maar dat hy ander kinders teen moeilikheid beskerm. Navorser is van mening dat Wayne deur middel van sy aggressie en ongehoorsaamheid aandag wil trek om juis in beheer van sy gevoelens te kom. Sy onaanvaarbare gedrag is waarskynlik 'n verdedigingsmeganisme om homself te beskerm. Hy besef net nog nie die erns van sy gedrag nie.

Wayne se huidige telling vir angstigtheid is 87. Hy beleef 'n gebrek aan sekuriteit in verhoudings en is bang om emosioneel seer te kry. Volgens die verwerking van die skaal blyk dit dat Wayne deur sy omstandighede bedreig voel en bang is vir die toekoms. Hy is bang vir verwerping en mislukking. Wayne is nie bewus van die invloed van sy negatiewe gedrag op sy maatskaplike funksionering nie. Hy kan nie sy emosies verbaal uitspreek nie. Die traumadinamika van Wayne se skaal kan soos volg in figuur 6.2 uiteengesit word:

Figuur 6.2 Wayne se traumadinamika

WAYNE SE TRAUMADINAMIKA

Volgens die verwerking van die kinderfunksioneringsinventaris (Bylae E) is Wayne se huidige stigmatelling 100. Hy beleef homself anders as ander kinders. Dit kan aan Wayne se endomorfiëse bou en onaanvaarbare gedrag toegeskryf word. Wayne toon 'n hoë telling in terme van sy hulpeloosheid. Wayne gee nie om oor hoe hy optree nie. Sy ervaringswêreld is baie negatief en sentreer rondom gevoelens van verwerping, swaarmoedigheid, doelloosheid, magteloosheid, eensaamheid en 'n gevoel dat niks meer sin het nie. Dit blyk dat Wayne 'n swak geheue het. Wayne het heel moontlik die insident van sy vader se dood ver weg gebêre. Hierdie kan 'n moontlike oorsaak vir Wayne se aggressie wees. Sy houding teenoor volwassenes is dan ook negatief en sy moeder se swak dissiplinestyl versterk dit.

Wayne se gedrag dui daarop dat hy in Perls se fobiese laag beweeg. Hy bied weerstand, en vermy of onderdruk onaangename ervarings in sy lewe. Wayne is bang vir verwerping.

6.7.1.3 Verloop van sessie drie (kind alleen)

Wayne was baie bly om die navorser te sien en het genoem dat dit met hom goed gaan.

Tydens die benutting van verskillende reuk- en smaakbotteltjies kon Wayne gou die verskillende geure en smake uitken. Hy het dit baie geniet. Hy het genoem dat hy van die reuke nie geken het nie, maar daarvan gehou het. Op navorser se vraag hoe hy voel as hy die botteltjies ruik, het hy geantwoord dat dit baie lekker is en dat hy nog nooit soveel botteltjies geruik het nie. Hy noem dat hy van die reuke herken wanneer sy ma in die kombuis werk. Hy noem: "...dit laat my lekker voel, want dan weet ek my ma maak kos". Wayne geniet dit om aan die verskillende teksture te raak en maak selfs sy oë toe om te raai waaraan hy raak.

Tydens die benutting van die "Listen Lotto" speletjie het Wayne aanvanklik gesukkel om die verskillende geluide te identifiseer. Hy geniet die musiek baie en kon kies watter geluide hy wou identifiseer deur na die kaarte te kyk. Wayne kon die geluide aan die

regte prentjies koppel. Tydens die speletjie het Wayne en die navorser met mekaar gekompeteer oor wie die meeste geluide kan identifiseer. Wayne wou graag elke keer wen.

Navorser het verskillende gesigsuitdrukkings vir Wayne gewys. Op navorser se vraag of Wayne gesiggies kan kies wat by verskillende situasies in sy lewe pas, het hy al die kwaai en hartseer gesiggies gekies. Hy noem weer dat sy maats hom spot en dan word hy “sommer baie kwaad”. Sy ma raas met hom oor sy onbeheerbare gedrag en dan voel hy ook hartseer. Navorser wys vir Wayne dat daar verskillende gevoelens is en dat hy self kan kies hoe hy wil voel. Op navorser se vraag, antwoord hy dat hy graag gelukkig wil wees en dat hy nie bang wil voel nie. Hy voel bang omdat hy nie meer ‘n pa het nie en bang is vir “die slegte oom”. Navorser moedig hom aan om te wys hoe hy gevoel het vandat sy pa oorlede is. Wayne kon noem dat hy kwaad voel vir die oom wat sy pa geskiet het. Hy wys sy vuiste vir navorser en sê: “ Ek wil die oom al geslaan het”. Wayne is baie kwaad.

Wayne noem dat hy kwaad en hartseer voel. Wayne noem dat hy homself “beskerm” deur “kwaai en sterk” op te tree teen byvoorbeeld maats wat hom spot. Hy noem dat hy hierdie gevoelens nie kan wegsteek nie, want dan spot die maats hom eers. Hy is bang vir verwerping. Tydens hierdie ontwikkelingsfase is dit belangrik vir die kind om ‘n gevoel van “behoort aan “ te ervaar. Maats speel ‘n belangrike rol in die middelkinderjare (vergelyk paragraaf 2.2.5.1). Wayne kon tydens die sessie hierdie gevoelens weer ervaar en uitdruk, en besluit dat hy ander maniere moet kry om dit te hanteer.

Assessering

Wayne was tydens die sessie meer ontspanne en het goeie oogkontak met navorser gehandhaaf.

Wayne het die bewuswording van sy sintuie baie geniet. Die ervaring en bewusmaking van sy sintuie het Wayne gehelp om van verskillende gevoelens bewus te raak. Hy was

van verskillende gevoelens bewus wat deur 'n mens ervaar kan word en kon dit maklik identifiseer. Hy kon dit ook maklik aan situasies in sy eie lewe koppel, en het spesifiek die reaksies waardeur hy gegaan het tydens sy vader se dood en sy huidige situasie uitgelig.

Wayne raak van die invloed van sy aggressiewe gedrag op sy maatskaplike funksionering bewus. Hy is egter nie in beheer van sy gevoelens nie. Hy weet nog nie hoe om sy seer en kwaad gevoelens te hanteer nie. Hy kon tydens die sessie hierdie gevoelens verbaal erken en uitdruk. 'n Kind wat in die middelkinderjare stres ervaar, soos Wayne wat aan moord blootgestel is, toon makliker aggressiewe gedrag as kinders wat nie aan stres blootgestel word nie (vergelyk paragraaf 3.3.1).

Dit blyk dat die doel van die sessie bereik is, deurdat Wayne en navorser reeds 'n vertrouensverhouding gebou het. Wayne slaag daarin om meer van sy sensoriese kontakmodaliteite bewus te word. Wayne voel op hierdie stadium dat hy van sy negatiewe optredes bewus raak, maar nog nie hanteringstrategieë het om sy optredes te beheer nie. Hy wil graag oplossings kry om sy gedrag te verbeter en sosiaal aanvaarbaar te wees.

Wayne se gedrag dui daarop dat hy in Perls se implosiewe laag beweeg. Hy het aanvanklik gesukkel om gevoelens uit te druk en weerstand gebied (Perls se impasse laag). Tans raak hy by die loslating van gevoelens betrokke. Hy wil graag oplossings vir sy negatiewe gedrag identifiseer en toets.

6.7.1.4 Verloop van sessie vier (kind alleen)

Wayne was baie bly om navorser te sien en vertel entoesiasties dat al die junior skoolkinders vir 'n uitstappie na die dieretuin was. Wayne het spontaan sy uitstappie in detail vir navorser vertel. Hy het dit regtig baie geniet.

Wayne het die geleentheid gekry om weer na al die gevoelsgesiggies te kyk. Wayne en navorser het die kwaad- en hartseer gesiggies bespreek. Navorser kon aan Wayne verduidelik wat die “kwaad-gevoel” is. Wayne noem dat hy maklik kwaad word wanneer iemand met hom lelik is. Wayne kon vir navorser vertel dat hy vir sy maatjies en sy ma kwaad is. Hy kry altyd die skuld vir alles wat verkeerd loop. Navorser het vir Wayne gevra om sy aggressiewe gevoelens met vingerverf te verf. Wayne krabbel die hele bladsy vol verf. Hy geniet egter hierdie oefening.

Wayne het verskillende kleure verf op sy prent gebruik en groot sirkels gemaak. Op navorser se vraag of hierdie tekening in sy lewe pas, noem hy dat dit sy lewe voorstel. Hy voel deurmekaar en weet nie meer hoe om op te tree nie. Hy noem dat hy altyd in die moeilikheid by die skool en by die huis is. Hy en sy ma baklei baie omdat hy nie help in die huis nie. Wayne wil graag soet wees, maar sukkel om dit reg te kry omdat niemand vir hom luister nie. Hy wens sy pa het nog gelewe. Hy wil hom nie steur met die “krabbel” in sy lewe nie. Navorser kon Wayne bemagtig om sy gevoelens te verbaliseer en te verstaan. Wayne het vir navorser gewys en gesê hoe hy voel as hy kwaad word, naamlik: “My oë rek groot en ek maak vuiste, net reg om te slaan”.

Navorser gee Wayne toestemming om iets vir sy krabbelprentjie te sê. Hy sê dan vir die krabbelprentjie dat hy moeg is om altyd raas te kry. Hy wil ook nie meer so kwaad voel nie. Wayne skeur sommer die prentjie op. Wayne lag toe daarvoor en noem dat hy graag soet wil wees. Met navorser se aanmoediging sê hy dan self vir sy aggressie prentjie dat hy nie so wil wees nie.

Wayne sê dat kinders hom nie verstaan as hy so kwaad word nie. Sy maats spot hom dan baie oor sy negatiewe gedrag. Hy noem dat hy nie vir die juffrou daarvan vertel nie omdat hy dan eers gespot gaan word. Hy kan maar net terug lelik wees. Navorser stel voor dat Wayne sy maats moet ignoreer as hulle hom weer sou spot. Wayne dink dis ‘n goeie plan.

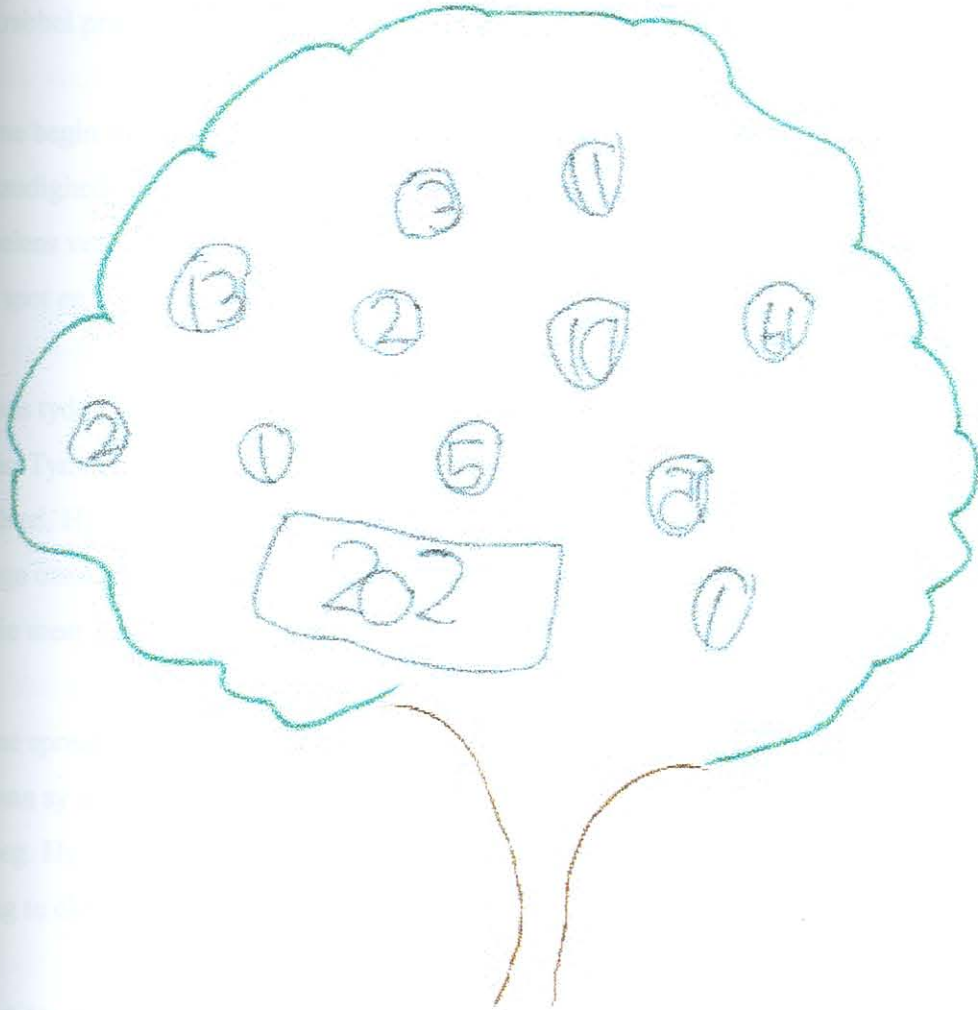
Navorser vra vir Wayne om 'n boom van sy eie keuse te teken. Wayne teken 'n boom met geld in (vergelyk figuur 6.3). Hy teken 'n baie groot boom. Die boom staan alleen. Wayne projekteer dat hy graag ryk wil wees, dan het hy niks probleme nie. Wayne koppel geluk aan rykdom. Navorsers kon aan Wayne verduidelik dat enigiemand hartseer of kwaad kan voel, al is hulle ryk of arm. Wayne wil graag soos sy pa wees, soos die boom, sterk en slim. Wayne se huidige situasie is aan armoede en die verlies van sy vader gekoppel. Wayne kon hier sy gevoelens rondom sy pa en sy hartseer uitspreek.

Assessering

Daar bestaan 'n goeie verhouding tussen navorsers en Wayne. Hy voel op sy gemak en kan makliker sy gevoelens verbaliseer. Wayne se konsentrasie was baie beter tydens hierdie sessie en hy kon luister en maklik met navorsers gesprek voer.

Wayne het hom ten volle in sy krabbelprentjie ingeleef. Hy het dadelik genoem dat sy lewe ook so deurmekaar voel. Dit dien as bewys dat Wayne van sy seer en aggressiewe

Figuur 6.3: Wayne se roosboom

gevoelens bewus raak. Hy slaag daarin om sy projeksies deel van sy eie ervaringswêreld te maak. Navorser wil die aanname maak dat die versteurde gesinsverhoudings

(alkoholmisbruik by pa voor hy oorlede is, en die huidige emosionele verwaarlosing van Wayne) tot sy aggressiewe gedrag kan bydra.

Wayne kon maklik tussen die verskillende gevoelens onderskei, en verstaan beter wat aggressie is en hoe dit ontstaan. Hy kon goed daarmee in sy eie lewe identifiseer. Hy is in kontak met die verskillende dele (polariteite) binne homself. Hy het genoem dat hy soos die krabbel prentjie voel, maar aan die ander kant wil hy graag soet wees.

Wayne begin in kontak met die emosies te kom wat deur sy vader se dood en sy huidige omstandighede veroorsaak word. Hy kan sy onaanvaarbare gedrag en negatiewe gevoelens verbaliseer en erken. Hy kon sy moedeloosheid en hartseer wanneer sy maats hom spot en sy ma met hom raas, uitspreek.

Dit was tydens hierdie sessie duidelik dat Wayne meer beheer oor sy situasie begin ervaar. Tydens sy krabbelprentjie het hy al sy aggressie en hartseer op die prentjie uitgehaal. Hy kon uit sy tekening van die boom oplossings vind en bemagtig word oor sy huidige omstandighede. Wayne wil graag verantwoordelikheid vir sy gedrag aanvaar. Hy wil nie meer kwaad voel nie.

Wayne spreek sy gevoelens uit en begin meer beheer oor sy gevoelens ervaar. Hy verstaan sy aggressie beter en sy gedrag toon dat hy in die implosiewe laag van Perls beweeg. Hy is besig om nuwe kragte in homself te ontdek en is bereid om met nuwe gedrag te eksperimenteer.

6.7.1.5 Verloop van sessie vyf (kind alleen)

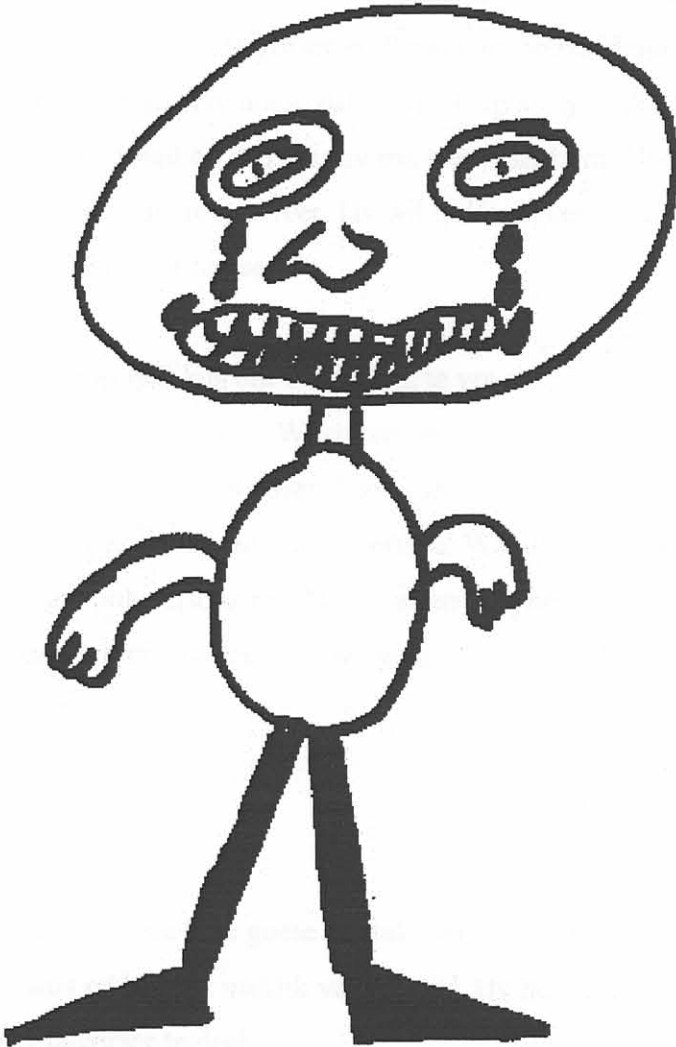
Wayne noem dat dit met hom goed gaan. Hy sê dat daar kinders in sy klas is wat hom gespot het. Hy het probeer om hulle te ignoreer, maar dit was nogal moeilik. Wayne noem dat dit nogal lekker was om nie so gou kwaad te word nie. Wayne se week verder by die skool was lekker.

Navorsers vra Wayne om 'n prentjie te teken waar hy sy gesin moet voorstel as sirkels en elkeen moet nommer soos wat hy hulle teken. Wayne teken sy ma en boetie. Hy teken egter nie homself nie. Op navorsers se vraag waar hy homself wil teken, antwoord Wayne dat hy hom langs sy ma wil teken. Vanuit die assessering van die grafiese gesinsbeelding noem Wayne dat sy ma en sy boetie goed oor die weg kom. Hy voel soms alleen, maar wil baie graag ook met sy ma speel en gesels. Hierdie aspek sal in sessie 8 aandag geniet. Wayne het altyd met sy pa gesels en grappies gemaak. Hy mis dit. Wayne is meer bewus van die verskillende gevoelens wat hy ervaar, en kon sy gevoelens rondom sy ma en boetie en sy verlange na sy vader verbaliseer. Hy voel kwaad vir sy ma omdat sy pa oorlede is. Sy ouers het baie baklei. Wayne weet nie wat gebeur het die dag toe sy pa geskiet is nie. Hy noem dat hy onseker is oor wat gebeur het. Sy ma het genoem dat dit 'n ongeluk was. Dit blyk of Wayne geen negatiewe gedagtes soos die alkoholisbruik aan sy pa koppel nie. Die oom wat sy pa geskiet het, is in die tronk. Sy ma is nie weer getroud nie.

Tydens die fantasieëis was Wayne baie ontspanne. Hy het sy asem baie diep ingetrek en dit net so hard weer uitgeblaas. Hy geniet die fantasieëis. Navorsers vra Wayne om te teken wie hy saam op sy reis geneem het. Wayne teken sy pa en homself. Hy noem dat hy sy pa baie mis en dat hy kwaad voel vir die oom wat sy pa doodgeskiet het. Hy voel kwaad vir sy ma omdat sy altyd met hom raas. Wayne wil net by sy pa wees. Op navorsers se vraag of die aggressiewe gevoel in die prentjie inpas, skud Wayne sy kop op en af. Hy voel sommer baie kwaad. Hy verbaliseer dat hy vir die oom kwaad is.

Navorsers reageer hierop deur Wayne toestemming te gee om sy aggressiewe gevoel te teken. Hy teken 'n mannetjie wat huil (vergelyk figuur 6.4). Op navorsers se vraag oor hoe hierdie mannetjie in sy lewe inpas, antwoord hy dat dit hyself is. Hy huil ook en voel kwaad oor alles. Hy wil ophou huil en gelukkig voel. Sy maatjies spot hom omdat hy altyd stout is en raas kry. Wayne kry 'n geleentheid om vir sy pa te sê hoe hy voel.

Figuur 6.4: Wayne se aggressiemonster

Hy raas met sy maatjies en kan ook vir sy ma sê hoe hy voel. Met navorsers se aanmoediging sê hy dan self vir die mannetjie op sy tekening dat hy nie wil huil of stout wees nie.

Navorsers het hierna selfvertroeteling by Wayne gefasiliteer deur hom aan te moedig om sy aggressie te aanvaar en te besit. Navorsers en Wayne het verskillende maniere om aggressie te openbaar, bespreek. Hy noem dat dit nie help as hy lelik met sy maats is nie. Dit maak hom net verder kwaad en dan raas sy ma weer met hom. Hy besef dat die beste oplossing sal wees om sy maats te ignoreer. Hy wil ook vergeet van die oom wat sy pa geskiet het want dan voel hy net hartseer.

Navorsers het hierna daarop gefokus om vir Wayne te vra om 'n veilige plekkie te teken. Hy teken sy huis (vergelyk figuur 6.5). Wayne noem dat hy veilig voel by sy ma al raas sy so baie met hom. Hy is baie lief vir haar. Navorsers moedig Wayne aan dat sy ma hom kan beskerm teen seerkry en dat hy haar mag vertrou. Wayne skree spontaan “ja” en lag lekker. Hy wil nie sy ma ook verloor nie. Navorsers en Wayne kon saam hanteringstrategieë uitwerk om sy aggressiewe gedrag te verminder. Navorsers bemagtig hom om daarmee vol te hou.

Assessering

Wayne het tydens hierdie sessie baie goeie kontak met die terapeut gemaak. Hy is meer van sy gevoelens bewus en kon dit maklik verbaliseer. Hy het meer selfvertroue gehad om sy gevoelens met navorsers te deel.

Wayne het homself ten volle in die fantasieë ingeleef. Hy het spontaan gesels en in die terapiekamer rondbeweeg. Dit blyk dat hy sy pa baie mis en al manier hoe hy dit kan wys, is deur aggressief teenoor homself, sy maats en sy ma op te tree. Hy het genoem dat hy die meeste van die tyd kwaad voel. Hy fokus veral op sy maats en sy verhouding met sy moeder.

Figuur 6.5: Wayne se veilige plekkie

Wayne is in kontak met die emosies wat deur laasgenoemde veroorsaak word en kan ook die negatiewe gevoelens verbaliseer en erken. Hy wil graag goed met sy ma oor die weg kom, want hy is baie lief vir haar. Wayne was bereid om alternatiewe maniere te vind om sy aggressie te hanteer. Dit dui daarop dat Wayne verantwoordelikheid vir sy gedrag wil aanvaar. Hy is oortuig daarvan dat hy nie verder gespot en kwaad wil word nie. Dit dui daarop dat Wayne beheer oor sy leefwêreld wil hê. Die doel van die sessie is bereik deurdat Wayne sy aggressie kon ervaar en besit.

Wayne beweeg steeds in die implosiewe laag van Perls. Hy is besig om nuwe kragte in homself te ontdek en met nuwe gedrag te eksperimenteer.

6.7.1.6 Verloop van sessie ses (kind alleen)

Wayne is bly om navorser weer te sien. Hy sien uit om vandag in die sand te speel. Die gebruik van die sandbak as projeksiemedium was vir Wayne genotvol. Hy het homself in die sandbak met die verskillende miniatuur figuurtjies ingeleef. Wayne het dadelik geweet met watter figure hy iets wil bou. Dit is 'n aanduiding vir navorser dat hy van sy gevoelens bewus raak en makliker keuses kan uitoefen.

Wayne maak 'n gelukkige en 'n ongelukkige sandtoneel. Hy speel graag met die weermagmannetjies. Op navorser se vraag oor wat in die ongelukkige toneel gebeur, vertel Wayne dat die weermagmanne sleg is en dat hulle iemand gevang het. Die man in die vliegtuig gaan die gevangene red. Wayne noem dat die storie gelukkig eindig want die goeie man red sy vriend. Hulle vlieg toe oor die slegte manne en gooi bomme op hulle. Wayne lag lekker omdat die man gered is. Hy gooi die slegte mannetjies sommer net daar met die sand toe.

Op navorser se vraag of die toneel in sy lewe inpas, antwoord hy dat hy ook wil wen en gelukkig wees. Navorser vra wie in die toneel hy sal wil wees. Wayne antwoord en sê dat hy die man in die vliegtuig wil wees. Die een wat hy moet red is sy ma. Wayne voel trots op homself dat hy so iets kan regkry. Navorser gee hom erkenning dat hy sterk en braaf

is. Die slegte mannetjies is die skelms wat sy pa geskiet het en dit is ook maatjies wat hom spot. Wayne sê dat hy bang is sy ma voel alleen omdat sy nie meer 'n man het nie. Wayne wil haar nie hartseer sien nie. Wayne besluit net daar dat hy sy ma 'n drukkie gaan gee as hy by die huis kom. Wayne voel in beheer toe hy weer die skelms en die maatjies onder die sand kon begrawe. Navorsers moedig hom aan om dit weer te doen.

Wayne noem dat hy beter voel en dat hy nie meer vir die oom bang is nie, en dat hy sy maatjies gaan ignoreer as hulle hom weer spot. Hy vertel dat sy maats hom spot omdat hy vet is en sy pa dood is. Wayne word dan so kwaad dat hy op hulle skree en selfs slaan. Hy wil nie eintlik so kwaad word nie. Navorsers stem saam met Wayne en noem dat dit 'n goeie plan is om anders op te tree as sy maatjies hom weer sou spot. Navorsers stel voor dat Wayne ook vir sy ma kan vertel eerder as om haar te vermy. Wayne se moeder aanvaar hom net soos hy is en hy is baie spesiaal. Sy ma sal baie trots wees op hom. Wayne skud sy kop tevrede en stem saam. Hy noem dat hy ten minste altyd wen want hy is "tog groot"! Navorsers lag lekker saam.

Assessering

Wayne is meer bewus van sy gevoelens en sy sensoriese bewustheid is hoog. Wayne se onvervulde behoeftes gee tot onvoltooidhede in sy lewe aanleiding. Sy maats aanvaar hom nie en spot hom gedurig. Wayne beskerm homself deur aggressief op te tree. Wayne luister nie vir sy ma nie en hul verhouding lei skade omdat Wayne ongehoorsaam is teenoor haar.

Tydens die sessie besef Wayne dat sy gedrag onaanvaarbaar is en dat hy homself en sy ma hartseer maak. Hy kry skaam oor sy gedrag (al erken hy dit nie), want hy beleef en kry die boodskap van almal af dat sy gedrag negatief is. Wayne verbaliseer dat hy baie lief is vir sy ma en dat hy haar wil beskerm. Wayne probeer vir ander se gedrag verantwoordelikheid neem en vergeet van sy eie emosionele behoeftes.

Wayne het tydens die sessie bewus geraak van wie hy is en dat hy nie met ander vergelyk hoef te word nie. Wayne projekteer sy behoeftes tydens die sandspel en raak van sy gevoelens bewus. Bewustheid van en kontak met homself en ander het tydens die sessie verandering in Wayne se denke meegebring. Wayne kon sy aggressie verstaan, ervaar en besit. Wayne vind uit dat hy keuses kan maak om met sy gedrag te eksperimenteer. Hy kan sy aggressiewe gevoelens en gedrag sosiaal aanvaarbaar maak deur positiewe alternatiewe gedrag te vind.

Wayne gebruik sy aggressie as verdedigingsmeganisme om sy maats en ma van hom af weg te hou. As iemand te na aan hom kom, tree hy aggressief op. Moontlike introjekte in Wayne se opvoeding kan tot sy aggressie aanleiding gee. Hierdie introjekte vernietig 'n kind se gevoel van self, sy selfbeeld en selfagting. Wayne voel nie goed oor homself nie. Wayne wil graag deur sy maats aanvaar word. Dit is dus nodig om Wayne van homself en sy omgewing bewus te maak.

Deur middel van sandspel en die benutting van polariteite kon Wayne beslis tot insig oor sy aggressiewe gevoelens kom en die invloed wat dit op sy sosialisering en op die ouer-kind binding het. Die doelwitte van die sessie kon bereik word. Wayne is steeds in die implosiewe laag van Perls, maar maak gereed om in die eksplosiewe laag van Perls te beweeg. Hy het nog vrese vir die onbekende, maar dit is vir hom makliker om toenemend verantwoordelike keuses te maak. In die sandbak kon Wayne sy aggressiewe gevoelens rondom sy maats en die ouer-kind binding loslaat.

6.7.1.7 Verloop van sessie sewe (kind alleen)

Wayne was bly om navorser te sien. Hy het genoem dat hy die naweek fiets gery en geval het, maar darem nie te seer gekry nie. Verder gaan dit goed met hom.

Wayne het daarvan gehou om met die klei te werk. Hy het baie goeie kontak met die medium gemaak, en met groot aandag en baie detail sy skepping voltooi. Sy kleiskepping bestaan uit 'n groot boom met baie takke en blare. Hy noem dat die boom oud is en al die

ander bome vra raad van die ou boom. Die boom dra nie vrugte of blomme nie, net baie takke en blare. Die boom voel gelukkig want hy is die grootste en kan oor almal kyk. Op navorsers se vraag of die boom hartseer kan voel, antwoord Wayne dat hy hartseer was toe hy klein was en nie so sterk was nie. Ander bome het hom geterg omdat hy so alleen staan en klein was. Die ander bome het nooit gedink hy sal so groot word nie.

Wayne noem dat hy soos die groot boom wil wees. Hy wil groei en sterk wees. Hy wil nie meer baklei nie, want hy kom altyd in die moeilikheid by die skool en by die huis. Miskien moet hy soos die boom groei. Navorsers moedig Wayne aan om sy gevoelens uit te druk en in beheer van sy aggressie te kom. Op navorsers se vraag of sy aggressie 'n invloed op sy maats en sy verhouding met sy ma het, antwoord hy "ja". As hy vir sy maats kwaad word, dan spot hulle hom en los hom uit. Hy het dan nie so baie maats nie. Wayne noem uit sy eie uit dat hy nie meer wil baklei nie. Hy wil graag maatjies hê. Hy luister ook nie na sy ma nie. Navorsers moedig Wayne aan om die boom se stem te wees, waarna hy die volgende gesê het:

"Ek is Wayne en ek wil nie graag met my maatjies baklei nie. Ek wil graag vir my ma luister en in die huis help. Ek gaan my maatjies ignoreer as hulle aanhou om my te spot. Ek kan en mag vir mamma sê hoe ek voel".

Wayne wil net so baie maatjies hê soos die boom met sy baie takke. Dit dui vir navorsers dat insigontwikkeling plaasgevind het. Wayne kon die boom in 'n leë stoel plaas en noem hoe hy voel, en vir die boom sê wat hy beplan. Navorsers en Wayne dink saam aan oplossings om sy gedrag meer aanvaarbaar te maak.

Navorsers wys vir Wayne die "gelukkige" en die "ongelukkige aggressie monster". Wayne noem vir navorsers dat hy die "goeie aggressie monster" kies. Hy verstaan sy aggressie, maar wil dit graag beheer. Wayne noem aan die einde van die sessie dat hy die "ongelukkige aggressie monster" gaan oorwin.

Navorser berei Wayne voor om in die volgende sessie vir sy ma te vertel hoe hy voel.

Navorser noem vir Wayne dat sy ma saam met hom en navorser gaan speel. Navorser en Wayne besluit saam om vir sy ma van die aggressie-monsters te vertel en te sê wat hom pla. Navorser moedig Wayne weer aan om sy aggressie te besit en sy gevoelens te verbaliseer. Wayne is bly om sy ma deel van die sessie te maak. Hy wil haar graag vertel wat hy besluit het.

Assessering

Dit is duidelik dat daar 'n sterk verhouding tussen Wayne en navorser bestaan. Volgens die verwerking van die vraelyste sukkel Wayne om mense te vertrou. Hy noem self in die sessies dat dit vir hom baie lekker is om te kom speel.

Wayne se energievlak is steeds hoog, maar sy konsentrasie het baie verbeter. Hy het soos tydens die vorige sessies gemaklik en spontaan op die aktiwiteite gereageer.

Dit was tydens die sessie duidelik dat Wayne van sy sensoriese modaliteite bewus was. Hy het aan die klei geruik en die "modder" wat die klei op sy hande los, geniet. Hy het selfs aan die klei geproe. Dit was vir navorser duidelik dat Wayne 'n behoefte aan aandag en stimulering nodig het. Hy geniet elke aktiwiteit terdeë. Wayne kon tydens die sessie sy emosionele energie op die klei uithaal. Hy het deur middel van projeksies 'n boom gemaak wat sy eie leefwyse voorstel. Wayne het insig in sy ontwerp getoon. Hy aanvaar en erken sy emosies, en noem dat dit vir hom makliker is om daarvoor te praat.

Wayne het tydens die sessie self alternatiewe maniere uitgedink om sy aggressie te verminder en dit meer sosiaal-aanvaarbaar te maak. Hy geniet die erkenning vanaf die navorser. Dit blyk dat hy vasbeslote is om sy gedrag positief te verander, sodat hy en veral sy ma, beter kan voel. Hy noem dat dit beter is om nie so aggressief te word nie. Hy is van die gevolge van die "ongelukkige aggressie-monster" bewus. Dit dui op toenemende verantwoordelike neming vir sy gedrag.

Wayne ervaar ook toenemende beheer oor sy situasie. Dit word duidelik in sy woorde gestaaf dat hy die “ongelukkige aggressiemonster” oorwin het.

Wayne se gedrag val definitief in Perls se eksplosiewe laag. Hy het nuwe energie ontdek wat hy nou benut om sy aggressie al hoe meer te beheer. Soos hy dit self stel, groei hy net so groot soos die boom en wen op die einde.

6.7.1.8 Verloop van sessie agt (kind en moeder)

Wayne was baie opgewonde om saam met sy ma te kom. Wayne se ma noem dat hy die sessies baie geniet en dat sy sommer al klaar kan sien dat dit met hom beter gaan. Wayne wil dadelik vir sy ma wys wat hy al gedoen het. Navorser gee Wayne die geleentheid om sy tekeninge vir sy ma te wys. Wayne is baie trots op sy tekeninge.

Navorser vra vir Wayne om ‘n groot appel te teken. Wayne se ma help hom om die appel te teken. Hy geniet haar ondersteuning. Wayne behou die heelyd oogkontak met sy ma.

Wayne het wurms langs die appel geteken. Wayne en sy ma moes saam oplossings uitdink om die wurms dood te maak voordat die appel opgeëet kan word. Hulle lag lekker saam, wat vir navorser ‘n aanduiding is dat hul verhouding reeds verbeter het.

Wayne het na afloop van die metaforiese verduideliking van die wurmtegniek saam met sy ma die “ongelukkige aggressiemonster” bespreek. Die probleme(wurms) in sy lewe, veroorsaak dat hy aggressief optree, en dit het ‘n uitwerking op sy sosialisering en sy menswees (die appel). Wayne was nie bang om vir sy ma te vertel hoe hy voel nie. Dit dui vir navorser dat Wayne beheer oor sy aggressie begin kry het. Die probleme wat Wayne self kon opsom, was:

- Hy is ongehoorsaam;
- Hy baklei baie met sy maats as hulle hom spot;
- Hy is hartseer oor pappa en kwaad vir die oom;
- Hy sukkel om in die klas te konsentreer.

Wayne en sy ma moes saam oplossings vind om die probleme aan te spreek. Navorser wil die aanname maak dat Wayne oor 'n goeie bewustheid van sowel sy aggressie as die invloed daarvan op sy totale funksionering en die ouer-kind verhouding beskik. Hy neem beter beheer oor sy gevoelens. Hulle kon saam 'n plan vir aksie uitdink. Sy ma gee hom erkenning oor die hantering daarvan, en help hom om oplossings te vind om sy gedrag sosiaal-aanvaarbaar te maak. Wayne noem vir sy ma dat hy maatjies ignoreer as hulle hom spot en dit help. Wayne se egokragte het beslis versterk.

Navorser bied 'n geleentheid vir Wayne en sy ma om hul gevoelens te bespreek. Wayne kon vir sy ma die verskil tussen die “ongelukkige” en die “gelukkige aggressiemonster” verduidelik. Wayne geniet die oefening baie. Navorser bied 'n geleentheid vir Wayne en sy ma om enige medium te kies waarmee hulle wou speel. Wayne kies die legkaarte.

Wayne se ma kry die geleentheid om saam met hom die legkaart te bou. Wayne vat gedurig sy ma se arm en sê: “ag, nie so nie ma!” Hy geniet die aandag en lag lekker saam met sy ma.

Assessering

Wayne wys in hierdie sessie dat hy die aggressiemonster kan en gaan beheer. Wanneer hy met sy ma oor sy gevoelens praat, noem hy dat hy gelukkig wil wees. Hy maak 'n lys van probleme en toon insig in die gevolge van die probleme. Wayne beplan saam met sy ma alternatiewe maniere om sy gedrag te verbeter. Hy is vasbeslote dat hy die “ongelukkige aggressiemonster” gaan oorwin. Wayne se moeder besef dat haar ouerskapstyl 'n invloed op Wayne se gedrag het. Sy moet duidelike grense stel om dissipline ordelik te handhaaf. Wayne wil graag weet wat van hom verwag word.

Op navorser se vraag hoe Wayne in die hier-en-nou voel, antwoord hy dat hy gelukkig voel. Dit is vir navorser 'n aanduiding dat hy groei en dat Wayne verantwoordelikheid begin aanvaar. Wayne se gedrag val definitief in die eksplosiewe laag van Perls.

6.7.1.9 Verloop van sessie nege (kind en moeder)

Wayne en sy ma noem dat dit goed gaan. Beide het 'n lekker week gehad. Wayne noem dat hy hartseer is omdat die sessies amper klaar is. Hy geniet die sessies baie.

Tydens die rollespel en handpoppe, fokus Wayne en sy moeder op hul gevoelens. Navorser lees vir hulle 'n storie soortgelyk aan Wayne se probleme. Wayne en sy ma bespreek die storie en elkeen fokus daarop om te sê hoe hulle voel. Op navorser se vraag hoe Wayne oor die storie voel, antwoord hy “ ek voel jammer vir die seuntjie”. Hy kon sy gevoelens met sy ma deel en beide moes weer oplossings vind om die seuntjie met sy omstandighede te help. Navorser vra vir Wayne en sy ma of die storie in hulle lewe inpas. Wayne se ma antwoord en noem dat sy ook soms moedeloos raak as Wayne nie luister nie. Wayne wil nie hê dat sy ma hartseer moet wees nie. Hulle dink saam aan 'n oplossing om 'n boks in die huis neer te sit waar Wayne en sy ma elke week 'n briefie moet ingooi om te sê wat hulle pla en hoe hulle daarvoor voel. Aan die einde van die week moet hulle vergader en die probleme oplos. Wayne dink dis 'n goeie idee. Sy boetie kan dit ook doen.

Wayne noem dat dit nou makliker vir hom word om sy gevoelens met sy ma te deel. Hy sien daarna uit om te lees wat in die eerste briefie staan. Dit wys vir navorser iets van Wayne se proses. Hy neem verantwoordelikheid en kan keuses maak.

Navorser berei Wayne voor op afsluiting. Wayne wil weet of hy weer sal kan kom kuier. Hy geniet die speltherapie baie.

Assessering

Wayne is in kontak met homself en die omgewing. Hy is bereid om verantwoordelikheid vir sy optredes te neem. Tydens hierdie sessie was dit vir navorser duidelik dat Wayne maklik keuses kan maak. Hy weet wat sy primêre behoeftes is, naamlik om sy gevoelens

te ken, te verstaan en te beheer. Wayne is in staat om homself te onderhou en in kontak met homself te wees. Sy verhouding met sy moeder het beslis versterk.

6.7.1.10 Verloop van sessie tien (kind en moeder)

Wayne en sy ma is baie opgewonde oor die sukses van die tien sessies. Wayne se ma noem dat Wayne die week baie soet was en dat die “gelukkige aggressiemonster” meer teenwoordig was as die “ongelukkige aggressiemonster”. Wayne verstaan nou dat aggressie ‘n normale gevoel is, maar dat hy kan kies hoe hy gaan optree. Hy moet self verantwoordelikheid aanvaar.

Navorser gee ‘n geleentheid vir beide Wayne en sy moeder om die skale weer te voltooi om die sukses van die terapie te meet. Wayne vul met gemak sy skale in. Hy besluit self om net die skaal oor sy ma in te vul. Na voltooiing van die skale vra navorser hulle om self aan elke sessie te dink en wat bereik is. Wayne kon vir sy ma sê dat hy geleer het om nie so kwaad te word nie en om te verstaan hoekom hy kwaad word. Hy voel sommer baie beter. Wayne se moeder noem dat Wayne se houding teenoor haar baie verbeter het en dat Wayne nou selfs in die huis met takies help. Navorser noem ‘n paar riglyne vir Wayne en sy moeder om hul verhouding te versterk en wat hulle kan doen om aggressiewe gedrag te voorkom (vergelyk paragraaf 4.10 en 3.5).

Wayne gebruik ‘n “ek-boodskap” om vir navorser te sê hoe hy voel. Hy sê:” Ek voel bly om hier by tannie te kon gespeel het”. Dit dui vir navorser op bewusmaking van sy gevoelens. Wayne is in staat om te sê hoe hy voel.

Navorser en Wayne bespreek al die sessies en die sukses daarvan. Wayne het dit baie geniet. Navorser ontvang positiewe terugvoer vanaf Wayne se moeder. Navorser praat van verdere opvolgssessies indien dit nodig sou wees. Die sessie word afgesluit deur saam lekker partytjie te hou.

Assessering

Wayne het 'n behoefte aan erkenning en liefde gehad. Tydens die sessies kon Wayne van sy gevoelens bewus word en hierdie gevoelens met sy ma deel. Die binding tussen ma en kind het beslis verbeter. Wayne is in kontak met sy gevoelens en sy omgewing. Hy weet nou wat van hom verwag word. Hy verstaan aggressie en kies om die “gelukkige aggressiemonster” te volg.

Wayne se botsende gevoelens oor sy pa se dood, en sy verhouding met maats en sy ma het veroorsaak dat hy aggressiewe gedrag openbaar. Deur middel van die sessies het Wayne geleer hoe om sy aggressie te hanteer en hanteringstrategieë aan te leer. Wayne kan nou vir sy aggressiewe gedrag verantwoordelikheid neem. Hy kon saam met sy ma aan oplossings dink om sy gedrag meer sosiaal-aanvaarbaar te maak. Dit is vir navorser duidelik dat Wayne deur die loop van die sessies vanaf die valse laag tot die ekspllosiewe laag gegroei het. Die doelstellings van die studie is in die verloop van die sessies bereik. 'n Duidelike uiteensetting van die groei word in paragraaf 6.8 bespreek.

6.7.2 Melissa, 7 jaar oud

Agtergrondsgeskiedenis:

Melissa se moeder verwys haar vir terapie. Melissa se ouers is die afgelope jaar met 'n egskeiding besig. Melissa se vader woon tans in 'n ander dorp. Weinig tot geen kontak kom die afgelope jaar van die vader af nie. Die egskeiding is nog nie afgehandel nie. Dit blyk of die moeder toesig en beheer oor Melissa sal kry. Melissa en haar ma woon alleen in 'n woonstel. Melissa is die enigste kind. Aanmeldingsprobleem: sedert die egskeiding het Melissa aggressiewe gedrag openbaar. Volgens die moeder vertel sy leuens. Melissa se skoolvordering is egter positief. Melissa se moeder is bekommerd oor haar aggressiewe gedrag en die invloed wat die egskeiding op Melissa het.

6.7.2.1 Verloop van sessie een (kind en moeder)

Melissa is baie opgewonde oor die sessies. Goeie kontak is tydens die sessie bewerkstellig. Die navorser kon die uiteensetting van die tien sessies en kontraksluiting met beide ouer en kind bespreek (Bylae A en B). Melissa se vader sal nie die sessies kan bywoon nie, aangesien hy in 'n ander dorp woon. Melissa se ma gee toestemming dat navorser hom telefonies mag kontak. Tydens die sessie het Melissa se ma die skale (Bylae C en D) voltooi, terwyl navorser saam met Melissa na die speelkamer gegaan het. Navorser wys vir Melissa al die speelgoed en verduidelik die reëls van die speelkamer.

Navorser help Melissa om die skaal (Bylae E) te voltooi. Melissa toon belangstelling in die vrae. Sy gee goeie samewerking. Melissa vertel dadelik vir navorser dat haar ouers nie meer bymekaar woon nie. Hulle is besig om te skei. Melissa noem dat sy haar pa baie min sien. Sy sal bly wees as hy ook hier kon wees. Melissa vertel vir navorser dat sy in Graad 1 is en dit baie geniet. Melissa gesels graag met navorser. Sy is op haar gemak. Daar bestaan reeds 'n vriendskapsverhouding tussen Melissa en navorser.

Melissa wil graag bal gooi in die speelkamer. Op navorser se vraag of sy baie buite speel, noem sy dat sy net by die skool kan speel. By die woonstel is dit te gevaarlik om alleen buite te speel. Sy kan by haar pa speel, want hy het 'n groot huis en 'n tuin, maar sy sien hom min. Navorser bemagtig Melissa en noem dat sy hier in die speelkamer mag bal gooi. Melissa en navorser gaan sit by haar ma en beplan die volgende sessie. Melissa sien uit om weer te kom.

Assessering

Daar bestaan reeds 'n goeie verhouding tussen Melissa en navorser. Melissa gesels maklik met navorser, wat 'n aanduiding van vertroue is. Sy toon tans geen tekens van aggressie nie en kan moontlik haar gevoelens ontken. Melissa funksioneer in die valse laag van Perls. Sy tree spontaan op en poog om haar seer weg te steek.

Melissa vertel tydens die sessie dat haar ouers besig is om te skei. Sy is bewus van die situasie tussen haar ouers. Sy toon geen negatiewe gevoelens toe sy vir navorser van haar omstandighede vertel het nie. Melissa is 'n ekstrovert. Sy het 'n mesomorfiiese bou. Haar liggaamsbou blyk nie 'n negatiewe invloed op haar ontwikkeling te hê nie. Melissa blyk nie skaam te wees nie en toon baie belangstelling in die sessies. Volgens Melissa se ma sosialiseer sy goed met haar maats. Sedert die egskeiding luister sy nie vir haar ma nie. Melissa wil geen verantwoordelikhede nakom nie.

Melissa se reaksie rondom die egskeiding is tipies die van 'n kind wat nie tyd en ruimte ervaar om haarself te vind nie (vergelyk paragraaf 4.8.1). Voortdurende rusies en toutrekkery tussen die ouers kan verwarring by Melissa veroorsaak.

6.7.2.2 Verloop van sessie twee (kind alleen)

Melissa is baie bly om navorser te sien. Sy noem dat dit met haar goed gaan. Melissa het haar pa die afgelope drie maande nie gesien nie. Volgens Melissa werk haar pa en kan nie so ver ry om haar te kom haal nie. Melissa noem dat sy haar pa mis.

Navorser bied vir Melissa keuses om enige medium te kies om mee te speel. Melissa hou van teken en wil graag vir navorser 'n prentjie teken. Sy teken 'n huis met baie bome en blomme om die huis. Melissa noem dat dit hulle huis was. Sy en haar ouers het in die huis gewoon. Melissa wil nie verder oor haar prentjie praat nie. Sy bêre die prentjie op navorser se tafel. Sy toon weerstand om verder oor haar prentjie uit te brei. Melissa en navorser vul haar skaal (Bylae E) verder in. Sy verstaan die vrae en vul maklik die vrae oor haar skool, maats en haarself in.

Melissa voltooi beide skale (Bylae F en G) oor emosionele bindinge met haar vader en moeder. Sy noem dat sy baie lief vir haar pa en haar ma is. Dit is vir haar moeilik om tussen hulle te kies. Melissa vertel uit haar eie uit dat haar ouers oor haar baklei. Sy weet soms nie meer wie om te glo nie. Navorser bemagtig haar deur vir haar 'n storie oor egskeiding te lees, sodat sy dit beter kan verstaan. Melissa noem dat sy hartseer voel en

wens dat haar ouers weer bymekaar sal wees. Op navorsers se vraag of haar ouers haar van die egskeiding vertel het, antwoord sy dat haar pa eerste weg is. Hy bly nou by 'n ander tannie. Melissa se ma blyk die primêre versorger te wees, maar dit blyk dat haar ma haar nie vertel wat hul (die ouers) beplanning is nie. Dit veroorsaak dat Melissa verward is en self skuldgevoelens oor die egskeiding ervaar.

Navorsers verduidelik aan Melissa watter gevoelens tydens 'n egskeiding na vore kan kom. Navorsers verduidelik ook die ouers se rol tydens egskeiding. Melissa noem dat sy vir nog seerkry bang is. Sy identifiseer haar seer gevoelens met navorsers se metaforiese verduideliking. Melissa sê: "Ek wil niemand vertrou nie, grootmense maak net seer as hulle baklei. Tannie ek voel bang". Melissa raak van haar gevoelens bewus, maar kan dit nog nie erken nie. Melissa vra of sy kan legkaart bou. Haar konsentrasie dwaal volgens navorsers. Dit kan 'n aanduiding wees dat sy verdedigingsmeganismes gebruik om te verhoed dat navorsers by haar ware gevoelens uitkom.

Melissa geniet die legkaarte. Daar is ruimte gelaat vir keuses, byvoorbeeld sy kon kies waar sy wou sit en watter legkaart sy mee wil speel. Keuses gee aan die kind beheer (vergelyk paragraaf 5.3). Tydens die legkaartbou gee navorsers vir Melissa die geleentheid om in beheer van haar gevoelens te kom. Sy voel ontspanne en geniet die sessie, en navorsers se teenwoordigheid. Melissa ruim die legkaarte op. Navorsers berei haar op die volgende sessie voor.

Assessering

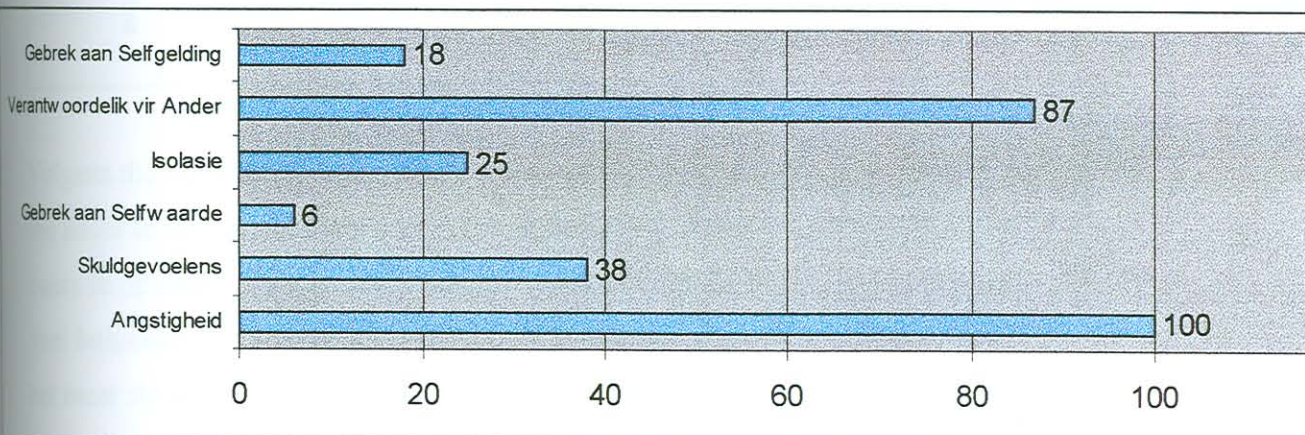
Baie goeie kontak is tussen die navorsers en Melissa bewerkstellig. Egskeiding bring emosionele omwenteling en verlies vir die kind na vore (vergelyk paragraaf 4.8.1). Melissa beskik nog nie oor konkrete begrippe vir egskeiding nie en ervaar die egskeiding as 'n "ongeïdentifiserende vyand" wat haar gesonde proses van kindwees bedreig. Melissa het tydens die sessies 'n sterk fantasie ten opsigte van die hereniging van haar ouers beleef.

Melissa voel tydens die sessie onseker wat van haar ouers verwag word, aangesien dit blyk dat daar baie konflik tussen die ouers is. Haar reaksie is “seer gevoelens” wat moontlik tot aggressiewe gedrag kan lei. Melissa kon tydens die invul van die vraelyste reeds vir navorser vertel van haar behoeftes wat ‘n aanduiding is dat sy navorser vertrou. Dit blyk egter asof sy nie enige vertroue in volwassenes het nie. Melissa maak tans nog gebruik van verdedigingsmeganismes omdat sy nie in kontak met haar gevoelens is nie.

Die kinderfunksioneringsinventaris (Bylae E) is slegs benut om die kind se maatskaplike funksionering te bepaal. Die voor-en nameting van die ander skale word aan die einde van elke gevallestudie bespreek. Volgens die verwerking van hierdie skaal kan Melissa se selfpersepsie soos volg in figuur 6.6 deurgegee word.

Figuur 6.6 Selfpersepsie van Melissa

SELFPERSEPSIE VAN MELISSA

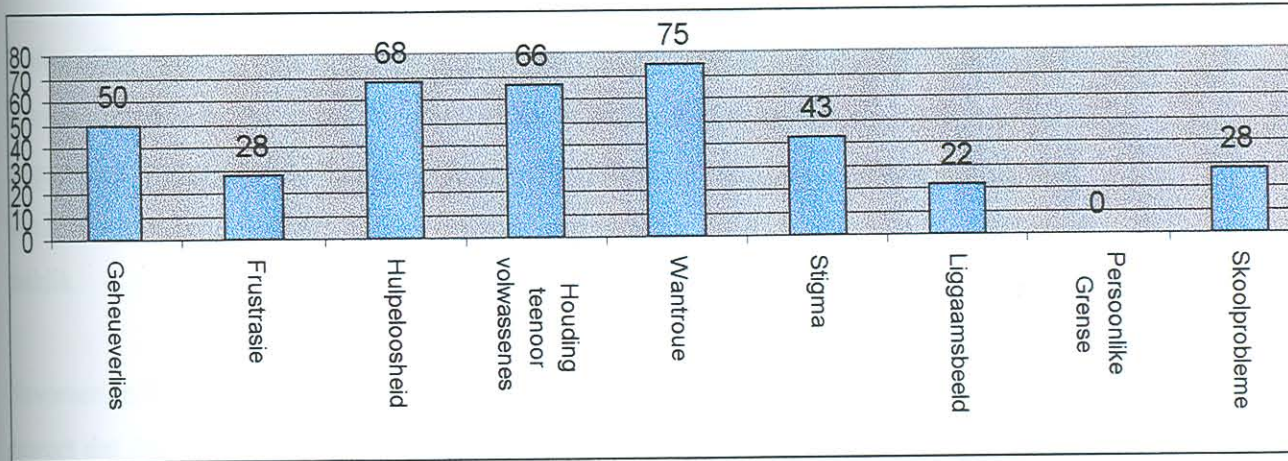
Volgens die verwerking van die kinderfunksioneringsinventaris (Bylae E) is Melissa se hoogste tellings angstigheid, voel verantwoordelik vir ander en skuldgevoelens. Volgens die verwerking van die vraelys beleef Melissa ‘n gebrek aan sekuriteit in verhoudings en is bang om emosioneel seer te kry. Sy is bang vir die toekoms, en vrees verwerping en mislukking. Navorser is van mening dat as gevolg van Melissa se huidige onsekerhede, die proses van rou oor die verlies aan die bekende, asook gesinsdisintegrasi e geblokkeer word. Haar leefwêreld word dus as gevolg van onsekerhede gefragmenteer. Sy weet byvoorbeeld nie wanneer haar pa haar vir besoeke kom haal nie. Struktuur in die verband

sou haar lewe aansienliker makliker maak. Sy hoef dan ook nie verantwoordelik te voel vir haar pa se optredes nie en sal ook minder skuldgevoelens ervaar.

Die traumadinamika van Melissa se skaal kan as volg in figuur 6.7 uiteengesit word.

Figuur 6.7 Melissa se traumadinamika

MELISSA SE TRAUMADINAMIKA

Volgens die verwerking van die kinderfunksioneringsinventaris vind Melissa dit moeilik om ander te vertrou. Die oorsaak kan toegeskryf word aan die teleurstelling oor haar ouers se optredes. Haar pa stel haar ook teleur deurdat hy nie besoeke nakom nie. Melissa voel hulpeloos, haar ervaringswêreld is baie negatief. Sy voel verwerp, eensaam en niks het meer sin in die lewe nie. Volgens navorser het Melissa ‘n behoefte aan “behoort-aan”. Die huidige omstandighede laat toe dat Melissa nie kan stabiliseer nie.

Melissa se gedrag dui daarop dat sy in Perls se fobiese laag beweeg. Sy onderdruk steeds haar seer gevoelens, omdat sy bang vir verwerping is.

6.7.2.3 Verloop van sessie drie (kind alleen)

Melissa was bly om navorser te sien. Sy vertel dat sy ‘n lekker week gehad het. Sy noem uit haar eie uit dat haar pa haar gebel het en gesê het dat hy haar oor twee weke kom haal vir ‘n naweekbesoek. Melissa is baie opgewonde hieroor.

Tydens die benutting van die verskillende reuk- en smaakbotteltjies kon Melissa maklik die verskillende geure en smake identifiseer. Sy geniet die herkenning van verskillende teksture baie. Dit blyk dat Melissa van haar verskillende sintuie bewus is. Sy haal diep asem en ruik aan die botteltjies. Sy proe en gril vir suur smake. Sy geniet die soet smake en raak met verskillende dele van haar liggaam (hande, elmboë, voete en knieë) aan die verskillende teksture.

Tydens die benutting van die “Listen Lotto” speletjie kan Melissa maklik die verskillende geluide identifiseer. Sy geniet die musiek baie. Melissa kies kaartjies wat vir haar mooi is en pas elke kaartjie by die bypassende geluide. Dit is vir navorser duidelik dat dit deel van Melissa se proses is om netjies en versigtig te werk. Sy kies die verskillende kaarte maklik.

Navorser en Melissa kyk na ‘n kaart met verskillende gesigsuitdrukkings. Melissa het nie geweet dat daar so baie verskillende gesiggies is nie. Sy hou die meeste van die gesiggies wat lag en bly is. Op navorser se vraag oor hoe sy gevoel het toe haar ouers uitmekaar is, wys sy na die hartseer gesiggies. Melissa spreek weer haar behoefte uit om haar ouers bymekaar terug te hê. Na navorser se verduideliking van die egskeidingsproses in die vorige sessie, verstaan Melissa dat dit nie tans moontlik is nie. Melissa noem dat sy soms na haar pa verlang, maar te bang is om vir haar ma daarvan te vertel. Melissa noem dat haar ma nie meer van haar pa hou nie. Partykeer klink dit vir haar of haar pa sleg is. Op navorser se vraag oor hoe dit haar laat voel, antwoord sy dat sy deurmekaar raak, want haar ouers baklei baie. Sy weet nie wie se kant om te kies nie. Dit is ‘n aanduiding vir navorser dat Melissa haar lojaliteit teenoor beide ouers uitspreek. Navorser bemagtig Melissa deurdat sy nie tussen haar ouers hoef te kies nie. Albei is ewe lief vir haar. Melissa kan weer gelukkig voel, omdat haar ouers vir haar lief is. Melissa identifiseer gelukkige gesiggies op die gevoelskaart en kan gebeurtenisse in haar lewe onthou wat lekker was.

Assessering

Melissa is ontspanne tydens die sessie. Dit is vir navorser duidelik dat Melissa graag haar pa wil sien. Dit blyk of sy elke keer met besoeke haar vertrouwe in hom plaas, maar telke male stel hy haar teleur deur nie op te daag nie.

Melissa blyk in kontak met haar sintuie te wees. Sy ken die verskillende sintuie en geniet die oefeninge baie. Melissa raak van verskillende gevoelens bewus. As gevolg van die spanning tussen Melissa se ouers veroorsaak dit negatiewe gevoelens by haar. Melissa weet nie wat van haar ouers verwag word nie, omdat hulle gedurig rusies het. Melissa se pa blyk nie sy besoeke na te kom nie, wat veroorsaak dat sy verder negatiewe gevoelens ervaar. Melissa onderdruk haar gevoelens, omdat sy bang is haar ouers verwerp haar. Sy is baie lojaal teenoor beide haar ouers.

As gevolg van die onsekerhede in Melissa se lewe en die onvermoë om te weet hoe om dit te hanteer, gebruik sy haar negatiewe gevoelens, soos aggressie en ongehoorsaamheid teenoor haar moeder, as wapen om haarself te beskerm. Struktuur in dié verband sal haar lewe aansienlik makliker maak, haar die geleentheid bied om binne grense te funksioneer, en onnodige fragmentasies en onsekerhede uit skakel.

Melissa gee nog nie in haar aggressiewe gedrag uiting nie. Sy raak van haar gevoelens bewus, maar weet nie hoe om dit te hanteer nie. Sy wil graag 'n oplossing hê om beter te voel. Die doel van die sessie is bereik deurdat Melissa haar gevoelens rondom die egskeiding kon verbaliseer en daarvan bewus word.

Melissa bied nie meer weerstand in die sessie nie. Sy beweeg vanaf die impasse laag van Perls na die implosiewe laag van Perls. Sy wil graag met haar gevoelens in kontak kom en oplossings daarvoor kry.

6.7.2.4 Verloop van sessie vier (kind alleen)

Melissa is baie opgewonde om navorser te sien. Sy vertel dat hulle vandag op 'n uitstappie na die dieretuin was. Sy het dit baie geniet.

Navorser en Melissa kyk na die gevoelsgesiggies en bespreek die vorige sessie se gevoelens. Navorser vra vir Melissa om 'n prentjie te verf oor hoe sy voel. Melissa verf 'n prentjie van haar gesin. Sy sê dat sy net hartseer voel. Op navorser se vraag oor wie haar hartseer maak, antwoord sy dat haar ouers haar kwaad maak. Sy is die enigste kind en het niemand om mee te praat nie. Melissa sê sy voel soms so kwaad dat sy sommer sal weglou. Navorser vra Melissa om 'n dialoog met die verskillende dele in haar prentjie te voer. Melissa kan vir haar ouers sê dat sy hartseer voel. Sy vra hulle om op te hou baklei. Sy spreek weer die behoefte uit om haar pa te sien. Sy raas met hom en sê sy is kwaad wanneer hy nie opdaag nie. Melissa kyk vir navorser en sê dat navorser ook iets moet sê. Navorser kon positiewe dialoog oor Melissa se ouers voer. Navorser vertel weer die redes van die egskeiding en dat haar ouers keuses gemaak het. Navorser verduidelik aan Melissa keuses en koppel dit aan gevoelens. Navorser verduidelik aggressie as gevoel. Melissa noem dat sy al baie kwaad geword het. Sy wil graag kies om net gelukkig te voel.

Tydens die benutting van die roosboomtegniek, teken Melissa 'n boom wat in 'n tuin staan met appels in (vergelyk figuur 6.8). Sy maak van projeksies gebruik deurdat die boom 'n "magic" boom is. Die appels in die boom stel geluk voor. Sy noem dat appels altyd rooi is en lekker proe. Haar lewe kan ook rooi (mooi) en lekker (gelukkig) wees. Melissa noem dat sy altyd vir haar ouers lief bly. Die boom is ook spesiaal omdat hy die grootste in die tuin is en kan toor. Melissa wens dat haar lewe weer kan wees soos dit was. Sy vertel vir navorser van hulle huis en haar honde. Sy fantaseer oor die hereniging van haar ouers. Navorser en Melissa kon saam haar gevoelens oor die huidige situasie bespreek. Melissa kon hier haar ware gevoelens erken en verstaan.

Assessering

Daar bestaan 'n goeie vertrouensverhouding tussen Melissa en navorser. Melissa het tydens die sessie op haar gemak gevoel en kon maklik 'n dialoog met haar prentjie voer. Melissa kon haar ten volle in haar prentjie inleef.

Melissa raak van haar gevoelens bewus en kon tussen haar hartseer en haar kwaad gevoelens 'n onderskeid tref. Volgens navorser neem die ouers nie Melissa se behoeftes in ag nie. Melissa het 'n behoefte aan sekuriteit en erkenning. 'n Kind kan slegs in kontak met sy gevoelens wees indien sy behoeftes bevredig word (vergelyk paragraaf 4.2).

Dit was vir navorser tydens die sessie duidelik dat Melissa meer beheer oor haar situasie begin ervaar. Melissa verstaan die egskeidingsproses en kon insig in haar ouers se optredes toon. Melissa het in beheer gevoel toe sy 'n dialoog met die verskillende dele in haar prentjie kon voer. Sy wil nie meer hartseer wees nie.

Melissa se gedrag toon daarop dat sy in die implosiewe laag van Perls beweeg. Sy ontdek nuwe kragte in haarself en is bereid om deur middel van alternatiewe maniere van optredes haar omstandighede te hanteer.

Figuur 6.8: Melissa se roosboom

6.7.2.5 Verloop van sessie vyf (kind alleen)

Navorser vra vir Melissa of sy die naweek by haar pa was. Melissa noem dat haar pa haar nie kom haal het nie. Hy het gewerk. Melissa noem dat dit “okay” is. Navorsers kan wel die teleurstelling op haar gesig raaksien. Melissa noem dat dit verder goed gaan.

Tydens die grafiese gesinsbeelding teken Melissa haarself met haar ma. Sy noem dat dit net hulle twee alleen is wat saamwoon. Vanuit die assessering van die grafiese gesinsbeelding noem Melissa dat sy en haar ma goed oor die weg kom. Sy baklei soms met haar ma, want haar ma wil nie vir haar “goed” koop wat sy nodig het nie. Volgens Melissa werk haar ma net die heelyd. Melissa noem dat haar ma geld moet verdien om vir hulle te sorg. Dit blyk of Melissa se ma haar reeds ingelig het oor die nuwe veranderinge in hul lewenstandaarde. Op navorsers se vraag oor hoe Melissa oor haar pa voel, antwoord sy dat sy hom mis. Haar pa het altyd vir haar alles gekoop. Maar nou kan hy ook nie meer net koop nie. Melissa noem dat haar verhouding met haar pa goed is.

‘n Kind se reaksie rondom egskeiding kan die ouer-kind verhouding skade aandoen, aangesien die kind nie die egskeiding verstaan nie, nie weet hoe om sy gevoelens te hanteer nie en dan die ouer (hoofsaaklik die primêre ouer) as teiken gebruik vir onaanvaarbare gedrag soos ongehoorsaamheid (vergelyk paragraaf 4.8.1). Volgens die moeder luister Melissa nie vir haar nie, is ongehoorsaam en kry woede-uitbarstings. Dit dui daarop dat Melissa verdedigingsmeganismes benut het om haarself te beskerm. Die ouers sowel as die kind kan dus ‘n oorsaak wees van swak ouer-kind verhoudings (vergelyk paragraaf 2.4.1).

Melissa geniet die fantasieëreis baie. Sy vertel vir navorsers dat sy saam met haar ouers na die maan wil vlieg. Melissa beplan saam met navorsers die hele episode na die maan.

Tydens die fantasieëreis teken Melissa haar gesin met elkeen se tas wat gepak is, net reg om te vlieg. Navorsers vra vir Melissa of die aggressiewe gevoel in haar prentjie is.

Melissa noem dat sy steeds kwaad voel oor wat met haar ouers gebeur het. Sy is ook vir haar pa kwaad wat haar nie wil sien nie. Melissa beleef die min kontak met haar pa as

baie negatief. Hierdie onsekerhede weerhou haar daarvan om ten volle met haar gevoelens kontak te maak.

Navorsers gee vir Melissa toestemming om kwaad te mag wees. Sy noem dat haar pa en ma regtig lyk of hulle hulle tasse gepak het. Melissa raas met haar prentjie. Sy raas tot met haarself en sê: "Jy mag nie meer jok nie, dis lelik, jy moet mooi wees met jou mamma en pappa". Op navorsers se vraag of Melissa in die werklike lewe soos in die prentjie voel, antwoord sy "ja". Sy vertel soms nie die hele waarheid nie, want sy is bang haar ma raas met haar. Dit wil voorkom of Melissa bang is om haar gevoelens rondom haar pa voor haar ma te noem. Melissa beskerm haarself deur leuens te vertel.

Navorsers moedig Melissa aan om positiewe gevoelens te kies. Sy hoef nie bang te wees nie. Melissa kies gevoelsgesiggies en plak dit op haar prentjie. Navorsers moedig Melissa aan om haar aggressiewe gevoelens te erken en te besit. Sy beseft dat sy beter sal voel as sy luister en haar gevoelens sê.

Navorsers het hierna daarop gefokus om vir Melissa te vra om 'n veilige plekkie te teken. Melissa teken die woonstel en noem dat sy tog veilig daar voel. Melissa stel voor dat sy haar pa sal bel en sê hoe sy voel. Dalk kan sy hom altyd bel as sy baie verlang. Navorsers stem saam en dink dis 'n goeie idee. Melissa se ma moet ook daarvan weet. Melissa dink ook daaraan om haar ouers se egskeiding te aanvaar. Navorsers moedig haar aan om haar gevoelens weer te sê. Melissa voel beter.

Assessering

Melissa geniet die sessies baie. Sy kan op hierdie stadium makliker vir navorsers sê hoe sy voel.

Melissa geniet die fantasiereis en leef haar ten volle daarin. Die belangrikste persone in haar leefwêreld blyk haar ouers te wees. Melissa beskou haar vader en haar moeder as beskermers. Sy beleef haar verhouding met beide positief wanneer sy alleen by elkeen is.

Die las wat daar op haar geplaas word om onregverdige keuses te maak en haar onsekerhede oor die toekoms veroorsaak dat Melissa nie in kontak met haar gevoelens kan kom nie. Volgens navorser het Melissa grense nodig waarbinne sy veilig kan voel en gesonder kan funksioneer.

Aan die begin van die sessie het Melissa 'n gebrek aan selfregulerende gedrag getoon, omdat sy nie van haar aggressiewe gedrag bewus is nie. Tydens die benutting van die aggressiewe gevoel kon Melissa meer van haar kwaad gevoelens bewus word. Sy poog om verantwoordelikheid vir haar gedrag te aanvaar. Dit dui vir navorser daarop dat sy beheer oor haar gevoelens wil neem. Die sessie is afgesluit deur aan Melissa te vra om 'n veilige plekkie te teken. Melissa beleef sekuriteit by haar moeder. Sy voel veilig in haar bekende omgewing.

Melissa is steeds in die implosiewe laag van Perls. Melissa erken dat sy graag die egskending wil aanvaar en haar behoeftes met haar ouers wil deel. Sy wil graag met nuwe gedrag eksperimenteer.

6.7.2.6 Verloop van sessie ses (kind alleen)

Melissa is opgewonde om navorser te sien. Sy noem dat haar ouers se egskending nog nie verby is nie. Haar ma was in die hof gewees om te besluit waar Melissa moet bly. Melissa noem dat sy graag eerder by haar ma wil bly. Dis lekker by haar pa, maar sy werk neem te veel tyd in beslag om vir haar te versorg. Sy wil ook nie saam met die ander tannie bly by wie haar pappa nou is nie. Melissa vertel dat haar ma vir haar gesê het dat haar pa iemand anders het waarvoor hy nou lief is. Melissa sê sy was hartseer om dit te hoor, maar sy kon vanuit die vorige sessies beter voel oor haar ouers se egskending.

Tydens die sandspel word Melissa die geleentheid gebied om 'n positiewe en 'n negatiewe sandtoneel te maak. In die positiewe sandtoneel kies sy die diere wat geen gevaar inhou nie. Sy kies 'n gesin. Sy speel herhaaldelik 'n toneel uit waar die baba-perdjie deur die ander beskerm word. In die negatiewe sandtoneel het sy 'n aantal

gevaarlike diere gekies (vergelyk figuur 6.9). Navorser skets 'n storie waar die baba-perdjie se lewe bedreig word. Melissa het dadelik genoem dat niemand die “mamma-perdjie”, “pappa-perdjie” of die “baba-perdjie” mag seermaak nie. Sy laat die goeie diere met die slegte diere baklei en begrawe al die slegte diere. Sy begrawe herhaaldelik die diere in die sand.

Op navorser se vraag of die toneel in haar eie lewe inpas, antwoord sy “ja”. Sy noem dat sy net partykeer nog vir haar ouers kwaad is. Sy hou nie van egskending nie. Melissa maak van projeksies gebruik deur te sê dat die slegte diere die egskending voorstel. Egskending vernietig geluk. Sy wens sy kon haar ouers weer bymekaar kry, maar sy besef dat dit tans onmoontlik is. Dit maak haar net hartseer en kwaad. Navorser gee Melissa toestemming om haar gevoelens te mag ervaar en dat sy nie hoef bang te voel nie. Melissa besluit om 'n dagboekie te maak waarin sy al haar gevoelens gaan neerskryf. Navorser moedig haar aan om dit te doen.

Melissa vertel vir navorser dat haar maatjie se ouers lank terug geskei is. Haar maatjie bly ook by haar ma. Sy lyk gelukkig. Navorser moedig Melissa aan om met die maatjie oor egskending te gaan praat. Melissa dink dis 'n goeie idee.

Figuur 6.9: Melissa se sandtoneel

Assessering

Melissa het die sandbak geniet. Die sandkorrels is grof en Melissa het gedurig voor die toneel met haar vingers in die sand gespeel. Sy het selfs vir navorser gevra of dit seesand is. Dit is 'n aanduiding vir navorser dat Melissa se bewustheid hoog is.

Melissa het duidelik in beheer gevoel toe sy haar eie miniatuurwêreld in die sandbak kon skep. Tydens die sandtoneel is daar deurentyd 'n behoefte aan beskerming en veiligheid deur Melissa geopenbaar. Sy voel veilig met mense naaste aan haar en daarom posisioneer sy hulle om haar sodat hulle haar teen "slegte diere" kan beskerm. Sy erken tydens die sessie haar behoeftes en onvoltooidhede. Sy begin haar ouers se standpunte insien waarom hulle besig is om te skei. Dit is normaal vir Melissa om teen die egskedding weerstand te bied, omdat sy sekuriteit in haar lewe nodig het. Een van die mees traumatiese gebeurtenisse in kinders se lewe is egskedding. Kinders verwag dat hul ouers hulle sal versorg en altyd daar sal wees (vergelyk paragraaf 4.8.1). Melissa voel kwaad en toon onaanvaarbare gedrag juis omdat sy teleurgesteld in haar ouers voel. Haar botsende gevoelens kan selfs 'n oorsaak wees hoekom sy aggressief optree.

Tydens die sandtoneel kon Melissa haar aggressie besit en aanvaar. Sy kon haar gevoelens met navorser gedeel het. Sy toon 'n behoefte aan sekuriteit en liefde. Melissa kon deur die benutting van polariteite in haar lewe en die erkenning van gevoelens, tot insig kom oor haar onaanvaarbare optredes teenoor haar moeder. Sy besef dat haar negatiewe gedrag 'n invloed op haar verhouding met haar ouers kan hê.

Melissa se gedrag toon daarop dat sy steeds in die implosiewe laag van Perls is. Sy kon aan haar gevoelens uiting gee, en dit besit en aanvaar. Melissa kon verantwoordelikheid begin neem vir haar gedrag.

6.7.2.7 Verloop van sessie sewe (kind alleen)

Melissa was bly om navorser te sien. Sy noem dat sy die vakansie na haar pa gaan. Haar ma moet vir 'n groot operasie gaan. Haar pa werk te hard om haar nou vir naweke te kom haal. Melissa is opgewonde oor die vakansie. Verder gaan dit goed met haar.

Tydens die benutting van klei as projeksiemedium, geniet Melissa die “modder-gevoel”. Sy maak haar vingers met water nat en druk die klei tussen haar vingers. Dit lyk soos modder as die klei nat word. Melissa ruik en proe ook aan die klei. Sy gril vir die smaak. Sy kon enige klei modelletjie maak vir wie sy kwaad voel. Hierna vra Melissa of sy twee balletjies kan maak. Sy noem die balletjies “mamma” en “pappa”. Weens die onderdrukte aggressie wat Melissa nog beleef, kan sy die klei op die tafel gooi en sê hoe sy voel. Melissa gooi die balletjies op die tafel en spreek weer haar seer oor die egskedding uit. Sy bevestig weer haar ongemak met die egskeddingsproses en dat sy beide ouers bymekaar wil hê.

Die sessie word afgesluit deur 'n positiewe dialoog met die handpoppe tussen navorser en Melissa. Navorser gee 'n geleentheid vir Melissa om met die handpoppe te oefen wanneer sy met haar ma of pa wil gesels. Sy geniet dié tegniek baie. Navorser en Melissa dink saam aan maniere om haar aggressie te ontlaai. Melissa besluit om haar gevoelens in 'n dagboek te skryf. Navorser stel voor dat Melissa koerantpapier skeur as sy kwaad is. Sy kan ook vir haar ouers vertel as sy kwaad voel. Navorser gee Melissa toestemming om kwaad te mag word, maar verduidelik aan haar die grense verbonde aan aggressiewe gedrag. (Alhoewel aggressie as 'n normale gevoel beskou word, skeep die wyse waarop dit tot uiting kom dikwels probleme.)

Navorser bespreek die “gelukkige” en die “ongelukkige aggressiemonster” met Melissa. Melissa verstaan haar aggressie en sy kies om die “gelukkige aggressiemonster” te volg. Sy wil die “ongelukkige aggressiemonster” oorwin.

Navorser berei Melissa voor om tydens die volgende sessie saam met haar ma te kom. Melissa en navorser gaan gevoelens met haar ma bespreek. Melissa is nie meer bang om haar gevoelens rondom die egskieding te bespreek nie. Sy wens net dat haar pa ook by kan wees. Navorser stel voor dat navorser haar pa sal kontak en telefonies terugvoer gee.

Assessering

Melissa is ontspanne by die navorser. 'n Goeie vertrouensverhouding bestaan tussen Melissa en navorser.

Melissa geniet die kleispiel baie. Sy is in kontak met haar gevoelens en haar omgewing. Melissa spreek haar ongemak oor die egskieding gemaklik uit, deur die benutting van klei as projeksietegniek. Sy kon haar aggressiewe gevoelens teenoor die egskieding en teenoor haar ouers erken en daaraan uiting gee.

Melissa dink tydens die sessie self alternatiewe maniere uit om haar aggressie te verminder en om haar gevoelens te beheer. Melissa het insig in haar negatiewe optredes begin kry. Sy kan makliker keuses maak en verantwoordelikheid vir haar gedrag neem. Melissa ervaar toenemende beheer oor haar omstandighede.

Melissa se gedrag val in Perls se eksplosiewe laag. Sy kan self kies en verstaan hoe sy voel. Sy weet hoe om haar aggressie te beheer. Melissa is bereid om haar gevoelens wat voorheen onderdruk was, met navorser en haar ouers te deel.

6.7.2.8 Verloop van sessie agt (kind en moeder)

Melissa se ma het genoem dat Melissa se gedrag al beter is. Sy sukkel nog met dissipline tuis, maar Melissa se woede-uitbarstings en leuens het verbeter. Melissa is bly om navorser weer te sien en wens dat sy altyd by navorser kan kom speel.

Navorsers vra vir Melissa dat sy 'n groot appel moet teken. Melissa se ma help haar om die appel te teken (deel van binding). Navorsers vra dat Melissa en haar ma wurms langs die appel moet teken. Dié tegniek help met verhoudingsbou tussen Melissa en haar ma. Ná die metaforiese verduideliking van die wurmtegniek, moes Melissa en haar ma al die struikelblokke en probleme in Melissa en haar ouers se lewe op elke wurm inskryf. Melissa het maklik vir haar ma vertel wat haar pla en erken dat sy nie altyd vir haar ma luister nie. Die egskeiding het 'n invloed op Melissa se menswees en al manier hoe sy uiting aan haar gevoelens kon gee was deur aggressief op te tree en nie te luister nie.

Melissa vertel vir haar ma die verskil tussen die “gelukkige en die ongelukkige aggressie-monster”. Melissa noem uit haar eie uit dat sy gelukkig wil wees. Melissa gee 'n aanduiding aan navorsers dat sy in beheer van haar gevoelens is. Melissa en haar ma vind saam oplossings oor hoe om die probleme wat hulle geïdentifiseer het, te verminder. Melissa se ma noem dat sy nie bewus was dat die egskeiding so 'n groot invloed op Melissa gehad het nie. Sy raak bewus van Melissa se behoeftes.

Melissa was nie lus om iets in die speelkamer te kies om mee te speel nie. Sy vra egter of sy vir haar ma 'n prentjie kan teken. Melissa teken haar ma en haarself waar hulle in die tuin speel. Melissa noem dat die prentjie haar gelukkig laat voel. Melissa se ma gee haar erkenning vir die mooi prentjie. Melissa sien uit na die volgende sessie. Sy wil dadelik weet of haar ma weer saam kom. Sy wil dit graag so hê.

Assessering

Melissa toon tydens die sessie beheer oor haar gevoelens en haar ouers se egskeiding. Melissa noem dat sy saam met haar ma gelukkig wil wees. Sy wil nie meer die “ongelukkige aggressie-monster” wees nie. Sy oortuig haar ma en navorsers dat sy haar onaanvaarbare gedrag verstaan en uiting kan gee aan gevoelens wat seer en kwaad is. Melissa maak makliker keuses en beplan saam met haar ma om oplossings te vind vir die struikelblokke wat hulle verhouding skade aandoen, sowel as haar eie seer.

Melissa kan haar gevoelens in die hier-en-nou ervaar. Dit is vir navorser 'n aanduiding dat Melissa gegroei het tydens die sessies en dat sy beslis in die eksplosiewe laag van Perls is.

6.7.2.9 Verloop van sessie nege (kind en moeder)

Melissa en haar ma noem dat dit goed gaan. Dis amper vakansie en dan gaan Melissa na haar pa toe. Melissa sien uit na die kuier by haar pa.

Tydens die sessie gee navorser 'n geleentheid vir Melissa en haar ma om die wurmtegniek te evalueer. Melissa noem dat sy nie in die week eers raas gekry het nie. Haar ma noem dat sy Melissa meer in ag neem en dat hulle elke aand tyd vir mekaar maak om te gesels oor alles wat pla of wat die dag lekker was. Laasgenoemde dui vir navorser daarop dat Melissa en haar ma se verhouding verbeter het en dat beide mekaar se behoeftes in ag neem. Melissa se ma noem dat Melissa ook nou elke Woensdag met haar pa oor die telefoon gesels. Dit maak haar gelukkig.

Tydens die sessie word daar deur die benutting van handpoppe en rollespel op hulle verhouding gefokus. Melissa geniet die oefening baie. Navorser bemagtig Melissa deur haar toestemming te gee om weer met die handpop (haar ma) te raas en te sê hoe sy voel. Melissa neem 'n besluit om haar aggressie te beheer. Sy vertel vir die handpop dat sy lank terug vir haar ma kwaad was. Toe die ander pop vra hoekom sy kwaad was, kon Melissa antwoord dat haar ma haar nie verstaan het nie en van haar vergeet het. Melissa noem dat sy reeds beter voel, want haar ma is weer terug. Melissa noem dat dit werklik gebeur het. Navorser motiveer Melissa en gee haar erkenning omdat sy haar gevoelens kon vertel het. Melissa se ma gee haar 'n drukkie.

Navorser berei Melissa op afsluiting van die sessies voor. Melissa vra weer vir navorser of haar pa gekontak kan word. Sy toon 'n behoefte om haar gevoelens met hom te deel. Melissa se ma gee toestemming dat haar pa gekontak kan word

Assessering

Melissa toon dat sy tans in balans van haar gevoelens, haar self en die omgewing is. Sy is voorberei om self verantwoordelikheid vir haar gedrag te neem. Sy maak makliker keuses. Melissa se gedrag sal weer negatief raak indien die ouers nie saamwerk nie. Melissa se gedrag is tipies dié van 'n kind wat aan egskedding blootgestel word. Melissa se ma en pa behoort leiding te ontvang om in belang van Melissa op te tree. Dit blyk dat gesonde kontakmaking en gesonde identifikasie met haar ouers slegs moontlik is indien beide partye in belang van Melissa optree. Melissa se ma kon tydens die sessie tot besef kom dat Melissa ook behoeftes het wat bevredig moet word. Hierdie sessie is dus positief benut deurdat die moeder by terapie ingeskakel het.

Melissa is in staat om haarself te onderhou en in kontak met haar gevoelens te wees, mits die ouers haar behoeftes in ag neem. Met toenemende konflik tussen die ouers, "tuttrekkery" oor naweekbesoeke en gesprekke oor mekaar, word Melissa se gesonde groei en emosionele aanpassing net verder belemmer.

6.7.2.10 Verloop van sessie tien (kind en moeder)

Melissa voel hartseer omdat dit die laaste sessie is. Sy is darem opgewonde om haar pa binnekort te sien. Navorser het haar pa gekontak en Melissa se behoeftes met hom bespreek. As gevolg van die twis tussen die ouers, het Melissa se pa dadelik die skuld vir haar ma gegee oor Melissa so aggressief geword het. Navorser kon slegs die egskeddingproses vir die vader verduidelik en die trauma waardeur 'n kind gaan. Hy kom egter bombasties voor en het nie veel insig getoon nie. Navorser kan net hoop dat hy Melissa reg sal hanteer om aan haar die nodige erkenning te gee. Melissa het dit nodig.

Melissa en haar ma evalueer die sessies en noem dat dit baie waardevol vir hulle verhouding was. Daar word 'n geleentheid gegee om die vraelyste weer in te vul. Na afloop van die vraelyste hou navorser saam met Melissa en haar ma partytjie. Verdere

sessies word beplan indien Melissa se gedrag herhaal, veral na die vakansie wanneer sy van haar pa af terugkom.

Assessering

Vanuit die spelterapeutiese sessies blyk dit dat Melissa met haarself en die omgewing in kontak is. Sy het duidelik na die eksplosiewe laag van Perls gegroei. Melissa se gedrag het volgens die moeder verbeter. Sy neem meer verantwoordelikheid en luister beter.

Melissa vertel nie meer leuens nie. Melissa se ma se aandag is nou op Melissa se behoeftes gefokus. Insigontwikkeling het dus plaasgevind. Die vader behoort ook leiding te ontvang om in belang van Melissa op te tree.

Die doelstellings van die studie is bereik deurdat Melissa van haar aggressie bewus is en die ouer-kind verhouding verbeter het. Melissa se ma is bereid om weer vir ouerleiding, spesifiek vir enkelouers in te skakel. Dit lyk of Melissa se ma die sessies waardevol en leersaam ervaar het.

6.7.3 Heinrich, 8 jaar oud

Agtergrondsgeskiedenis:

Heinrich se ouers skakel hom vir terapie in. Hy is die jongste van drie kinders. Hy het twee sussies. Heinrich se ouers is bekommerd oor sy aggressiewe gedrag by die huis en by die skool. Hy hou nie van skool nie, en soek gedurig verskonings om nie skool toe te gaan nie. Heinrich konsentreer swak en is geneig om sy ouers te manipuleer.

6.7.3.1 Verloop van sessie een (kind en ouers)

Heinrich blyk nie baie lus vir die sessies te wees nie. Hy vra sy ma om vir hom lekkers te gaan koop waarop sy “nee” geantwoord het. Heinrich probeer sy ma voor navorser manipuleer en vra weer. Sy ma gee in en en sê dat sy vir hom na die sessie lekkers sal gaan koop. Heinrich is tevrede. Navorser wil die aanname maak dat Heinrich sy ouers

manipuleer en dat sy ouers nie baie streng optree nie. Dit lyk asof sy ouers die permissiewe ouerskapstyl volg, aangesien daar geen grense en/of dissipline gehandhaaf word nie (vergelyk paragraaf 2.4.2).

Heinrich is nie baie opgewonde oor die sessies nie. Hy stem in om te kom, maar sy nie-verbale gedrag toon negatiewiteit. Navorser bespreek die sessies en kontraksluiting met Heinrich en sy ouers (Bylae A en B). Heinrich se ouers kry die geleentheid om hulle skale (Bylae C en D) in te vul, terwyl navorser en Heinrich na die speelkamer toe gaan. Heinrich vertel vir navorser dat hy moeg is, want hy het 'n lang dag by die skool gehad. Hulle het klasse skoongemaak en versier. Daar is 'n kompetisie oor wie se klas die mooiste lyk.

Heinrich voltooi die kinderfunksioneringsinventaris (Bylae E) sonder dat hy kla of nie verstaan nie. Hy geniet die vrae. Hy twyfel nie oor die vrae nie, en merk elke keer sy antwoord dadelik. Heinrich wil weet met watter speelgoed hy mag speel. Navorser sê dat hy enige medium mag kies. Heinrich wil graag 'n prentjie teken. Hy teken waar hy rugby speel. Hy vertel vir navorser dat hy en sy maats baie van rugby hou. Hy oefen elke middag. Navorser vra of Heinrich van ander sport ook hou. Hy noem dat sy pa by die hoërskool krieket afrig. Hy hou van krieket, maar doen net een sport, want dan kan hy al sy aandag daaraan gee. Dit blyk of Heinrich graag wil presteer. Heinrich is tydens die sessie meer ontspanne.

Navorser en Heinrich gaan terug na sy ouers waar hulle reeds die skale voltooi het.

Navorser berei Heinrich voor vir die volgende sessie.

Assessering

Heinrich toon weerstand tydens die begin van die sessie. Hy probeer sy ouers manipuleer deur verantwoordelikhede te ontduik en kwaad te word as hy nie sy sin kry nie. Dit blyk of sy ouers geen grense stel nie, met die gevolg dat Heinrich nie weet wat van hom verwag word nie.

Heinrich is nie bewus van sy aggressiewe gedrag nie. Dit wil vir navorser voorkom of Heinrich sy ouers toets en manipuleer, omdat daar geen grense gestel word nie. Hy wil beheer oor sy optredes hê en aanvaar geen gesag vanaf sy ouers nie. Heinrich het tydens die sessie die skaalvoltooiing geniet. Hy was positief oor die vrae en het die vrae duidelik verstaan. Aan die einde van die sessie het Heinrich vir navorser gesê dat hy graag die volgende sessie sal wil bywoon. Hy wil net nie sy rugby oefeninge by die skool mis nie. Dit blyk of daar reeds in die eerste sessie 'n vertrouensverhouding tussen Heinrich en navorser bestaan.

Heinrich is tans in die valse laag van Perls. Hy bied baie weerstand en ontken sy aggressiewe gedrag. Hy is nie in kontak met sy gevoelens nie, en poog om iets te wees wat hy nie is nie.

6.7.3.2 Verloop van sessie twee (kind alleen)

Heinrich is nie baie lus vir die sessie nie. Hy was kwaad toe sy ma hom afgelaai het. Heinrich noem dat sy ma hom in die pouse kom haal het en hy wou nog gespeel het. Navorser noem dat hy in die middag sy rugby sou mis, indien hy nie kan speel nie. Heinrich ignoreer navorser en loop na die tafel. Navorser wil die aanname maak dat Heinrich van sy negatiewe gedrag bewus is, maar dat hy sy aggressie teenoor sy ma gebruik om in beheer te wees. Hy weet dat hy nie gestraf word nie en daarom kry hy dit reg om sy ouers te manipuleer.

Heinrich het reeds tydens die eerste sessie die kinderfunksioneringsinventaris voltooi. Tydens hierdie sessie voltooi hy die skale oor sy verhouding met sy ouers (Bylae F en G). Heinrich blyk nie goed met sy ouers oor die weg te kom nie. Hy noem dat sy ma gereeld met hom raas, al doen hy niks verkeerd nie. Heinrich noem dat hy beter met sy pa as met sy ma oor die weg kom. Hy noem dat sy pa baie besig is by die skool. Hy mag in die middag na sy pa gaan wanneer sy pa by die Hoërskool rugby afrig. Heinrich voel kwaad omdat sy pa nie by die laerskool rugby afrig nie. Op navorser se vraag hoekom hy kwaad

voel, antwoord hy dat hy lekkerder sou gewees het as sy pa rugby kon afrig, want dan hoef hy nie die heelyd saam met sy ma rond te ry nie.

Heinrich het die skale vinnig en maklik ingevul. Hy ontken dat sy negatiewe gedrag 'n probleem in die gesin is. Hy onderdruk sy gevoelens en verloor dus kontak met homself en met die omgewing. Tydens die invul van die skale ervaar Heinrich onvoltooidhede en spreek gedurig sy behoeftes uit om meer tyd saam met sy pa te spandeer. Hy wil graag sy omstandighede beheer.

Heinrich geniet die legkaartbou, en kan maklik die verskillende legkaarte en speletjies van sy ontwikkelingsfase voltooi. Hy het maklik keuses gemaak oor watter legkaarte om te bou. Heinrich noem dat hy wens hy kon ook so lekker by die skool gespeel het as in die terapiekamer. Op navorsers se vraag of hy van skool hou, antwoord hy dat dit sleg is. Op navorsers se vraag of hy positiewe en negatiewe elemente by die skool kan noem, kon hy dit met gemak doen. Dit blyk of hy maklik in die moeilikheid by die skool kom. Navorsers en Heinrich kon saam goeie herinneringe oor skool deel. Heinrich vertel graag vir navorsers van al die "kattewaad" wat hy en sy maats in die klasse aanvang. Dit lyk of Heinrich 'n leier is en moeilik gesag of voorstelle van ander maats aanvaar. Hy wil in beheer wees en maats moet hom volg.

Heinrich help navorsers opruim en noem dat hy die sessie geniet het. Navorsers berei hom vir die volgende sessie voor.

Assessering

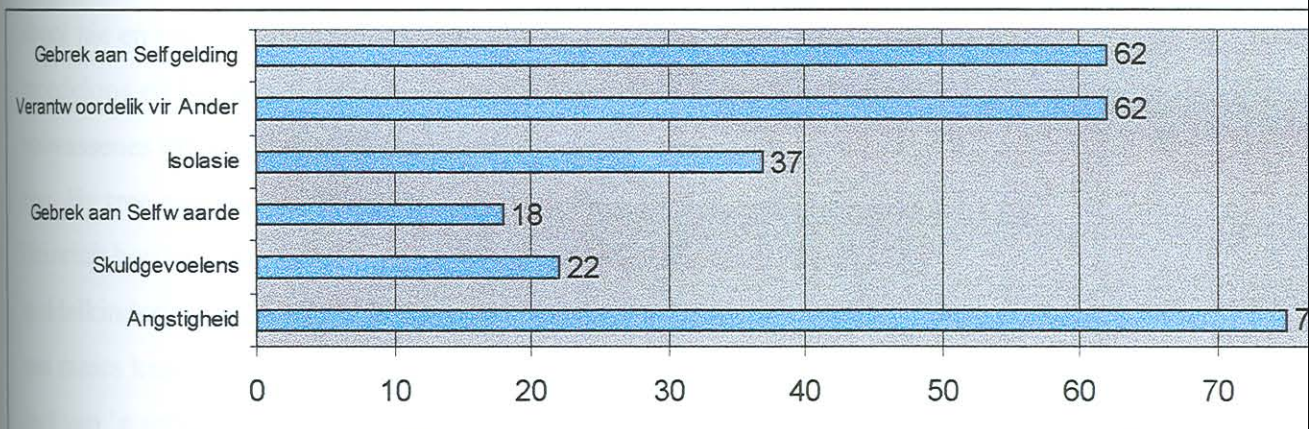
Heinrich het tydens die sessie makliker op navorsers se vrae en opdragte gefokus. Hy begin om navorsers makliker te vertrou. Dit blyk of hy nie van sy aggressiewe gedrag bewus is nie. Heinrich ontken steeds dat hy verkeerd optree en plaas die skuld op sy ouers se optredes. Dit blyk of Heinrich nie werklik weet wat onaanvaarbare gedrag is nie. Hy toon steeds weerstand oor sy aggressiewe optredes. Heinrich spel die behoefte uit om meer tyd saam met sy pa te spandeer. Volgens navorsers ervaar Heinrich se moeder sy

aggressiewe gedrag meer intens as wat sy vader dit beleef. Dit kan toegeskryf word aan die feit dat Heinrich meer tyd saam met sy moeder deur die dag spandeer en daarom reageer hy meestal aggressief teenoor haar as teenoor sy vader. Heinrich se pa ervaar tans nie sy aggressiewe gedrag as sosiaal-onaanvaarbaar nie. Hierdie verskil tussen die ouers maak dit dan ook makliker vir Heinrich om sy ouers te manipuleer en te toets. Sy pa sien hom min, daarom kan hy maak soos hy wil wanneer hy by sy pa is.

Volgens die verwerking van die kinderfunksioneringsinventaris (Bylae E) toon Heinrich 'n hoë telling in angstigheid. Heinrich onderdruk sy gevoelens omdat hy bang is om seer te kry. Heinrich se selfpersepsie vanuit in die verwerking van die skaal verkry, kan soos volg in figuur 6.10 uiteengesit word.

Figuur 6.10 Selfpersepsie van Heinrich

SELPERSEPSIE VAN HEINRICH

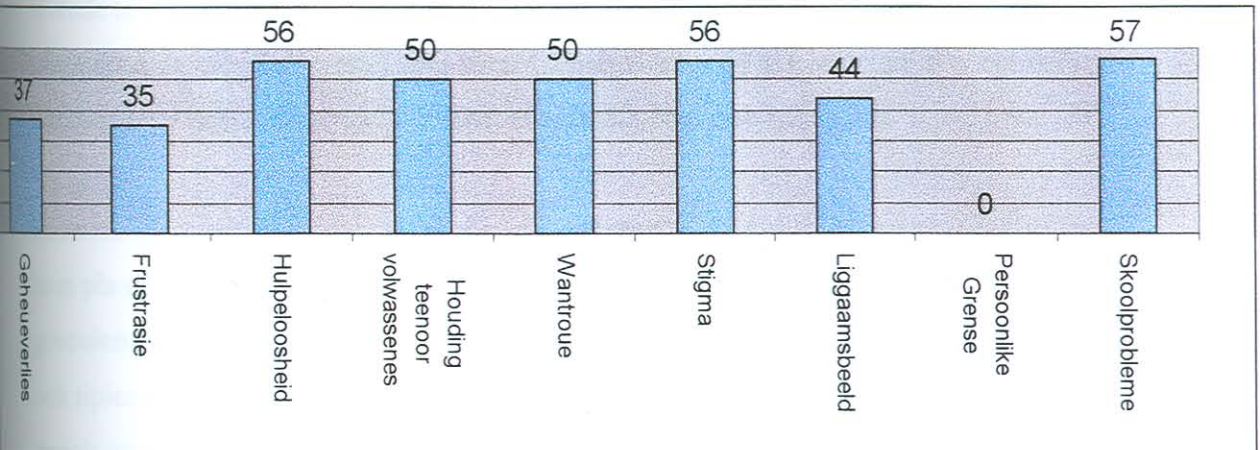

Vanuit die verwerking van die kinderfunksioneringsinventaris (Bylae E) voel Heinrich verantwoordelik vir ander se geluk. Tydens die sessie noem hy dat hy graag soos sy pa rugby wil speel. Hy probeer hard om sy pa tevrede te stel sodat sy pa trots op hom kan wees. Navorser wil die aanname maak dat Heinrich sy ware gevoelens blokkeer en ontken, om sy pa dus gelukkig en trots te hou.

Heinrich se traumadinamika kan as volg in figuur 6.11 uiteengesit word.

Figuur 6.11 Heinrich se traumadinamika

HEINRICH SE TRAUMADINAMIKA

Volgens die verwerking van die kinderfunksioneringsinventaris hou Heinrich nie van skool nie en kom hy maklik in die moeilikheid by die skool. In skoolverband voel hy moedeloos en hulpeloos om homself te beskerm. Hy reageer aggressief teenoor maats en volwassenes om sy standpunt te bewys. Sy gedrag is kenmerkend van die mesomorfiese bou. Hy tree aggressief en sterk op teenoor sy maats (vergelyk paragraaf 2.2.1.1).

Heinrich hou nie van verloor nie en wil graag in beheer wees. Tydens die middelkinderjare word die behoefte om “te behoort” veral beklemtoon. Indien ‘n kind nie met maats kan kompeteer en kan leer om te deel nie, word hy maklik verwerp en raak nie deel van ‘n groep nie. Heinrich moet dus leer om te deel en om ander se standpunte ook in te sien.

Heinrich is tans in Perls se fobiese laag. Hy blokkeer steeds sy gevoelens en kan nog nie aan sy gevoelens uiting gee nie.

6.7.3.3 Verloop van sessie drie (kind alleen)

Heinrich en sy ma het tot 'n ooreenkoms gekom om die sessies tydens die skoolpouse te hou sodat hy nie sy sport na skool mis nie en ook nie te veel skool mis nie. Heinrich blyk tevrede te wees met die reëling. Hy noem dat dit met hom goed gaan. Heinrich se ma noem vir navorser dat hy nog glad nie sy samewerking by die huis gee nie. Hy wil nog steeds nie vir haar luister nie. Dit blyk nie om vir Heinrich te pla nie.

Heinrich ignoreer sy ma toe sy uit die terapiekamer stap. Op navorser se vraag of iets hom pla of ongelukkig maak, antwoord hy “nee”. Dit blyk steeds of Heinrich sy gevoelens wegsteek. Dis vir hom belangrik dat navorser van hom moet hou. Dit is dan ook tipies van hierdie lewensfase van die kind. Tydens die benutting van die verskillende smaak-en reukbotteltjies het Heinrich van stiltes gebruik gemaak om die verskille uit te ken. Navorser het vir hom ruimte gebied om sy keuses te maak. Hy geniet die oefening baie. Heinrich kon aanvanklik nie sê hoe hy tydens die benutting van die reuk- en smaakbotteltjies voel nie. Dit wys vir navorser dat hy nie in kontak met sy gevoelens is nie. Hy raak aan die verskillende teksture en slaag daarin om dit uit te ken.

Heinrich geniet die “Listen Lotto” speletjie en begin spontaan sy gevoelens wys. Met navorser se aanmoediging kon hy saam probeer om die verskillende geluide self na te maak. Heinrich voel meer ontspanne en gemaklik om sy gevoelens weer te gee. Tydens die benutting van die gevoelsgesiggies was Heinrich verbaas hoeveel verskillende gevoelens 'n persoon kan ervaar. Op navorser se vraag of hy gesiggies kan identifiseer van hoe hy al gevoel het, het hy dadelik die hartseer, kwaad en bly gesiggie gekies. Keuses bied aan die kind beheer. Dit was nodig dat Heinrich aan keuses blootgestel moes word, sodat hy sy gevoelens kan besit. Op navorser se vraag hoekom hy die gesiggies gekies het, noem Heinrich dat hy bly voel as hy by sy maatjie gaan speel. Hy voel kwaad vir sy ma omdat sy altyd met hom raas en hy niks mag doen nie. Heinrich vertel vir navorser dat hy hartseer voel omdat sy pa altyd by die Hoërskool is. Hy wens dat sy pa ook by sy skool kan sport afrig. Navorser en Heinrich bespreek verskillende gevoelens en hoe hy sal reageer as hy byvoorbeeld bly, hartseer of kwaad is. Heinrich hou van rollespel

en besluit om verskillende reaksies met die handpoppe voor te stel. Volgens navorser raak hy meer van sy gevoelens bewus en dat sekere gevoelens nie altyd aangenaam is nie.

Navorser verduidelik aan Heinrich die “aggressiewe gevoel”. Hy noem dat hy ook so kwaad kan word. Heinrich vertel vir navorser dat sy maatjies by die skool hom wil slaan. Hy wen hulle gewoonlik omdat hy terugslaan. Hy was al by die skoolhoof omdat hy té kwaad word by die skool. Dit blyk nie vir Heinrich te pla dat hy raas kry nie. Navorsers kry die geleentheid om die “aggressiewe gevoel” se voordele en nadele met hom te bespreek. Heinrich kies self dat hy eerder soet as stout wil wees. Hy weet nog nie hoe om sy gedrag te verbeter nie. Hy tree aggressief op omdat dit die enigste manier is wat hy ken om homself te beskerm.

Assessering

Heinrich toon tydens die sessie meer belangstelling om saam te werk. Hy en sy ma kon tot ‘n ooreenkoms kom oor die tye van die sessies. Hierdeur leer Heinrich om nie net te ontvang nie, maar ook om te gee. Hy blyk steeds sy moeder te manipuleer en om in beheer te wil wees.

Tydens die benutting van die reuk-en smaakbotteltjies geniet hy die oefening baie. Heinrich sukkel aanvanklik om bewus te word van gevoelens wat hy ervaar, maar kon na ‘n rukkie sê hoe hy voel. Hy raak van verskillende gevoelens bewus deur die benutting van die gevoelsgesiggies. Heinrich identifiseer makliker die gevoelens wat hy gereeld ervaar. Hy kon gemaklik met navorser deel oor die rede waarom hy hierdie spesifieke gevoelens ervaar. Hy beskik tans nog nie oor hanteringstrategieë om sy negatiewe gevoelens te beheer nie. Heinrich is ook nie bewus van die impak wat sy aggressiewe gedrag op sy verhouding met sy ouers het nie. Navorsers is van mening dat Heinrich se moeder meer aan sy aggressiewe gedrag blootgestel word as sy vader. Sy vader beleef sy aggressie nie as ‘n probleem nie, omdat hy min tyd saam met Heinrich spandeer en dié tyd word kwalitatief benut. Navorsers wil die aanname maak dat Heinrich se pa nie sensitief is vir Heinrich se optredes nie (vergeelyk paragraaf 4.6).

Heinrich se gedrag dui daarop dat hy in Perls se implosiewe laag beweeg. Hy het aanvanklik gesukkel om in kontak met sy gevoelens te kom en om sy gevoelens uit te druk. Hy probeer tydens die sessie om sy gevoelens te verstaan en om oplossings vir sy aggressiewe gedrag te vind.

6.7.3.4 Verloop van sessie vier (kind alleen)

Heinrich is bly om navorser te sien. Hy noem dat dit goed gaan. Heinrich vertel vir navorser van sy rugbywedstryd en vertel entoesiasties dat hy 'n drie gedruk het. Heinrich noem dat dit by die skool goed gaan. Hy het nie die afgelope week met maats baklei nie. Hy vertel dat dit hom nogal “lekker” laat voel het.

Navorser en Heinrich bespreek weer die gevoelsgesiggies en besluit om oor die “kwaai gesiggie” te gesels. Op navorser se vraag of hy hierdie gesiggie baie sien, antwoord hy dat hy gou kan kwaad word. Heinrich vertel vir navorser dat hy vir sy ma kwaad is. Op navorser se vraag wat hom oor sy ma kwaad maak, antwoord hy dat sy die heeldag met hom raas terwyl sy pa nooit met hom raas nie. Dit voel vir hom asof sy ma hom nie liefhet nie, omdat sy so baie raas. Op navorser se vraag of sy pa ook met hom raas, antwoord hy “nee”. Heinrich toon insig toe navorser aan hom verduidelik dat sy pa hom min sien, en daarom kan hy nie altyd en heeldag met hom raas nie. Heinrich noem dat hy by tye ook vir sy pa kwaad voel. Hy sien sy pa min en wens dat hy al Hoërskool toe kan gaan.

Navorser gee aan Heinrich toestemming om vir sy ouers kwaad te mag wees. Navorser vra vir Heinrich om enige medium op die tafel te kies waarmee hy sy gevoelens kan beskryf. Heinrich kies die koudies en teken gesiggies wat kwaad is. Hy teken sekere gesiggies wat skree, ander wat lelike gesigte trek en huil. Op navorser se vraag of hy soos die gesiggies voel, antwoord hy “ja”. Heinrich raak van sy aggressiewe gedrag bewus en besef dat hierdie gevoelens vir hom onaangenaam is. Heinrich toon insig in sy optredes maar spreek ook die behoefte uit om meer by sy pa te wees.

In Heinrich se prent van sy roosboom teken hy 'n boom met 'n slang in (vergelyk figuur 6.12). Die slang pik al die diere wat naby die boom kom.

Figuur 6.12: Heinrich se roosboom

Heinrich noem dat hy soos die slang voel, omdat hy vir al die kinders en sy ouers kwaad word. Hy sal enigiets doen (aggressief optree) om homself te beskerm. Heinrich slaag daarin om van sy aggressie bewus te word.

Assessering

Heinrich toon geen weerstand tydens die sessie nie. Daar bestaan 'n goeie verhouding tussen die navorser en Heinrich.

Tydens die verduideliking van die “aggressiewe gevoel” kon Heinrich daarin slaag om homself met dié gevoel te identifiseer. Insigontwikkeling vind plaas. Dit lyk asof Heinrich met die verskillende polariteite in sy lewe in kontak kom. Hy toon geen weerstand nie en wil graag sy gedrag verstaan.

Tydens die benutting van die roosboomtegniek, projekteer Heinrich homself met die slang in die boom. Hy ervaar aggressie as 'n verdedigingsmeganisme om homself teen maats te beskerm wat met hom lelik is en teen sy ouers se optredes. Dit lyk asof Heinrich se ouers se ouerskapstyle verskil en dit kan tot Heinrich se aggressiewe gedrag bydra. Om aandag te soek, tree hy aggressief op.

Vanuit die inligting verkry, blyk dit dat Heinrich se pa 'n onbetrokke ouer is. Hy stel geen grense en is nie by Heinrich se groei en behoeftes betrokke nie (vergelyk paragraaf 2.4.2). Heinrich se ma blyk die “slagoffer” van Heinrich se aggressiewe gedrag te wees, omdat sy die meeste van die tyd by Heinrich is. Sy moeder is moedeloos om hom te beheer, aangesien Heinrich haar manipuleer. Heinrich wil graag beheer oor sy aggressiewe optredes hê. Hy wil nie meer soos die slang die “diere” pik nie. Hy wil leer om sy aggressie te beheer en om sy behoeftes met sy ouers te deel.

Na afloop van die sessie begin Heinrich sy gedrag beter verstaan en toon insig in sy optredes. Sy gedrag dui op die implosiewe laag van Perls. Heinrich ontdek nuwe kragte in homself en wil met nuwe gedrag eksperimenteer.

6.7.3.5 Verloop van sessie vyf (kind alleen)

Heinrich se moeder noem voor die aanvang van die sessie dat hy die afgelope week onmoontlik was. Hy wou glad nie na haar luister nie en het gereeld woede-uitbarstings gehad. Sy moeder noem verder dat Heinrich se pa glad nie by die opvoeding betrokke is nie en dat sy alles alleen moet hanteer. Vanuit die inligting verkry asook die vorige sessie het navorser reeds vasgestel dat die opvoedingsverskille tussen Heinrich se ouers tot sy aggressie bydra. Heinrich weet nie wat van hom verwag word nie, omdat sy ouers in hul opvoedingstyl verskil. Heinrich noem dat dit met hom goed gaan. Hy is vriendelik en sien uit na die sessie.

Tydens die benutting van die grafiese gesinsbeelding, teken Heinrich homself eenkant en die res van sy gesin bymekaar. Op navorser se vraag hoe hy daarvoor voel om so alleen te staan, noem Heinrich dat hy sleg voel. Hy noem dat hy altyd in die moeilikheid is en dat sy sussies voorgetrek word. Heinrich noem weer dat hy met sy pa wil speel en dat hy wens hy was in die Hoërskool. Heinrich se behoefte om by sy pa te wees en meer tyd saam met hom te spandeer, kan moontlik tot sy onaanvaarbare gedrag bydra. Hy het 'n behoefte aan aandag, en die enigste manier wat hy dit kan toon, is deur aggressief op te tree. Sy skoolwerk word afgeskeep, omdat hy nie in die klas konsentreer nie. Dit is duidelik dat meer kontak met sy pa 'n noodsaaklikheid is.

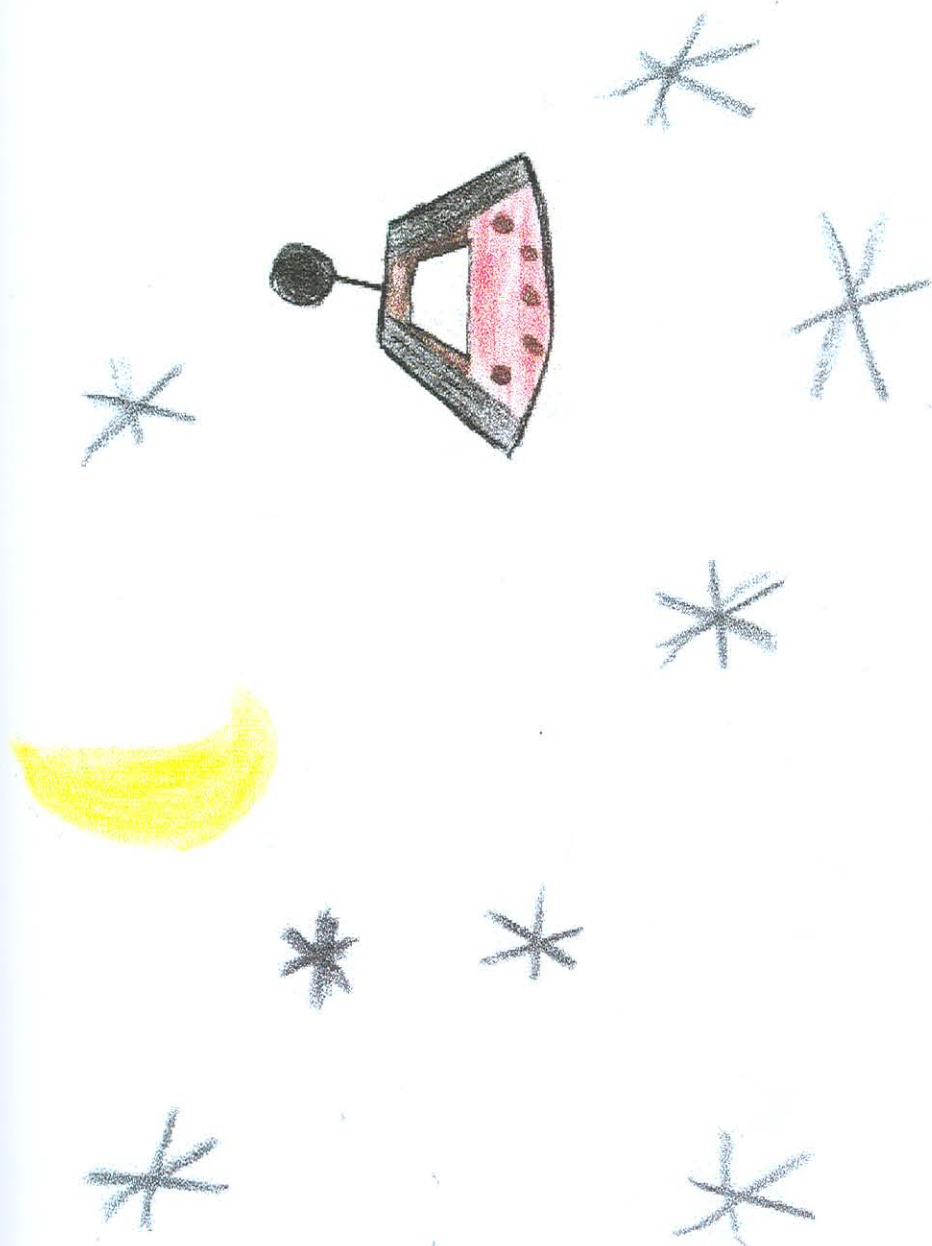
Navorser bemagtig Heinrich deur hom aan te moedig om 'n fantasiereis na die maan te beplan en iemand saam met hom te neem. Heinrich teken 'n ruimteskip en kies om sy pa saam te neem (vergeelyk figuur 6.13). Op navorser se vraag hoe hy in sy prentjie voel, antwoord hy dat hy gelukkig voel. Heinrich deel met navorser dat hy in die "werklike lewe" hartseer voel, omdat hy sy pa min sien. Heinrich kon sy aggressiewe gevoelens met navorser deel.

Tydens die tekening van Heinrich se "aggressiemonster", teken hy 'n "kwaai spook" (vergeelyk figuur 6.14). Hy vertel dat hy kwaad word as sy ma met hom raas, en dat

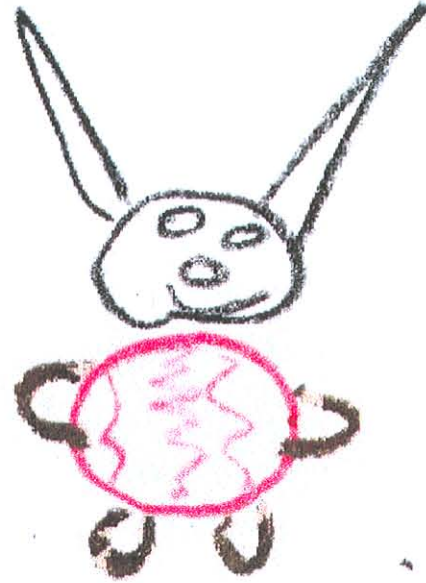
niemand hom verstaan nie. Heinrich vertel dat sy pa nie by sy skool en sport betrokke is nie. Hy voel dan soos 'n spook wat alleen moet rond vlieg. Niemand sien hom raak nie. Hy is 'n kwaai spook. Navorser bemagtig Heinrich deur hom aan te moedig om sy gevoelens te besit en te aanvaar. Heinrich besluit om vir sy pa te vertel hoe hy voel. Dis vir hom makliker om 'n briefie te skryf. Navorser moedig hom aan en gee leiding waar nodig.

Navorser het hierna daarop gefokus om vir Heinrich te vra om 'n veilige plekkie te teken. Hy teken 'n huis op 'n berg by die see. Hy teken 'n posbus langs die huis. Heinrich vertel dat hy en sy pa alleen by die see vakansie gaan hou. Niemand kan hulle dan pla nie en slegs briewe kan gepos word as iemand wil hoor hoe dit met hom gaan. Op navorser se vraag wie nog in die huis mag wees, antwoord hy dat sy ma mag kom kuier. Maar eers wil hy alleen met sy pa kuier. Die sessie word afgesluit deur Heinrich met sy tekening in kontak te bring. Hy maak sy oë toe en ruik die see, en luister na die golwe wat teen die rotse breek. Heinrich het hierdie fantasiereis geniet.

Figuur 6.13: Heinrich se fantasieëis

Figuur 6.14: Heinrich se aggressie monster

KWADISIPOOK

Assessering

Aan die begin van die sessie blyk dit dat Heinrich weerstand bied, maar hy voel gou gemaklik toe sy moeder die terapiekamer verlaat. Volgens navorser is dit normaal dat 'n kind se gedrag vererger wanneer hy van sy gedrag bewus word. Tydens die sessie is dit makliker vir Heinrich om sy gevoelens te verbaliseer, omdat hy daarvan bewus raak. Vanuit die sessie blyk dit dat Heinrich hartseer en kwaad voel wanneer hy min kontak met sy pa het. Dit lyk asof sy pa baie besig is en dat Heinrich se ma die grootste gedeelte van die dag na hom kyk. Wanneer Heinrich wel by sy pa is, tree hy nie aggressief op nie, omdat die kontak min is en hy elke oomblik daarvan geniet. Heinrich se ma is moedeloos oor sy negatiewe gedrag. Heinrich soek aandag deur aggressief op te tree. Hy manipuleer sy ma met die doel om by sy pa te wees. Dit blyk of sy verhouding met sy ma nie goed is nie.

Tydens die fantasieërspeel Heinrich die behoefte uit om by sy pa te wees. Heinrich wil graag met sy pa identifiseer en met hom speel. As gevolg van sy pa se werksomstandighede en sportverpligtinge is dit tans nie moontlik vir Heinrich se pa om meer tyd aan hom af te staan nie. Heinrich slaag daarin om sy aggressiewe gevoel te verbaliseer en te erken. Heinrich wil graag verantwoordelikheid vir sy gedrag aanvaar. Hy wil ook goed met sy ma oor die weg kom. Hy toon 'n behoefte aan beheer oor sy leefwêreld. Heinrich beweeg steeds in die implosiewe laag van Perls.

6.7.3.6 Verloop van sessie ses (kind alleen)

Heinrich vertel vir navorser dat hy die brief vir sy pa gegee het. Sy pa het verbaas gereageer en belowe om meer tyd te maak. Volgens Heinrich gaan sy pa en hy elke aand probeer om meer te kuier. Dit blyk of Heinrich trots voel oor wat hy bereik het.

Die gebruik van die sandbak as projeksiemedium was vir Heinrich baie lekker. Hy het hom veral met die weermagmannetjies in die sandbak vermaak. Heinrich kon maklik

keuses maak oor watter miniatuur figuurtjies hy mee wou speel. Dit is 'n aanduiding vir navorser dat hy makliker keuses kan uitoefen en in kontak met sy gevoelens kom.

Heinrich bou 'n toneel waar die weermagmannetjies wilde diere deur die bosse begelei na 'n veiliger plek om te bly. Hy noem in sy toneel dat die "missie" suksesvol was en dat die diere gelukkig is. Op navorser se vraag of die toneel in sy lewe inpas, noem hy dat die weermagmannetjies sy gesin voorstel. Hy wil graag hê dat sy gesin moet saamstaan en dat hulle dinge saam moet doen, net soos die weermagmannetjies. Heinrich noem: "Ek wil graag gelukkig wees en nie meer stout wees nie". Navorser wil die aanname maak dat Heinrich van sy aggressiewe gedrag bewus is en dat hy graag 'n goeie verhouding met sy ouers wil hê. Navorser verduidelik aan Heinrich dat hy sy gevoelens met sy ouers mag deel. Heinrich noem dat hy nie weet hoe om met sy ma te praat nie. Sy raas altyd met hom. Navorser kon aan Heinrich 'n voorstel maak dat hy die gevoelsgesiggie kaart kan benut om vir sy ma te vertel hoe hy elke dag voel. Heinrich dink dis 'n goeie idee. Heinrich vertel dat hy graag met albei sy ouers wil speel en dat dit nie lekker is om ongelukkig te wees nie. Hy wil graag sy bes probeer om goed met albei sy ouers oor die weg te kom. Navorser moedig hom aan om hierdie positiewe gedrag voort te sit.

Assesering

Heinrich toon tydens die sessie meer insig in sy probleem. Sy onvoltooidhede word tydens die sessie aangespreek. Heinrich kon sy gevoelens erken, aanvaar en besit. Hy verstaan dat sy aggressiewe optredes teenoor sy ma onaanvaarbaar is en dat hy nie net homself in die proses seermaak nie.

Tydens die sessie probeer Heinrich verantwoordelikheid vir sy gedrag te neem. Hy probeer oplossings vind om sy verhouding met sy ouers te verbeter. Die sandbak het 'n geleentheid vir Heinrich gebied om in kontak met sy gevoelens te kom. Deur die benutting van polariteite kon Heinrich tot insig kom oor sy aggressiewe optredes en die invloed wat dit op sy verhouding met sy ouers, veral sy ma het.

Heinrich funksioneer steeds in Perls se implosiewe laag. Hy berei homself voor om na Perls se eksplosiewe laag te beweeg.

6.7.3.7 Verloop van sessie sewe (kind alleen)

Heinrich is bly om navorser te sien. Hy noem dat dit met hom goed gaan.

Heinrich geniet die kleiwerk baie. Hy gee uiting aan sy aggressie deur die klei op die tafel te gooi en die klei te vorm soos hy wil. Hy geniet dit om in beheer van die klei te wees.

Heinrich se kleiskepping bestaan uit 'n groot gesig (vergelyk figuur 6.15). Hy gee vir die gesig 'n naam en 'n ouderdom. Die gesiggie voel bly. Op navorser se vraag of Heinrich soos die gesiggie voel, antwoord hy dat hy graag gelukkig wil wees. Heinrich vertel dat hy soms ongelukkig voel. Navorser motiveer hom om sy gevoelens uit te druk. Heinrich slaag daarin om sy gevoelens uit te druk en in beheer van sy aggressie te kom.

Navorser en Heinrich maak van die leë-stoel tegniek gebruik, deurdat Heinrich die gesiggie in die stoel kan plaas om hom te “help” om positiewe gedrag aan te leer.

Heinrich geniet die sessie baie. Hy is meer ontspanne en toon selfvertroue om aan sy gevoelens uiting te gee.

Figuur 6.15: Heinrich se kleinwerk

Heinrich toon insig tydens die verduideliking van die “gelukkige” en die “ongelukkige aggressiemonster”. Hy maak maklik ‘n keuse en kies om die “gelukkige aggressiemonster” te kies. Heinrich verstaan dat aggressie ‘n normale gevoel is en dat hy dit nie mag misbruik nie. Heinrich neem verantwoordelikheid vir sy gedrag en noem dat hy sy aggressie wil wen. Navorsers motiveer hom om aan sy gevoelens uiting te gee. Heinrich wil graag vir sy ouers van die sessies vertel. Dit blyk of hy gelukkig voel omdat hy sy aggressie verstaan.

Navorsers berei Heinrich op die volgende sessie voor. Hy wil graag beide sy ouers by die sessie betrek. Die belangrikheid van beide ouers word hier sterk beklemtoon.

Assessering

Heinrich bied geen weerstand tydens die sessie nie. Sy houding teenoor skool blyk meer positief te wees as voorheen. Dit was vir navorsers duidelik dat Heinrich se houding teenoor die skool en sy maats meer positief geword het. Hy het meer selfvertroue opgebou om sy gevoelens te beheer en om op ‘n aanvaarbare wyse daaraan uiting te gee.

Heinrich se sensoriese bewustheid is verder verhoog deur die benutting van klei as projeksietegniek. Heinrich geniet die klei en slaag daarin om uiting aan sy aggressiewe gevoelens te gee. Heinrich het tydens die sessie in beheer van sy situasie gekom. Hy poog om sy aggressie te beheer en te besit. Hy neem verantwoordelikheid vir sy gedrag. Hy eksperimenteer met alternatiewe maniere om sy ouers te hanteer sonder om altyd kwaad te word. Erkenning tydens hierdie fase was ‘n baie belangrike aspek vir Heinrich. Heinrich is vasbeslote om te voel soos die “gelukkige aggressiemonster”.

Heinrich se gedrag is in Perls se eksplosiewe laag. Hy het nuwe energie ontdek om sy aggressie te beheer.

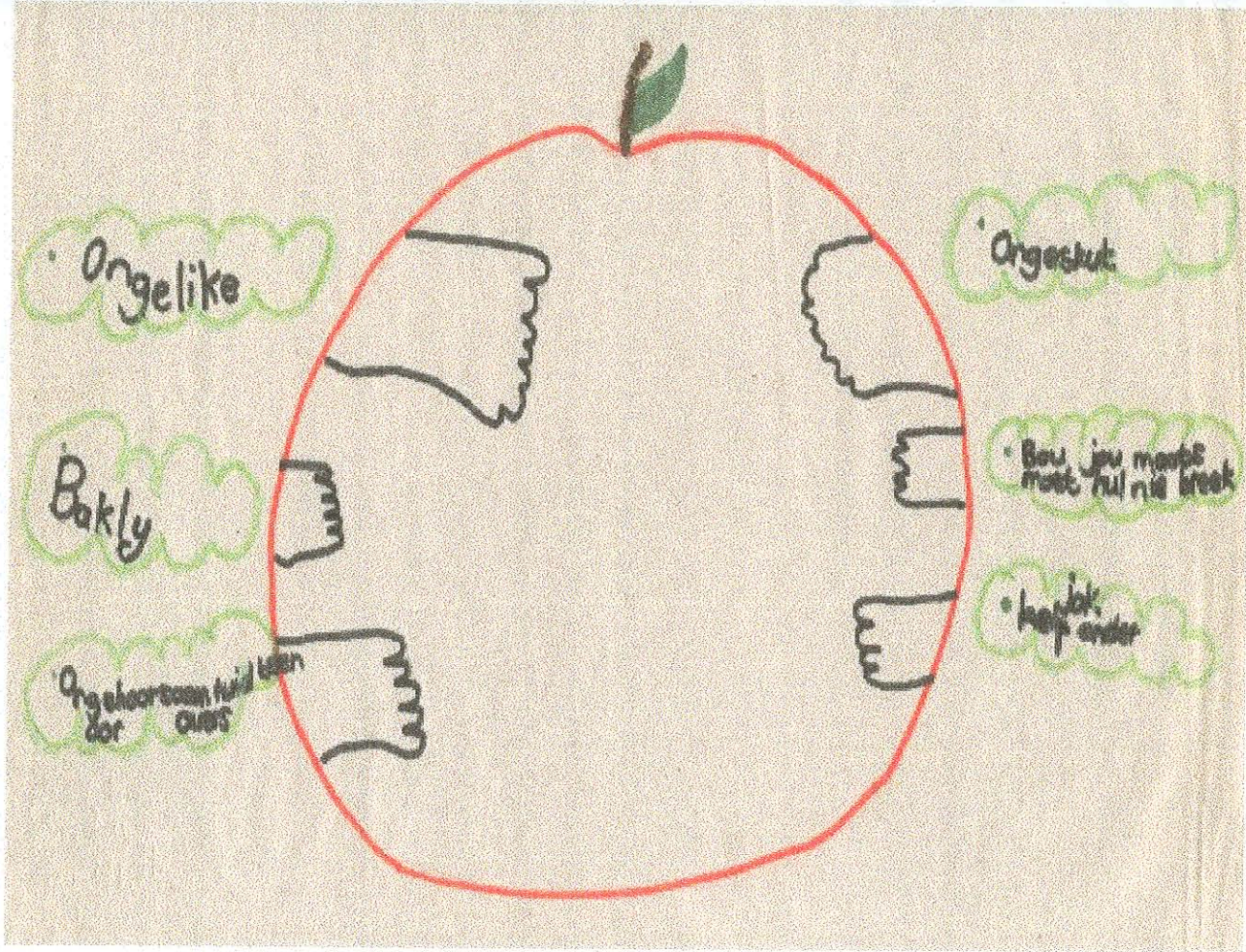
6.7.3.8 Verloop van sessie agt (kind en ouers)

Heinrich is baie opgewonde om sy ouers na die sessie saam te bring. Sy ma het vir hom 'n pikniekmandjie gepak om tydens die sessie te geniet. Heinrich se ouers noem dat daar 'n verbetering in Heinrich se gedrag is en dat hulle graag wil weet wat Heinrich tydens die sessies aanvang.

Tydens die benutting van die wurmtegniek kon Heinrich sonder dat hy weerstand gebied het vir sy ouers vertel wat hom hartseer en kwaad gemaak het (vergelyk figuur 6.16). Heinrich behou tydens die sessie die heelyd oogkontak met sy pa. Dit was opvallend vir navorser dat Heinrich se pa saam kon fantaseer tydens die wurmtegniek. Navorser kon aan Heinrich se ouers verduidelik wat die gevolg is van die probleme in Heinrich se lewe. Heinrich verduidelik sy aggressiewe optredes saam met navorser. Dit blyk of Heinrich se pa verbaas is oor die feit dat Heinrich 'n behoefte het om meer tyd saam met sy pa deur te bring. Heinrich se ma erken die probleem en noem dat sy die meeste van die tyd vir die kinders se opvoeding verantwoordelik is. Heinrich se pa toon insig in die probleem, en dink saam met Heinrich en sy ma oplossings uit om die probleem aan te spreek. Heinrich het beheer oor sy gevoelens gekry en kon sy gevoelens met sy ouers deel. Sy ouers kon saam met hom oplossings uitdink om die probleme in sy lewe te verminder of te vergemaklik.

Tydens die sessie kon Heinrich vir sy ouers van die aggressiemonster vertel. Hy vertel spontaan en noem self vir sy ouers dat daar reëls in die huis opgestel moet word. Heinrich wil graag hê dat sy ma en pa dieselfde reëls in die huis moet hê. Insigontwikkeling het hier plaasgevind. Heinrich het deurlopend vir sy ouers van sy vordering tydens die sessies vertel. Navorser wil die aanname maak dat Heinrich positiewe vordering getoon het omdat hy veilig gevoel het om sy gevoelens tydens die sessies te ontlaai.

Figuur 6.16: Heinrich se wurmtegniek

Assessering

Tydens die sessie slaag Heinrich daarin om sy aggressiewe gevoelens met sy ouers te deel. Hy en sy ouers kon saam aan oplossings dink om sy gedrag sosiaal-aanvaarbaar te maak. Heinrich verstaan aggressie as gevoel en kon selfs tydens die betrokke sessie die “teorie” aan sy ouers verduidelik. Die ouer-kind interaksie blyk in die sessie te verbeter. Heinrich se pa het spontaan aan aktiwiteite deelgeneem.

Heinrich se gedrag val in Perls se eksplosiewe laag omdat hy vir sy gedrag verantwoordelikheid neem en verstaan hoe hy voel. Sy ouers blyk insig in Heinrich se aggressie te toon, en gee goeie samewerking om sy gedrag te verminder en selfs te voorkom. Daar bestaan wel ‘n behoefte aan ouerleiding.

6.7.3.9 Verloop van sessie nege (kind en ouers)

Heinrich se pa kon nie die sessie bygewoon het nie as gevolg van skoolverpligtinge. Heinrich noem dat hy hartseer voel dat sy pa nie die sessie kon bywoon nie. Navorser kry die geleentheid om Heinrich te bemagtig en hy slaag daarin om sy gevoelens met sy ma te deel. Heinrich het definitief meer van sy gevoelens bewus geword en die nodige hanteringstrategie aangeleer om sy gevoelens te beheer. Dit was vir navorser sleg dat Heinrich se pa nie die sessie kon bywoon nie, aangesien Heinrich se aggressiewe gedrag hoofsaaklik weens die afwesigheid van die vaderfiguur ontstaan.

Heinrich se ma kry ‘n geleentheid om haar gevoelens rondom Heinrich se aggressie te deel. Sy noem dat Heinrich se gedrag meer aanvaarbaar is en dat hy meer na haar luister. Sy voel dat die sessies tot voordeel van Heinrich is. Heinrich voel self beter en noem dat hy graag sy ouers gelukkig wil hou en dat hy sy gevoelens met hulle kan deel.

Tydens die benutting van handpoppe kon navorser ‘n storie soortgelyk aan Heinrich se situasie tuis vertel. Met behulp van sekere vrae kon Heinrich en sy ma die storie bespreek het, en deur die benutting van rolspel oplossings vind om die storie ‘n gelukkige einde

te gee. Heinrich geniet die handpoppe en maak gedurig grappies met sy ma. Hy probeer op 'n stadium sy ma manipuleer, maar slaag nie daarin nie. Heinrich gee sy samewerking ten volle en geniet die handpoppe. Heinrich het self daarop aangedring om oplossings vir die karakters in die storie te vind en kon leiding neem. Hy en sy ma kon spontaan kommunikeer. Dit was duidelik dat Heinrich sy ma vertrou het en dat hy vir haar geluister het.

Tydens die eerste paar sessies was dit duidelik dat dit deel van Heinrich se proses was om voor te gee dat dit goed gaan, dat alles reg in sy gesin is en dat hy in beheer is. Soos wat sy bewustheid egter verhoog is en hy ondersteuning vanaf sy ouers en navorser ontvang het, het die beeld wat hy voorgegee het, begin vervaag. Tydens die benutting van die handpoppe het Heinrich gevoelens van magteloosheid, aggressie en hartseer op die handpoppe geprojekteer. Hy het daarin geslaag om sy gevoelens rondom sy eie lewensituasie te identifiseer en te besit. Hy het die afwesigheid van sy pa en die konflik tussen die ouers duidelik met die handpoppe voorgestel.

Dit is deel van Heinrich se proses om nou verantwoordelikheid vir sy gedrag te aanvaar. Die sessies het tot insigontwikkeling in sy aggressiewe optredes bygedra. Heinrich spreek wel die behoefte uit om sy pa meer by hom te hê. Sy ma kon die situasie met hom hanteer en die verantwoordelikheid wat sy pa by die skool het, aan hom verduidelik. Navorser noem dat Heinrich die sessie met sy pa by die huis kan bespreek. Sy ma moedig hom aan en besluit om saam met hom met sy pa te gesels. Heinrich dink dis 'n goeie idee.

Navorser berei Heinrich voor op afsluiting, en stel voor dat hy en sy pa na afloop van die sessies weer na navorser mag kom. Heinrich is bly oor die aanbeveling. Heinrich se ma noem vir navorser dat dit tot voordeel van Heinrich sou wees om sy pa meer bewus te maak van die rol wat hy in Heinrich se lewe speel.

Assessering

Heinrich blyk met homself en die omgewing in kontak te wees. Hy is bereid om verantwoordelikheid vir sy gedrag te neem en kan maklik keuses maak. Hy toon insig in sy aggressiewe optredes en wat van hom verwag word. Heinrich slaag daarin om homself te onderhou en sy gevoelens met sy ouers te deel. Sy verhouding met sy ma het verbeter. Dit blyk of Heinrich se pa van Heinrich se behoeftes bewus is. Navorser wil die aanname maak dat Heinrich se pa se skoolverpligtinge dieselfde sal bly, maar dat sy pa ook insig in Heinrich se primêre behoefte moet toon, naamlik om meer tyd saam met sy pa te spandeer. Indien dit gebeur sal Heinrich se gedrag meer positief wees, omdat hy dan 'n gevoel van “behoort aan” sal ervaar.

6.7.3.10 Verloop van sessie tien (kind en ouers)

Heinrich en sy ouers woon die sessie by. Heinrich is bly om navorser te sien. Sy ouers kry 'n geleentheid om terugvoer oor Heinrich se optredes die afgelope tyd te gee. Vanuit die inligting ontvang, blyk dit dat Heinrich se aggressiewe gedrag verbeter het. Sy ouers verstaan hom beter en probeer om sy behoeftes meer in ag te neem. Heinrich se pa is bewus van die feit dat hy 'n groot rol in Heinrich se lewe speel. Hy noem dat hy en Heinrich saam beplan het om een keer 'n maand 'n “pa-seun naweek” te hê. Heinrich is baie opgewonde oor hul eerste naweek alleen.

Heinrich se ouers kry 'n geleentheid om die skale in te vul. Heinrich blyk self oor die sessies tevrede te wees. Hy noem aan navorser dat sy pa “regtig” meer met hom speel. Navorser stel voor dat hy en sy pa by navorser kan kom speel. Heinrich vertel dadelik vir sy pa en hy stem in om weer 'n afspraak te maak.

Navorser kon die nodige erkenning aan Heinrich gee. Hy verstaan sy aggressie en weet beter hoe om dit te hanteer. Sy ouers gaan by navorser se ouerleidingsprogram inskakel, sodat hulle altyd sal weet hoe om Heinrich te hanteer.

Die sessies word positief met 'n partytjie afgesluit.

Assessering

Heinrich het goeie samewerking tydens die tien sessies gegee. Volgens navorser het Heinrich met sy gevoelens in kontak gekom. Hy was in staat om te sê hoe hy voel en kon verantwoordelikheid vir sy gedrag aanvaar. Volgens sy ouers het sy gedrag baie verbeter en was hy meer positief op sy skoolwerk ingestel. Vanuit die sessies het sy gedrag baie verbeter en het insigontwikkeling plaasgevind.

6.7.4 Derreck, 8 jaar oud

Agtergrondsgeskiedenis:

Derreck se moeder skakel hom vir terapie in. Derreck is die jongste van twee kinders. Sy sussie is twee jaar ouer as hy. Derreck se vader is twee jaar gelede weens kanker oorlede. Hy was 'n geruime tyd siek gewees en is by die huis deur verpleegpersoneel versorg. Derreck se oupa woon ook by die gesin. Volgens sy moeder het Derreck en sy oupa 'n goeie verhouding. Volgens die moeder het Derreck die afgelope jaar aggressiewe gedrag geopenbaar en hy kla gereeld dat maats hom spot. Sy sukkel ook met dissiplinehantering omdat Derreck nie wil luister nie en geen verantwoordelikheid wil neem nie.

6.7.4.1 Verloop van sessie een (kind en moeder)

Derreck was voorheen vir terapie by 'n sielkundige ingeskakel, maar volgens die moeder is geen vordering getoon nie. Derreck se skoolonderwyseres is van sy onbeheerbare gedrag in die skool bewus en noem dat hy en sy maats gereeld baklei. Sy kon tot op hede nie vasstel wat hom pla nie, maar sy negatiewe gedrag kan negatiewe gevolge vir sy skoolvordering beteken. Derreck blyk gemaklik in die terapiekamer te wees. Hy kom ernstig voor en maak nie oogkontak met die navorser nie.

Tydens die eerste sessie verduidelik navorser die intervensieprogram aan Derreck en sy moeder en 'n kontrak word tussen navorser, Derreck en sy moeder gesluit (Bylae A en B). Alhoewel Derreck ernstig voorkom, toon hy geen weerstand teenoor die sessies nie. Hy het vrymoedigheid gehad om tydens die sessie vrae te vra.

Derreck en sy moeder kry die geleentheid om die skale te voltooi (Bylae C, D en E). Derreck hou nie baie van skryf nie, maar stem in om die skaal te voltooi. Derreck begin uit sy eie 'n gesprek met navorser te voer en vra of navorser kinders het. Op navorser se antwoord, blyk dit dat hy tevrede is. Derreck sukkel nie met sy vraelys nie. Dit wil vir navorser voorkom of Derreck nie baie maats het nie en dat sy verhouding met sy suster en moeder nie goed is nie. Tydens die sessie noem Derreck dat hy aan geen sport deelneem nie, en in die middag by die naskoolsentrum inskakel. Sy ma werk tot laat en hy mag nie alleen huis toe gaan nie.

Na die voltooiing van die skale noem Derreck dat hy daarna uitsien om die sessies by te woon. Navorser motiveer hom en gee erkenning vir sy positiwiteit. Hy geniet die aandag.

Assessering

Derreck blyk positief ingestel op die intervensieprogram te wees. Sy moeder toon nie veel belangstelling in die proses om Derreck te help nie. Sy noem dat sy net vir Derreck uit die moeilikheid wil hou en dat hy minder met sy sussie moet baklei. Derreck en sy moeder blyk nie 'n emosionele verhouding te hê nie. Sy maak ook nie fisiese kontak met haar seun nie. Dit wil vir navorser voorkom of hierdie verhouding kenmerkend is van die permissiewe ouerskapstyl (vergelyk paragraaf 2.4.2). Sy noem dat sy baie besig is en sal probeer om die nodige sessies by te woon.

Derreck het 'n ektomorfiëse bou, wat moontlik kan aanleiding gee dat hy min selfvertroue het en sensitief vir kritiek is (vergelyk paragraaf 2.2.1.1). Hy kom teruggetrokke voor en maak nie graag uit sy eie met navorser kontak nie. Navorser wil die aanname maak dat Derreck nie oor die nodige energie en selfvertroue beskik om

homself voor maats te beskerm, wanneer hy byvoorbeeld gespot word nie. Dit sal 'n invloed op bepaalde ontwikkelingstake wat hy op sy ouderdomsvlak moet bemeester, hê.

Dit blyk of Derreck nie in kontak met sy gevoelens en sy omgewing is nie. Hy aanvaar volgens sy moeder geen verantwoordelikheid nie en kom gedurig in die moeilikheid by die huis. Derreck het tydens die sessie nie sy vader bespreek nie. Hy vermy die gesprek en fokus veral op navorser se verantwoordelikhede. Derreck blyk nie bewus te wees dat sy aggressiewe gedrag 'n invloed op sy ontwikkeling het nie.

Derreck funksioneer in die valse laag van Perls. Hy poog om iets te wees wat hy nie is nie. Hy is nie bewus van die impak van sy onaanvaarbare gedrag op sy huidige funksionering nie.

6.7.4.2 Verloop van sessie twee (kind alleen)

Derreck het nie vir sy afspraak opgedaag nie en navorser moes 'n nuwe datum vasstel. Hy het vergeet van die sessie. Tydens die sessie noem Derreck dat dit met hom goed gaan. Hy noem dat sy ma in Bronkhorstspruit werk en dat hy haar min sien. Sy oupa kyk tans na hom en sy sussie. Op navorser se opmerking dat hy gelukkig is om 'n oupa te hê, antwoord hy dat hy en sy oupa baie baklei. Sy sussie vertel stories by sy oupa en dan kry hy altyd raas. Hy noem dat hy nie sy oupa se "witbroodjie" is nie. Op navorser se vraag hoe hy daarvoor voel, noem Derreck dat dit hom nie pla nie. Hy ry eerder buite fiets en geniet homself. Dit wil voorkom of Derreck sy behoeftes onderdruk en fietsry telkens as 'n uitlaatklep gebruik.

Derreck noem dat hy navorser baie in die kerk sien. Hy en sy oupa en sussie sit altyd bymekaar. Derreck noem dat sy ma min kerk toe gaan, omdat sy soms op Sondag moet werk. Hy noem dat sy pa oorlede is. Derreck verander die onderwerp en bied weerstand om verder oor homself te gesels. Navorser vra of hy die skale oor sy verhouding met sy ouers sal invul. Hy stem in, maar vul slegs die skaal van sy moeder in (Bylae F). Derreck vul maklik die skaal in.

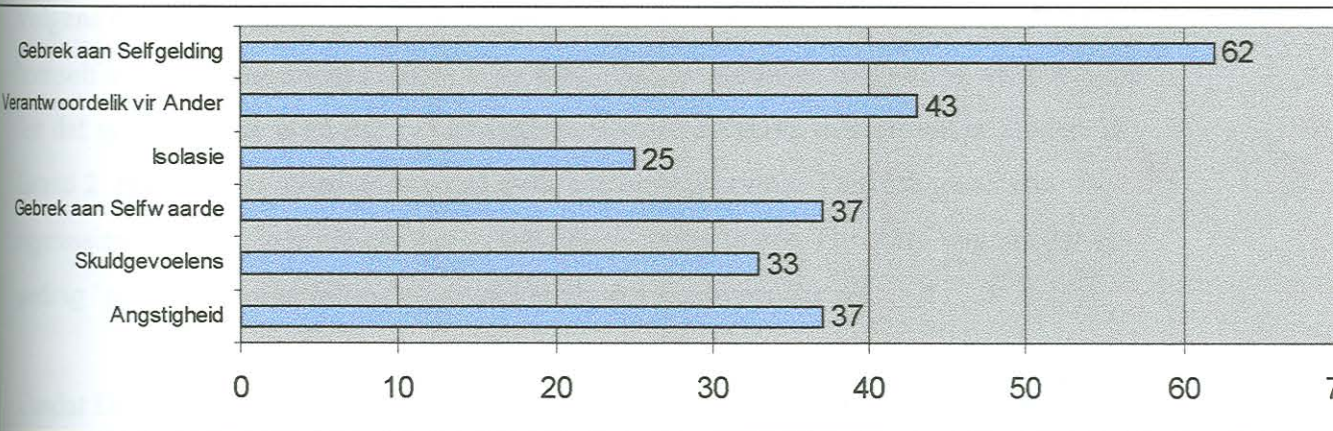
Na afloop van die skaalvoltooiing bou Derreck 'n legkaart van sy keuse. Hy geniet die legkaartbou en vertel graag van al die speelgoed waarvan hy hou. Derreck ontspan tydens die sessie en kan 'n gemaklike dialoog met navorser voer. Hy ruim op. Navorser berei hom voor op die volgende sessie. Derreck sien uit om weer te kom.

Assessering

Derreck is meer op sy gemak tydens die sessie. Dit blyk dat Derreck sy ware gevoelens onderdruk en blokkeer. Hy vermy die gesprek rondom sy vader se dood. Die onvoltooidhede en verlies aan beheer in Derreck se lewe het 'n invloed op sy bewusmaking van sy ware gevoelens en kontak met die omgewing. Hy bied goeie samewerking tydens die voltooiing van die skale, maar vermy gesprekke rondom homself. Volgens die verwerking van die kinderfunksioneringsinventaris (Bylae E) kan Derreck se selfpersepsie soos volg in figuur 6.17 deurgegee word.

Figuur 6.17 Selfpersepsie van Derreck

SELFPERSEPSIE VAN DERRECK

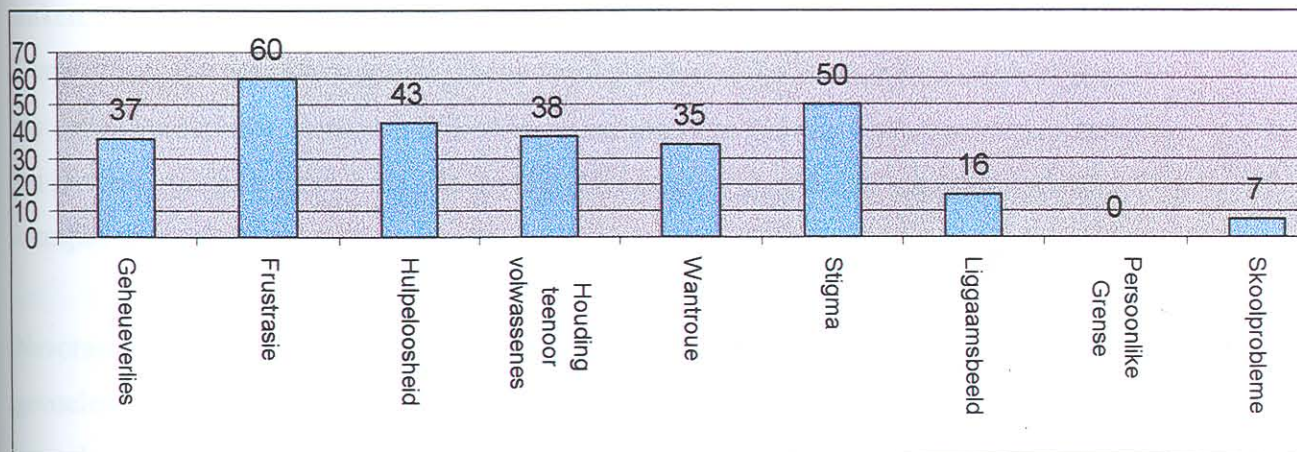

Volgens die verwerking van die skaal ervaar Derreck 'n gebrek aan selfgelding. Dit kan moontlik toegeskryf word aan die feit dat hy nie maklik verhoudings met ander kan aanknoop nie. Hy raak soms angstig om homself voor ander bloot te stel. Sy gevoel oor homself speel ook hier 'n belangrike faktor. Sy ektomorfiese bou kan moontlik tot min selfvertroue bydra wat veroorsaak dat hy moeilik maats maak.

Tydens die sessie het navorser tot die gevolgtrekking gekom dat Derreck min vertroue in homself het. Hy maak van verdedigingsmeganismes gebruik om homself te beskerm. Fietsry is tans 'n uitlaatklep wanneer hy sy oupa en sussie as 'n bedreiging ervaar. Die traumadinamika van Derreck se skaal kan soos volg uiteengesit word.

Figuur 6.18 Derreck se traumadinamika

DERRECK SE TRAUMADINAMIKA

Volgens die verwerking van die kinderfunksioneringsinventaris (Bylae E) beleef Derreck homself anders as die ander kinders in sy klas. Dit kan moontlik toegeskryf word aan die feit dat sy pa oorlede is en dat hy klein gebou is in vergelyking met die ander kinders in Graad 2. Hy kan gou moedeloos word as hy nie iets regkry nie. Derreck maak van aggressiewe gedrag gebruik om aan sy gevoelens uiting te gee. Hy besef nog nie dat sy gedrag 'n invloed op sy normale ontwikkeling van kindwees het nie.

Omdat Derreck weerstand bied en sy gevoelens onderdruk, beweeg hy in Perls se fobiese laag. Hy beskerm homself teen verwerping en tree dan aggressief op. Hierdeur verkry hy mag en voel in beheer.

6.7.4.3 Verloop van sessie drie (kind alleen)

Derreck is bly om navorser te sien. Hy bring 'n boks sywurms saam en vertel vir navorser van die siklus van die sywurm. Derreck geniet sy sywurms en noem dat al die maats in die skool nou wurms verkoop. Derreck noem dat sy ma miskien nie na die sessies sal kom nie, aangesien sy 'n nuwe werk gekry het.

Tydens die benutting van die reuk-en smaakbotteltjies kon Derreck maklik die verskille uitken. Hy geniet ook die verskillende teksture en die uitkenning daarvan. Navorser en Derreck kon aan gevoelens aandag skenk wat hy ervaar as hy die botteltjies ruik of proe. Hy onderskei moeilik tussen verskillende gevoelens. Die "Listen Lotto" as hulpmiddel het Derreck ook baie geniet. Hy kon maklik die verskillende geluide identifiseer en die kaartjies met die regte maats groepeer.

Navorser en Derreck identifiseer verskillende gevoelens. Derreck noem die volgende gevoelens, naamlik kwaad, hartseer, lelik, bang en bly. Op navorser se vraag of die gevoelens in sy lewe pas, antwoord hy "soms". Hy vertel dat hy kwaad voel as maats hom spot. Hy is hartseer omdat hy nie meer 'n pa het nie. Hy voel lelik omdat maats hom spot. Somtyds is hy bang in die aand. Hy noem: "Ek is bly as alles darem vir een dag goed kan gaan!". Dit kom voor dat Derreck meer negatiewe as positiewe gevoelens ervaar. Hy is bewus van hierdie gevoelens, maar weet nie hoe om dit te hanteer nie. "Maatjies spot my, omdat ek maer is en nie so sterk gebou is nie". Een maatjie het hom gespot omdat sy pa dood is. Hy voel sleg hieroor. Navorser kon hom bemagtig deur aan hom 'n soortgelyke storie te vertel. Derreck het aandagtig geluister en kon met die seuntjie identifiseer. Navorser moedig hom aan om uiting aan sy gevoelens te gee.

Navorser bespreek die gevoelsgesiggiekaart met Derreck. Hy was verbaas dat daar so baie gevoelens is wat hy kan kies. Die feit dat sy maats hom oor sy voorkoms en sy pa se dood spot, veroorsaak dat Derreck nie beheer oor sy gevoelens het nie. Hy voel hulpeloos, kwaad en hartseer. Dit blyk dat hy aggressief optree om homself te beskerm. Hy wil graag "behoort" en dra 'n masker om sy seer weg te steek. Maatjies is belangrik in

hierdie ontwikkelingsfase en speel 'n groot rol in die kind se ontwikkeling (vergelyk paragraaf 2.2.5.1). Derreck raak van sy gevoelens bewus maar sukkel nog om daaraan uiting te gee. Hy blyk bekommerd te wees dat sy ma nie sal verstaan nie. Navorser bied hom die nodige ondersteuning.

Assessering

Goeie kontak is tussen navorser en Derreck bewerkstellig. Hy is spontaan en vriendelik.

Die ervaring en bewusmaking van Derreck se sintuie het tot die bewusmaking van verskillende gevoelens bygedra. Derreck kon self sekere gevoelens identifiseer en bewus raak van watter invloed dit op sy maatskaplike funksionering het. Hy is egter nog nie in staat om sy gevoelens te beheer en te besit nie. Dit was duidelik dat Derreck 'n mate van angs, hulpeloosheid en aggressie teenoor sy maats ervaar en dat hy geen beheer daaroor het nie. Doelbewuste pogings is aangewend om hom te ondersteun om in homself te glo en om aan sy ware gevoelens uiting te gee.

Derreck se gedrag dui op Perls se impasse laag. Dit is vir hom nog moeilik om sy gevoelens uit te druk.

6.7.4.4 Verloop van sessie vier (kind alleen)

Navorser het weer 'n nuwe datum geskeduleer, aangesien Derreck weer van sy afspraak vergeet het. Navorser wil die aanname maak dat Derreck se ma nie die sessies ernstig opneem nie. Sy doen nie moeite om hom te herinner nie en die skool tree tans as middelman vir afsprake op. Navorser is bekommerd oor die ondersteuning wat Derreck vanaf sy moeder kry. Derreck noem dat dit met hom goed gaan.

Navorser bespreek die "aggressiewe gevoel" met Derreck. Na afloop van die verduideliking kon Derreck vertel dat hy soms kwaad kan word. Hy vertel vir navorser van insidente by die skool waar maats hom gespot het. Hy noem veral een seuntjie se

naam wat hom gedurig kwaad maak. Dit blyk of Derreck nie gewild onder sy maats is nie. Hy beskou homself as 'n alleenloper. Derreck kry die geleentheid om sy gevoelens op papier te verf. Hy was nie lus om te verf nie. Navorser en Derreck kon 'n gemaklike dialoog voer om oplossings te vind vir die maats wat hom so spot.

In die prent van sy roosboom, teken hy 'n boom met 'n bosluis in wat met kettings vasgemaak is (vergelyk figuur 6.19). Dit was vanuit die projeksie in sy roosboom duidelik dat hy 'n behoefte aan maats het. Hy noem dat hy altyd "vasgemaak" is en dat hy niemand kan vertrou nie. Hy noem dat hy seker net so lelik soos die bosluis is. Sy hartjie word seer as maats hom oor sy pa spot. Navorser kon Derreck aanmoedig om sy gevoelens uit te druk en om oor sy pa te gesels en hom te bemagtig. Derreck noem die volgende: "Ek voel beter dat my pa dood is, maar ek mis hom baie. My oupa sê altyd wat ek moet doen, en ek hou niks daarvan nie". Dit blyk of hy weerstand teen sy oupa se gesag bied en daarom luister hy ook nie na sy ma nie. Derreck noem ook dat sy sussie voorgetrek word. Hy slaag daarin om sy gevoelens te verbaliseer.

Assessering

Derreck het navorser begin vertrou en het meer selfvertroue opgebou om aan sy gevoelens uiting te gee. Sy kommunikasievaardighede het aansienlik verbeter. Derreck slaag daarin om sy gevoelens te deel. Hy vertel vir navorser van sy "aggressiewe gevoelens" wat 'n aanduiding is dat hy met sy gevoelens in kontak kom.

Hy was nie lus om te verf nie, maar kon steeds met behulp van sy projeksie sy behoeftes uitspel. Hy kon met die verskillende polariteite binne homself in kontak kom. Dit was tydens die sessie duidelik dat Derreck meer beheer oor sy situasie begin kry. Hy wil graag 'n oplossing vind om homself te onderhou en nie meer kwaad te word nie. Sy gedrag is kenmerkend van Perls se implosiewe laag. Hy ontdek nuwe kragte binne homself en wil met nuwe gedrag eksperimenteer.

Figuur 6.19 Derreck se roosboom

6.7.4.5 Verloop van sessie vyf (kind alleen)

Derreck was opgewonde om navorsers weer te sien. Hy noem dat sy ma vir hom 'n nuwe fiets gekoop het. Sy ander fiets gaan hy verkoop. Derreck vertel vir navorsers dat dit beter by die skool gaan. Hy probeer om nie te baklei nie.

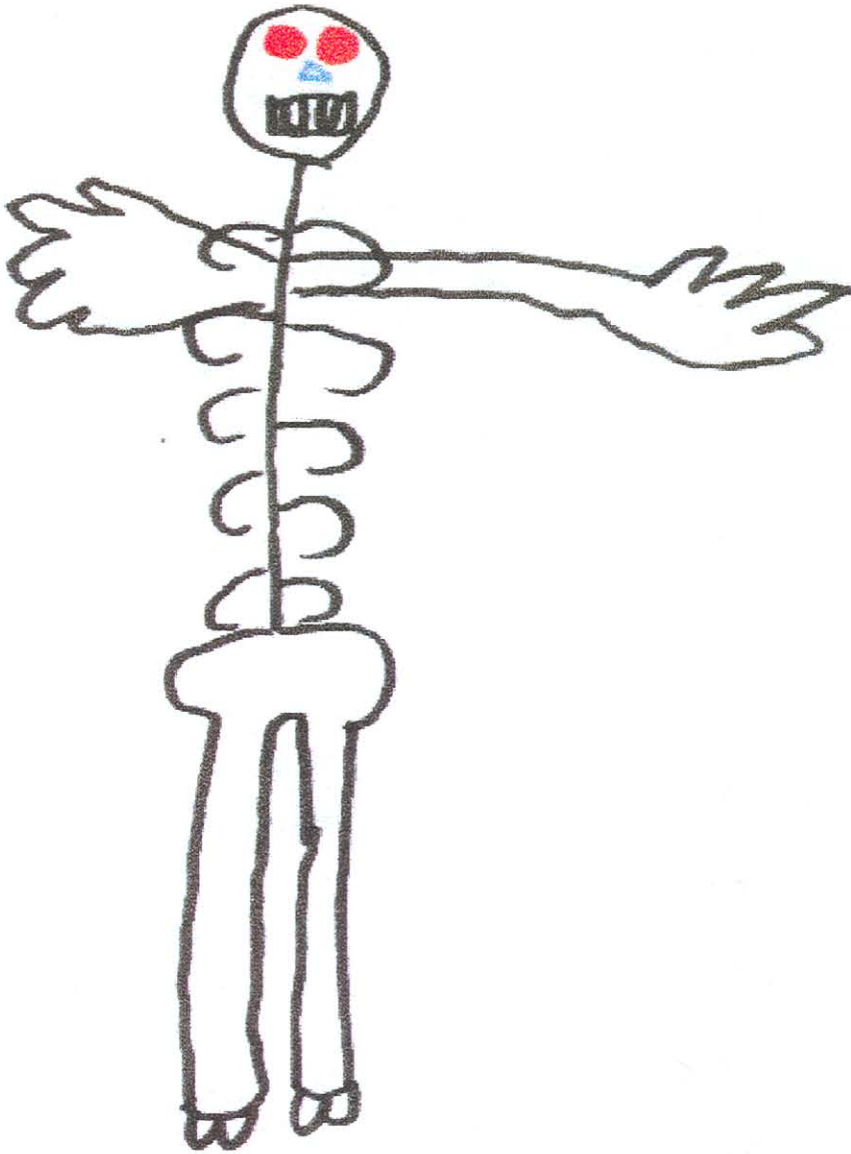
Tydens die grafiese gesinsbeelding teken Derreck sy ma, sussie, homself en sy oupa. Hy noem dat hy en sy oupa goed oor die weg kom, maar dat hulle soms baklei oor die reëls in die huis. Hy en sy sussie baklei baie. Derreck noem dat hy baie lief is vir sy ma, maar dat hulle baie baklei. Sy ma het onlangs 'n nuwe werk gekry. Sy werk lang ure en in 'n ander nabygeleë dorp. Hy sien haar min. Derreck vertel dat dit vir hom sleg is om sy ma so min te sien. Hy slaag daarin om sy gevoelens uit te druk.

Tydens die benutting van die fantasiereis teken Derreck sy ma en homself waar hulle saam na die maan reis. Dit was duidelik vanuit sy projeksies dat hy 'n behoefte aan meer kontak met sy ma het. Hy noem dat sy ma hom kan beskerm en help as sy maats met hom lelik is. Hy voel kwaad as sy maats hom spot. Navorsers vra of hy sy gevoel kan teken. Derreck teken 'n geraamte (vergelyk figuur 6.20). Hy noem dat hy soos die geraamte voel. Sy maatjies jaag hom weg en spot hom. Navorsers is van mening dat Derreck homself beskerm deur aggressief op te tree. Dit veroorsaak dat hy kwaad by die huis aankom en nie na sy ma luister nie.

Derreck het 'n behoefte om in homself te glo en om goed by sy portuurgroep aan te pas. Indien 'n kind nie in die skool aanpas nie, kan dit tot nadeel van die kind wees (vergelyk paragraaf 2.3.1). Hy wil 'n gevoel van "behoort aan" ervaar. Navorsers en Derreck dink saam aan oplossings om sy gedrag aanvaarbaar te maak. Navorsers bied aan hom die nodige ondersteuning om sy maats te ignoreer en die kragte in homself te versterk.

Derreck teken 'n veilige plekkie en noem dat hy graag by die huis wil wees waar hy net homself kan wees en niemand met hom lelik is nie. Navorsers moedig hom aan om altyd so te voel. Hy kan kies hoe hy wil voel. Derreck geniet dit om te teken en teken sommer

Figuur 6.20: Derreck se aggressiemonster

sy nuwe fiets. Dis ook sy veilige plekkie. Hy kan ry waar hy wil en niemand kan hom jaag nie.

Assessering

Derreck het tydens die sessie goeie kontak met die navorser gemaak. Hy kon maklik tydens die sessie sy gevoelens verbaliseer.

Derreck het homself ten volle in die fantasiereis ingeleef. Dit blyk dat hy graag 'n goeie verhouding met sy ma wil hê. Omdat sy die naaste aan hom is, word sy makliker aan Derreck se aggressiewe gedrag blootgestel. Derreck is van die aggressie bewus wat hy teenoor sy skoolmaats ervaar. Hy wil graag aanvaar word en deel van die “groep” wees. Derreck is in kontak met sy gevoelens wat deur laasgenoemde veroorsaak word. Hy kan sy negatiewe gevoelens verbaliseer en erken. Hy is oortuig daarvan dat hy nie gaan toelaat dat sy maats met hom lelik mag wees nie. Dit dui daarop dat hy beheer oor sy leefwêreld wil hê.

Derreck se gedrag dui steeds op Perls se implosiewe laag.

6.7.4.6 Verloop van sessie ses (kind alleen)

Derreck noem dat dit baie goed met hom gaan. Hy wens egter sy ma kan die sessie bywoon. Hy wil graag saam met haar in die speelkamer speel. As gevolg van skoolverpligtinge kan hy net die helfte van die sessie bywoon.

Tydens die benutting van die sandbak maak Derreck 'n positiewe en 'n negatiewe toneel. Vanuit sy projeksie is dit duidelik dat hy homself baie negatief ervaar het, maar met die verloop van die sessies voel hy meer positief oor homself. Hy vertel dat hy beter oor homself voel en dat hy nie gaan toelaat dat maatjies hom afbreek nie. Navorser moedig hom aan om daarmee vol te hou. Navorser moedig Derreck aan om die negatiewe gevoelens te begrawe en om die positiewe gevoelens te laat wen. Hy geniet die spel en

doen dit oor en oor. Dit dui daarop dat hy eksperimenteer om die negatiewe te probeer oorwin en dat hy graag positiewe gevoelens wil ervaar.

Derreck maak die volgende besluit: “ Ek wil graag goed oor myself voel. Ek gaan my maatjies ignoreer as hulle my spot en lelik met my is”. Volgens navorser het sy selfwaarde verbeter en sal hy in staat wees om homself voor sy maatjies te handhaaf, sonder enige negatiewe gedrag.

Assessering

Derreck se sensoriese bewustheid is baie hoog en hy maak maklik kontak met sy gevoelens. Omdat hy nie in staat was om sy gevoelens te beheer nie, kon hy nie die onvoltooidhede in sy lewe hanteer het nie. Die sandbak as projeksietegniek het bygedra dat Derreck van sy positiewe en negatiewe gevoelens bewus kon word, en dat hy oplossings kon vind om sy negatiewe gedrag positief aan te wend.

Derreck slaag daarin om sy aggressie te verstaan, te ervaar en te besit. Dis vir hom makliker om keuses te maak en om met nuwe gedrag te eksperimenteer. Derreck het aggressief opgetree omdat hy gedink het hy sal mag verkry en dat maats sal dink hy is “sterk”. Derreck het nie besef dat sy aggressiewe gedrag ‘n negatiewe invloed op sy sosialisering met maats sal hê nie. Deur die benutting van polariteite kon Derreck tot insig oor sy aggressiewe gedrag kom.

Derreck maak gereed om in Perls se eksplousiewe laag te beweeg. Hy vrees nog die onbekende, maar dis vir hom makliker om verantwoordelike keuses te maak.

6.7.4.7 Verloop van sessie sewe (kind alleen)

Derreck het vergeet van die sessie en ‘n nuwe afspraak is vir sessie sewe geskeduleer. Derreck voel sleg dat hy nie die sessie kon bywoon nie, maar is bly dat hy weer ‘n afspraak kon kry. Derreck noem dat sy ma steeds baie werk en dat sy oupa die meeste

van die tyd na hom en sy sussie kyk. Hy noem dat hy die afgelope twee weke gelukkig was en dat niks hom kwaad gemaak het nie.

Derreck geniet die klei. Derreck maak 'n mannetjie uit sy klei en skenk baie aandag aan die detail van sy skepping. Vanuit die projeksie noem Derreck dat hy wens hy was so sterk soos die kleimannetjie. Hy noem dat sy maats hom nie sou spot nie. Navorser wil die aanname maak dat Derreck se liggaamsbou 'n groot rol in sy sosialisering met sy maats speel. Dit lyk asof sy maats hom spot omdat hy klein gebou is en nie fisies sterk is nie.

Derreck noem dat hy graag sterk wil wees. "Dis nie lekker as my maatjies my so spot nie". Navorser kon Derreck bemagtig deur op sy goeie kwaliteite as seuntjie te fokus. Aangesien Derreck van sy gevoelens bewus is was dit vir hom makliker om insig in sy situasie te toon. Hy kon self vir die kleimannetjie sê hoe hy voel en dat hy wel eendag sterk sal wees. Dit was 'n aanduiding vir navorser dat hy vertroue in homself ontwikkel het en dat sy selfvertroue toegeneem het. Navorser maak gebruik van die geleentheid om aan Derreck die verskil tussen die "ongelukkige" en die "gelukkige aggressiemonster" te verduidelik. Derreck verstaan sy aggressie en kies om soos die "gelukkige aggressiemonster" te wees.

Navorser berei Derreck voor op vir die volgende sessie saam met sy ma. Sy nie-verbale gedrag het daarop getoon dat hy bang is sy ma kan nie die sessie bywoon nie. Navorser bemagtig Derreck en noem dat telefoniese kontak met sy ma ook goed sal wees. Derreck het 'n behoefte om sy verhouding met sy ma te verbeter en haar van sy gevoelens te vertel.

Assessering

Daar bestaan 'n goeie verhouding tussen Derreck en navorser. Hy is gemakliker met sy gevoelens en is nie skaam om te sê hoe hy voel nie.

Derreck is in kontak met sy gevoelens en geniet die kleispiel. Hy kon homself in sy kleifiguur inleef. Derreck maak van projeksies gebruik en noem dat hy 'n behoefte aan aanvaarding deur sy maats het. Volgens navorser tree hy juis aggressief op om homself te beskerm. Derreck noem dat hy hom eintlik skaam vir sy gedrag. Hy het nie geweet hoe om dit beter te hanteer nie. 'n Kind kry dikwels skaam oor sy gedrag, al erken hy dit nie, want hy beleef en kry die boodskap van ander dat sy gedrag negatief is (vergelyk paragraaf 5.3).

Derreck kon saam met navorser alternatiewe maniere uitdink om sy aggressie te beheer en sosiaal-aanvaarbaar te maak. Hy besluit om "sterk van binne" te wees, al is hy klein gebou. Hy is bereid om verantwoordelikheid vir sy gedrag te neem. Derreck se gedrag is 'n duidelike aanduiding van Perls se eksplosiewe laag.

6.7.4.8 Verloop van sessie agt (kind alleen)

Derreck se moeder het laat weet dat sy nie die sessies sal kan bywoon nie. Haar werk laat dit tans nie toe nie. Derreck voel ongelukkig hieroor, maar navorser kon telefoniese terugvoer vir sy ma gee. Navorser en Derreck beplan saam om die sessie voort te sit en 'n opsomming van die vorige sewe sessies te maak.

Navorser maak van die wurmtegniek gebruik as opsomming van Derreck se probleme wat hy met maats en sy ma ondervind het. Hy geniet die metaforiese verduideliking en kon maklik probleemareas identifiseer. Navorser en Derreck kon saam oplossings vind om sy gedrag sosiaal-aanvaarbaar te maak. Die klem tydens die benutting van die wurmtegniek blyk steeds sy maats te wees wat hom spot (vergelyk figuur 6.21). Navorser kon die nodige ondersteuning aan Derreck bied om weer aan sy gevoelens uiting te gee.

Navorser en Derreck oefen met die handpoppe om gevoelens met sy ma te deel. Hy geniet die sessie en verbaliseer maklik sy gevoelens. Dit wil voorkom of Derreck baie

*Seintjies in
my klas*

Figuur 6.21: Derreck se wurmtegniek

positief teenoor homself en sy verhouding met sy moeder is. Dit sou vir Derreck makliker gewees het om sy ma saam in die intervensieprogram te kon betrek. Hy het 'n behoefte aan haar aandag en om die sukses van sy sessies met haar te deel. Navorser en Derreck beplan om tydens die volgende sessie af te sluit en die nodige skale te voltooi.

Assessering

Derreck is teleurgesteld dat sy ma nie die sessies kon bywoon nie, maar hy toon ook insig dat haar werksomstandighede dit nie toelaat nie. Derreck slaag daarin om 'n opsomming van sy gevoelens te gee en om oplossings te vind vir gevoelens wat negatief was. Hy het besluit om die “ongelukkige aggressiemonster” te oorwin.

Derreck beleef homself tans as gelukkig en kan sy gevoelens maklik verbaliseer. Groei het tydens die sessies plaasgevind. Sy gedrag val definitief in Perls se eksplousiewe laag.

6.7.4.9 Verloop van sessie nege (kind alleen)

Derreck noem dat sy ma op hom trots is en dat hy bly is dat navorser haar kon kontak. Hy vertel vir navorser dat sy maats hom minder spot en hy baklei nie meer met hulle nie. Volgens Derreck se moeder luister Derreck meer na haar en kan takies in die huis uitvoer sonder dat hy kla. Dit dui op toenemende verantwoordelikeidneming.

Navorser kon die nodige skale vir Derreck se moeder deurgee en sy het dit by die huis voltooi. Derreck kry ook die geleentheid om sy skale te voltooi. Navorser stel voor dat Derreck en sy moeder weer na navorser kan kom, sodra sy ma se werk dit toelaat. Derreck dink dis 'n goeie plan. Die sessie word met 'n partytjie afgesluit.

6.7.5 Kobus, 9 jaar oud

Agtergrondsgeskiedenis:

Kobus is deur sy ouers vir terapie verwys. Hy is die jongste van twee kinders. Kobus was ongeveer drie jaar gelede vir terapie by 'n sielkundige en 'n arbeidsterapeut weens aggressiewe gedrag en konsentrasieprobleme ingeskakel. Volgens die ouers toon Kobus die afgelope jaar weer erge aggressiewe gedrag. Hy gee veral aan verbale aggressie uiting en het 'n negatiewe houding teenoor sy ouers. Volgens die moeder ervaar Kobus geen skoolprobleme en/of akademiese probleme nie.

6.7.5.1 Verloop van sessie een (kind en moeder)

Kobus en sy moeder woon die eerste sessie by. Kobus se pa kan nie die sessies bywoon nie, aangesien hy 'n mediese praktyk het en sy werk dit nie toelaat om tyd af te neem nie. Kobus is baie negatief teenoor navorser en die sessies. Dit het baie motivering van sy moeder gekos om hom vir die eerste sessie te bring.

Kobus maak geen oogkontak met navorser nie en raak baie kwaad vir sy ma omdat hy die sessie moet bywoon. Kobus weier om die skale te voltooi. Sy moeder voltooi die skale terwyl navorser met Kobus probeer kontak maak. Kobus tree egter baie aggressief op en weier om enige vorm van samewerking te gee. Hy wil nie in die speelkamer ingaan nie en maak glad nie met navorser kontak nie. Navorser bespreek die sessies met Kobus se moeder en beplan die volgende sessie. Kobus was nie lus om die sessie by te woon nie. Hy vra gedurig vir sy ma wanneer hulle huis toe gaan.

Assessering

Kobus bied baie weerstand tydens die sessie. Hy weier om samewerking te gee en vermy kontak met navorser. Volgens navorser ervaar Kobus onderdrukte aggressie en is nie met homself en sy omgewing in kontak nie. Sy moeder noem dat hy geen verantwoordelikheid by die huis aanvaar nie. Hy luister nie en gebruik vuil taal.

Kobus sien sy pa baie min, aangesien sy pa 'n mediese dokter is en lang ure werk. Kobus se moeder is primêr vir die kinders se opvoeding verantwoordelik. Sy noem dat Kobus 'n "ander kind" by die skool is en dat geen probleme met maats of die skool na vore kom nie. Navorser wil die aanname maak dat Kobus 'n behoefte aan aandag het. Hy gebruik sy aggressie as verdedigingsmeganisme en tree aggressief op teenoor die gesinslid by die huis wat hy die meeste sien, naamlik sy ma. Kobus beweeg in die ouderdomsfase waar hy graag met sy pa wil identifiseer en graag tyd saam met hom wil spandeer (vergelyk paragraaf 2.2.5.2 en 2.4). Dit wil voorkom of Kobus aggressief optree as gevolg van sy pa se afwesigheid.

Kobus se gedrag is kenmerkend van Perls se fobiese laag. Hy bied weerstand teen dit wat hy kan wees. Hy vermy en onderdruk sy ware gevoelens.

6.7.5.2 Verloop van sessie twee (kind alleen)

Kobus bied steeds weerstand toe sy moeder hom by die terapiekamer aflaa. Hy huil en skree vir sy ma dat hy nie die sessie wil bywoon nie. Na 'n rukkie kon navorser Kobus gerusstel en hom oorreed om die sessie by te woon. Kobus het sy samewerking gegee.

Kobus weier steeds om die kinderfunksioneringsinventaris in te vul. Navorser en Kobus kon tot 'n ooreenkoms kom om die sessies te verminder mits hy probeer om die sessies by te woon. Kobus noem dat hy slegs vyf sessies wil bywoon. Navorser kon saam met hom beplan en het 'n kontrak geteken om hom te motiveer. Navorser het vir hom die nodige ruimte gegee om die speelkamer te eksploreer. Hy kon kies waarmee hy wou speel, maar hy was nie lus om tydens die sessie iets te doen nie. Kobus maak steeds nie oogkontak nie en wil nie opdragte uitvoer nie. Navorser maak van stiltes gebruik. Kobus voer nie uit sy eie 'n gesprek nie, maar reageer beter op vrae as die vorige sessie.

Navorser en Kobus beplan die volgende sessie. Hy blyk nie positief te wees op die sessie nie.

Assessering

Kobus is nie bewus dat sy negatiewe optredes 'n invloed op sy maatskaplike funksionering het nie. Navorser poog om 'n terapeutiese verhouding met Kobus te bou, maar hy bied steeds baie weerstand. Navorser kon met verloop van die sessie met Kobus kontak maak deur aan hom keuses te stel. Kobus het die geleentheid gehad om self te kies hoeveel sessies hy wil bywoon.

Navorser kon Kobus nie dwing om die skale te voltooi nie. Kobus bied weerstand om aan sy ware gevoelens uiting te gee. Dit wil vir navorser voorkom of hy sy ouers manipuleer deur sy aggressiewe gedrag. Hy kry maklik sy sin. Navorser moes egter poog om kontak met Kobus te bewerkstellig, al het dit beteken dat die sessies verminder moet word.

Kobus beweeg in Perls se impasse laag. Hy besef dat hy nie van 'n beter wyse weet om sy aggressie te hanteer nie. Kobus toon steeds 'n hoë graad van weerstand.

6.7.5.3 Verloop van sessie drie (kind alleen)

Kobus is tydens die sessie meer positief ingestel. Hy maak nog weinig oogkontak met navorser.

Kobus wil nie samewerking gee tydens die benutting van die reuk-en smaakbotteltjies nie. Navorser wil die aanname maak dat die benutting van die reuk-en smaakbotteltjies ten doel sal hê om Kobus meer bewus te maak van sy sensoriese modaliteite en om sy gevoelens makliker te verbaliseer. Navorser kon slegs waarneem. Kobus se nie-verbale gedrag toon negatiewe en min belangstelling. Nadat navorser Kobus se samewerking gekry het, geniet hy die verskillende botteltjies. Navorser het veral op keuses gefokus en Kobus kon kies watter botteltjie vir hom die lekkerste ruik. Hy wou aanvanklik nie kies nie, maar met navorser se nodige motivering en bemagtiging, het hy sy keuse gemaak.

Tydens die benutting van die “Listen Lotto” speletjie kon Kobus die verskillende geluide maklik identifiseer. Hy gee beter samewerking tydens hierdie spel. Navorser fokus veral op die identifisering van gevoelens in die hier-en-nou. Kobus onderdruk sy gevoelens en wil nie graag gesels oor wat hy op die oomblik voel nie. Navorser bied aan Kobus genoeg ruimte sodat hy teen sy eie tempo kan beweeg.

Op navorser se vraag of Kobus al ooit soveel verskillende gevoelsgesiggies gesien het, begin Kobus meer ontspan en vir die snaakse gesiggies lag. Hy kon vir die eerste keer ‘n gesprek met navorser voer. Navorser vra vir Kobus om gesiggies uit te wys oor hoe hy al gevoel het. Tot navorser se verbasing kies Kobus ‘n “bly”, en ‘n “kwaadgesiggie” en ‘n gesiggie wat “warm” kry. Kobus vertel dat hy bly is by die skool. Hy speel rugby en geniet dit baie. Hy verduidelik dat hy soms kwaad word as kinders baklei, en wanneer hy en sy sussie baklei. Navorser kon aan Kobus die volgende vraag vra: “Kobus, dit het vir my gelyk of jy en mamma vir mekaar kwaad is? Kan tannie raai of ek reg is?” Kobus het vir ‘n rukkie stil gebly, maar noem dat hy kwaad word vir sy ma omdat sy hom vir terapie gebring het. Hy noem dat daar niks fout is met hom nie.

Navorser bemagtig Kobus en laat hom veilig voel in die speelkamer. Kobus noem verder dat sy ma en pa baie baklei, en dat dit hom kwaad maak. Kobus slaag daarin om van sy gevoelens met navorser te deel, maar is steeds versigtig om te veel van homself te deel. Hy noem dat hy die “warm gesiggie” gekies het omdat hy elke dag warm kry. Hy voel ook in die middag na skool moeg. Kobus vertel vir navorser dat hy skool geniet. Hy vertel van sy maats. Navorser benut die geleentheid om ‘n verhouding met Kobus te bou. Hy geniet die sessie verder. Kobus stem in om die volgende sessie by te woon.

Assessering

Kobus slaag daarin om tydens die sessie beter kontak met navorser te maak. Tydens die benutting van die reuk-en smaakbotteltjies raak Kobus meer van sy gevoelens bewus. Hy slaag daarin om verskillende gevoelens met navorser te bespreek. Dit blyk of daar nie skolastiese probleme is wat tot Kobus se aggressiewe gedrag aanleiding gee nie. Volgens

navorser ontstel dit vir Kobus as hy aan konflik binne gesinsverband blootgestel word. Dit wil voorkom of Kobus slegs negatiewe gedrag in gesinsverband toon en nie by die skool nie. Die oorsprong van sy aggressie kan dus vanuit huislike omstandighede bepaal word.

Kobus funksioneer steeds in Perls se impasse laag. Hy het gevoelens begin deel, maar raak verskrik en weier om diepere gevoelens te deel. Hy bied steeds weerstand.

6.7.5.4 Verloop van sessie vier (kind alleen)

Kobus bied weerstand tydens die aanvang van die sessie en wil saam met sy ma huis toe gaan. Kobus se moeder verlaat die speelkamer, hy is egter kwaad en weier om met navorser kontak te maak.

Kobus ignoreer navorser vir 'n geruime tyd. Navorser motiveer Kobus om 'n prentjie te teken oor hoe hy op die oomblik voel. Kobus was nie lus om te teken nie. Hy maak egter van die verf gebruik en begin 'n boom teken. Na 'n rukkie verf hy sy hele prentjie met swart verf en donker kleure toe (vergelyk figuur 6.22). Dit was vanuit sy projeksie duidelik dat hy vir sy ouers kwaad is. Hy het 'n boom geteken wat in hulle tuin staan. Kobus beplan al lankal saam met sy pa om 'n boomhuis te bou, maar niks realiseer nie. Kobus noem dat sy pa te besig by die werk is en dat daar "seker nooit 'n boomhuis sal wees nie".

Figuur 6.22: Kobus se roosboom

Vanuit Kobus se projeksie toon hy 'n behoefte aan aandag vanaf sy pa. Kobus slaag daarin om sy gevoel met navorser te deel. Hy noem: “ Ek is kwaad vir my ma omdat sy altyd raas. My pa is nooit daar om my storie te hoor nie”. Die onvoltooidhede en verlies aan beheer wat hy weens die afwesigheid van sy vader ervaar, word heel moontlik in sy verhouding met sy moeder uitgedruk. Kobus het die hele dag met haar kontak en sy word die “slagoffer” van sy aggressiewe gedrag.

Kobus is nie lus om verder te verf of te teken nie. Kobus toon weerstand en wil nie verder gesels nie. Navorser kan sy gedrag toeskryf aan die feit dat groei plaasvind, aangesien hy inligting van homself en sy ouers kon oordra. Navorser maak van die geleentheid gebruik om aan Kobus aggressie as gevoel te verduidelik en 'n soortgelyke storie soos sy situasie te skep. Navorser kom agter dat Kobus luister, al probeer hy navorser ignoreer. Navorser bied vir Kobus die geleentheid om enige medium te kies waarmee hy wil speel. Hy weier egter en wil net huis toe gaan.

Navorser motiveer Kobus vir die volgende sessie. Dit blyk of hy nie lus is om weer te kom nie. Navorser kon Kobus van sy “deal” met navorser bewus maak. Kobus blyk nie opgewonde te wees nie.

Assessering

Kobus toon weerstand tydens die sessie, wat moontlik op groei kan dui. Kobus het in sy tekening genoem dat hy vir sy pa kwaad is. Hy verbaliseer dat hy sy pa min sien en dat sy ma die heelyd raas. Volgens navorser het Kobus 'n behoefte aan aandag en kwaliteit tyd saam met sy pa.

Hy gee aan sy aggressie uiting deur sy prentjie toe te verf. Kobus slaag daarin om te sê hoe hy voel. Hy is egter nie bereid om sy gevoelens verder te deel nie. Navorser respekteer hom hiervoor. Kobus toon vrees vir die onbekende. Hy weet nie van 'n beter manier om sy aggressie te hanteer nie. Volgens navorser moet Kobus genoeg ruimte hê om navorser te vertrou, voordat hy sy ware gevoelens sal deel. Hy kan nog nie met nuwe

gedrag eksperimenteer nie. Navorser kon die geleentheid benut om aan Kobus aggressie as gevoel te verduidelik, sodat hy sy gedrag beter kan verstaan.

Kobus raak bewus dat hy homself inperk. Hy kan met die nodige motivering en ondersteuning iets ten opsigte van sy onvoltooidhede doen. Sy gedrag val steeds in Perls se impasse laag, maar hy begin na Perls se implosiewe laag beweeg.

6.7.5.5 Verloop van sessie vyf

Kobus weier om die sessie by te woon. Sy ma probeer saam in die sessie bysit, maar Kobus wil niks van die sessie weet nie. Hy noem aan sy ma dat hy nie weer wil kom vir afspraak nie. Hy toon 'n uiters hoë graad van aggressie.

Volgens Kobus se moeder is hy baie aggressief teenoor haar. Hy tree egter nie so aggressief op teenoor sy pa nie. Sy noem dat Kobus met tye beter raak, maar dat sy gedrag steeds onaanvaarbaar is. Sy het 'n groot behoefte aan ouerleiding.

Kobus weier om die sessies verder by te woon. Na 'n gesukkel en 'n verder twee afspraak besluit navorser en Kobus se ma om die sessies te staak. Navorser beveel aan dat meer aandag aan kontakmaking met Kobus se vader geskenk moet word. Kobus se moeder noem dat sy vermoed dat 'n deel van Kobus se aggressie die pa-seun verhouding is. Kobus het beslis 'n behoefte aan meer kontak met sy pa. Indien die kontak realiseer, sal Kobus se gedrag verbeter. Kobus sou by verdere terapie baatvind. Die moeder gaan vir ouerleiding in navorser se privaatpraktyk inskakel. Dit blyk of die vader nie die probleem as ernstig beskou nie.

6.8 VOOR- EN NAMETINGS RESULTATE TER ONDERSTEUNING VAN DIE HIPOTESE

Die volgende empiriese gegewens en data-insameling ondersteun die gestelde hipotese:

“Indien die aggressiewe kind in sy middelkinderjare by die spelterapeutiese intervensieprogram betrek word, en sy ouer(s) deur die intervensieprogram bemagtig word, kan die kind gehelp word om van sy aggressie bewus te word, dit te beheer en te verminder om sodoende die ouer-kind binding te versterk”.

6.8.1 Interpretasie van gegewens

6.8.1.1 Voor-en-nametings resultate van die betrokke kinders en hul ouer(s)

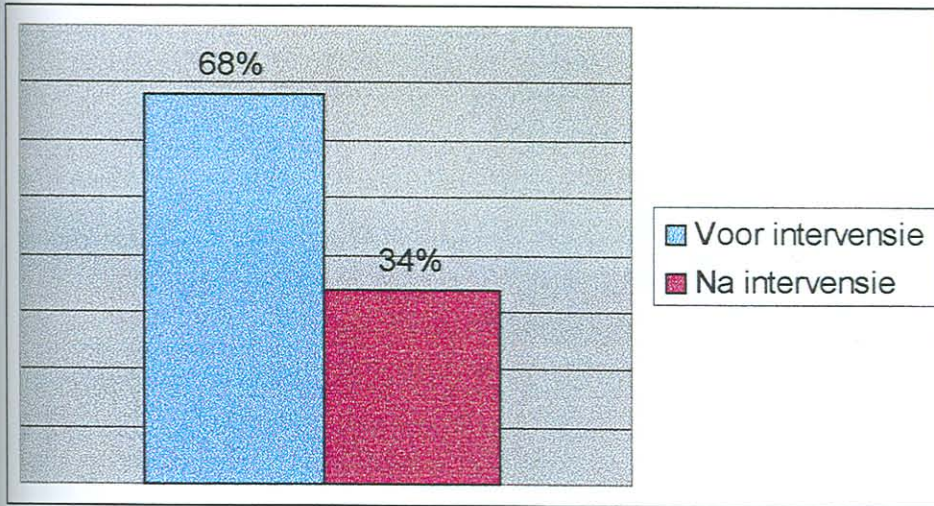
Die betrokke kinders het die kinderfunksioneringsinventaris (Bylae E) tydens die eerste sessie voltooi. Hierdie skaal is slegs as ‘n voormeting benut, ten einde ‘n basislyn van die kind se maatskaplike funksionering te verkry. Die betrokke kinders het met behulp van die intervensieprogram meer van hul aggressiewe gedrag bewus geword, wat ‘n positiewe uitwerking op die ouer-kind binding gehad het.

Die skale wat die betrokke kind oor sy houding teenoor sy ma (Bylae F) en houding teenoor sy pa (Bylae G) ingevul het, is as voor-en nameting in die studie benut, ten einde te bepaal of die kind ná bewustheid van sy aggressie ‘n beter en sterker verhouding met sy ouer(s) sal hê. Tydens die verwerking van beide die skale (Bylae F en G) moet daar in ag geneem word dat ‘n hoë persentasie (‘n totaal bo 60%) na onvoldoende binding wys en ‘n lae persentasie (‘n totaal onder 35%) ‘n aanduiding is dat die binding tussen ouer en kind, volgens die kind, positief is of versterk het.

Tydens die verwerking van die skale wat die ouer(s), oor hul bewustheid van hul kind se aggressie (Bylae D) voltooi het, dui ‘n hoë persentasie op die ouer se bewustheid van sy kind se aggressie terwyl ‘n lae persentasie ‘n aanduiding is dat die kind se aggressie hanteerbaar is of volgens die ouer verbeter het. In die skaal oor die ouer se binding met sy kind (Bylae C) dui ‘n hoë persentasie op onvoldoende binding, terwyl ‘n lae persentasie ‘n aanduiding is dat die binding tussen ouer en kind positief is of versterk het. Vervolgens word die voor-en nametings resultate van die betrokke kinders en hul ouer(s) deurgegee:

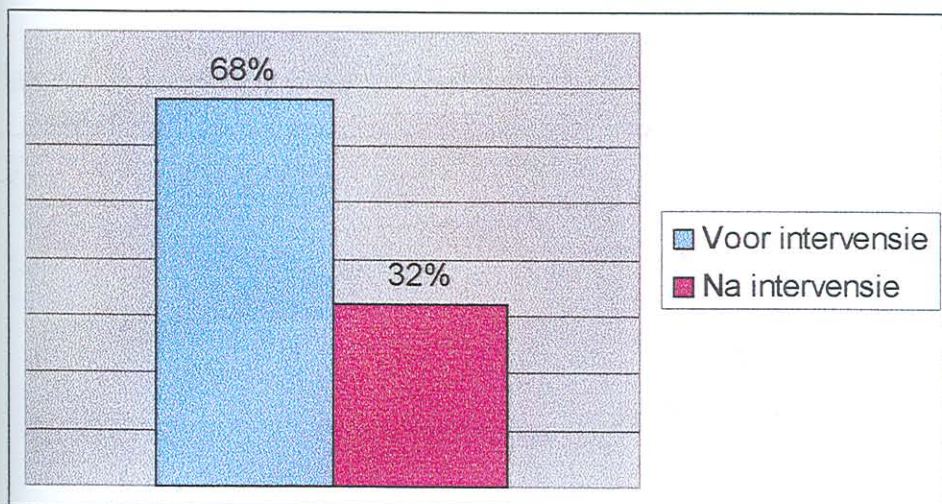
- Wayne

Figuur 6.23 Houding teenoor ma (Bylae F)

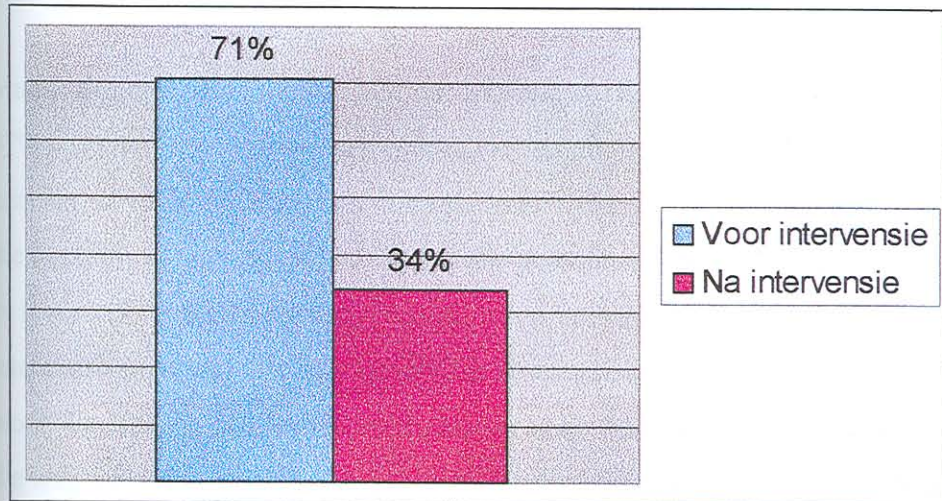

Vanuit figuur 6.23 is dit duidelik dat Wayne se houding teenoor sy ma voor die intervensie 68% was, en na die intervensie na 34% verbeter het. Dit is vanuit die terapeutiese sessies duidelik dat Wayne van sy aggressie bewus geword het, en dat hy sy gevoelens kon beheer en hanteer. Sy gedrag is vir sy ma meer aanvaarbaar en hul verhouding het verbeter. Vanuit die gevallestudies is dit duidelik dat Wayne reeds vanaf sessie een sy moeder probeer manipuleer het en dat hy nie vir haar luister wanneer sy met hom praat nie. Vanuit die assessering kom dit na vore dat Wayne sy moeder uittoets om sodoende oor situasies beheer te kry. Volgens sy moeder tree Wayne gereeld aggressief op as hy nie sy sin kry nie. Navorsers is van mening dat Wayne sy aggressie gebruik om homself te beskerm. Tydens die verloop van die sessies het Wayne duidelik deur die lae van Perls beweeg, deurdat hy meer van sy aggressie bewus geword het en hanteringstrategieë aangeleer het om sy aggressie te beheer en te hanteer. Wayne slaag daarin om tydens sessie vyf sy gevoelens te erken en te besit, en spreek sy behoefte uit om meer tyd saam met sy ma te spandeer. Wayne en sy moeder kon saam hanteringstrategieë beplan om Wayne se aggressie te beheer en om hul verhouding te versterk. Dit blyk dus dat die intervensieprogram 'n positiewe invloed op Wayne se aggressie en die binding tussen hom en sy moeder gehad het.

Figuur 6.24 Ouer se bewustheid van die kind se aggressie voor en na terapie (Bylae D)

Figuur 6.25 Binding van ouer met kind voor en na terapie (Bylae C)

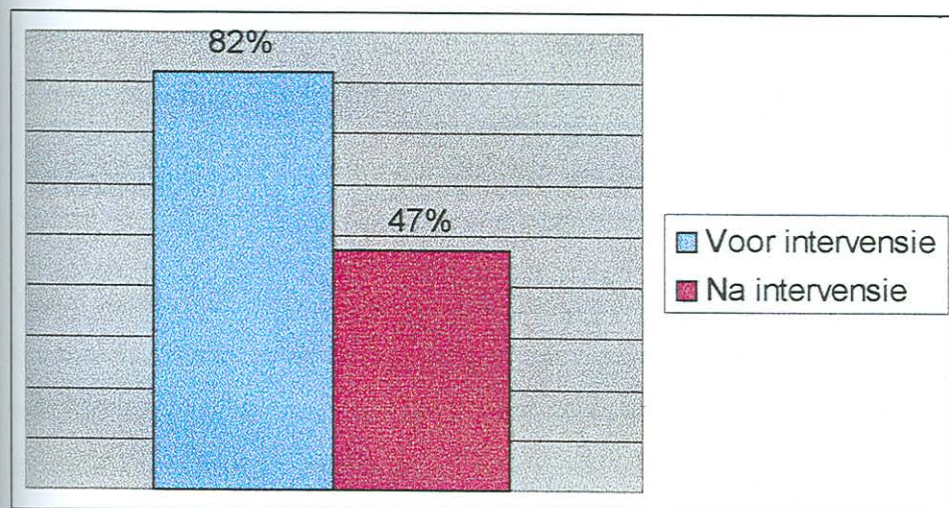

Dit is duidelik vanuit figuur 6.24 dat Wayne se gedrag voor die intervensieprogram baie negatief deur sy moeder beleef is. Sy aggressie en onbeheerbare gedrag het na afloop van die intervensieprogram met 36% verbeter. Vanuit figuur 6.25 kom dit duidelik na vore dat Wayne se moeder haar en Wayne se binding voor terapie (71%) negatief ervaar en na afloop van die intervensie het die verhouding tussen hom en sy ma verbeter (34%). Dit

blyk dus vanuit die resultate dat die intervensieprogram 'n positiewe invloed op Wayne se bewusmaking van sy aggressie en die ouer-kind binding gehad het.

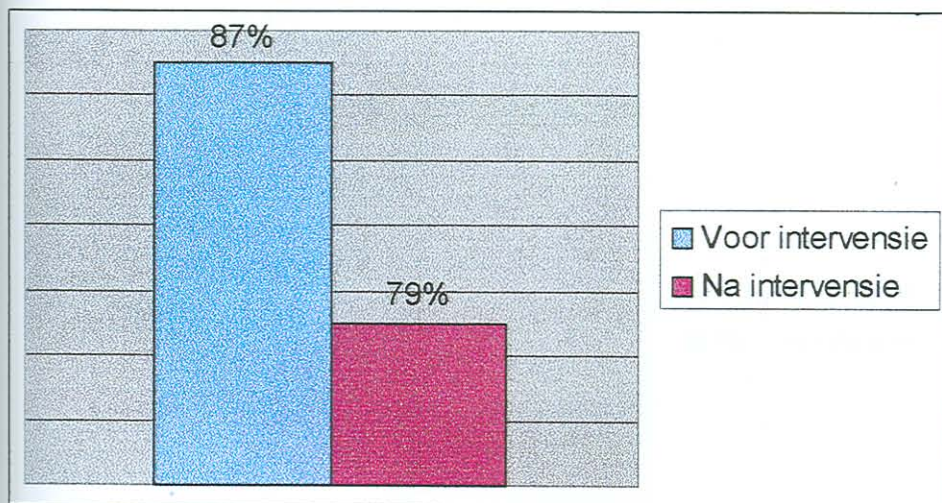
- **Melissa**

Figuur 6.26 Houding teenoor ma (Bylae F)

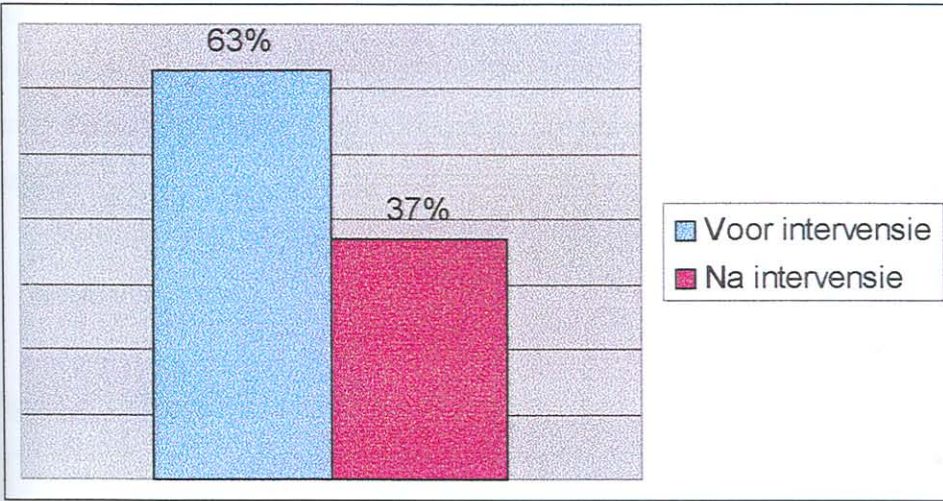
Vanuit figuur 6.26 is dit duidelik dat Melissa se verhouding met haar ma vanaf 82% na 47% verbeter het. Melissa kon tydens die terapeutiese sessies haar gevoelens erken, aanvaar en besit. Sy het reeds in sessie twee meer van haar negatiewe gevoelens rondom die egskeiding bewus geword. Sy het die geleentheid gekry om te sê hoe sy voel, en wat sy tydens die egskeiding van haar ma en pa verwag. Melissa kon na afloop van die intervensieprogram met haar gevoelens in kontak kom en weet wat van haar ma verwag word. Tydens die grafiese gesinsbeelding noem Melissa dat sy nie goed met haar ma oor die weg kom nie. Vanuit haar projeksie noem Melissa dat sy 'n behoefte aan sekuriteit en liefde van haar ma verlang. Tydens die verloop van die sessie slaag Melissa daarin om haar gevoelens rondom haar ma te erken en te besit. Melissa se gedrag toon aan dat sy deur al die lae van Perls beweeg het, en daarin geslaag het om met haar gevoelens in kontak te kom en verantwoordelikheid vir haar gedrag te neem.

Figuur 6.27 Melissa: Houding teenoor pa (Bylae G)

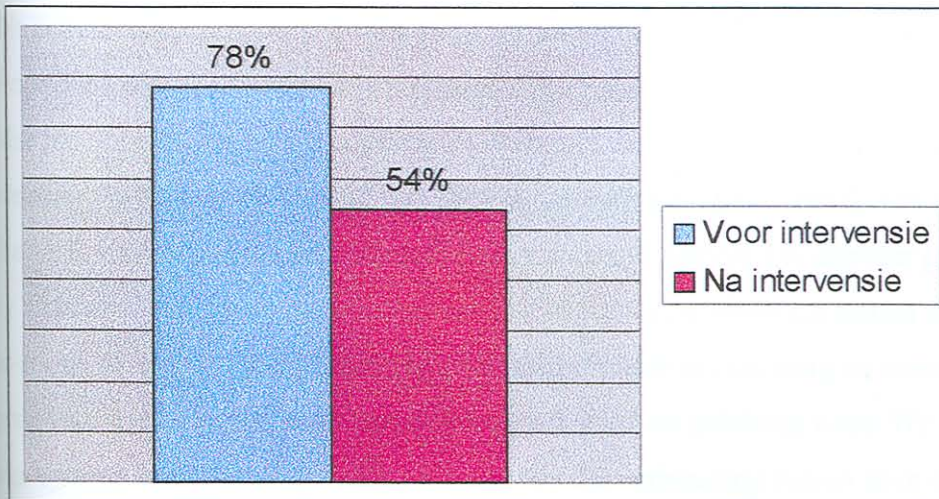
Vanuit figuur 6.27 kom dit na vore dat Melissa steeds vir haar pa kwaad is. Haar vader kon nie die sessies bywoon nie. Volgens die verwerking van die skaal blyk daar steeds onvoldoende binding tussen Melissa en haar pa te wees. Met die voormeting was haar telling 87% en met die nameting 79%. Die rede hiervoor is dat Melissa se pa tydens die terapeutiese sessies nie sy samewerking gee nie en Melissa steeds voel dat haar pa nie vir haar omgee nie. Tydens die verloop van die sessies slaag sy daarin om haar gevoelens rondom haar pa te erken en verantwoordelikheid vir haar gedrag te neem. Sy toon egter steeds 'n behoefte aan kontak met haar vader. Melissa verstaan nie altyd waarom haar vader haar nie kontak nie en dit gee moontlik tot die onvoldoende binding tussen haar en haar vader aanleiding.

Figuur 6.28 Ouer se bewustheid van die kind se aggressie voor en na terapie (Bylae D)

Uit figuur 6.28 is dit duidelik dat Melissa se moeder meer van Melissa se aggressie (63%) voor die intervensie as na die intervensie (37%) bewus was. Melissa se moeder was veral bekommerd oor haar aggressiewe uitbarstings tydens die egskeding. Na afloop van die intervensieprogram kon Melissa se moeder 'n afname in Melissa se aggressiewe gedrag waarneem. Dit blyk dus dat Melissa tydens die intervensie van haar aggressie bewus geraak het en haar aggressie kon beheer.

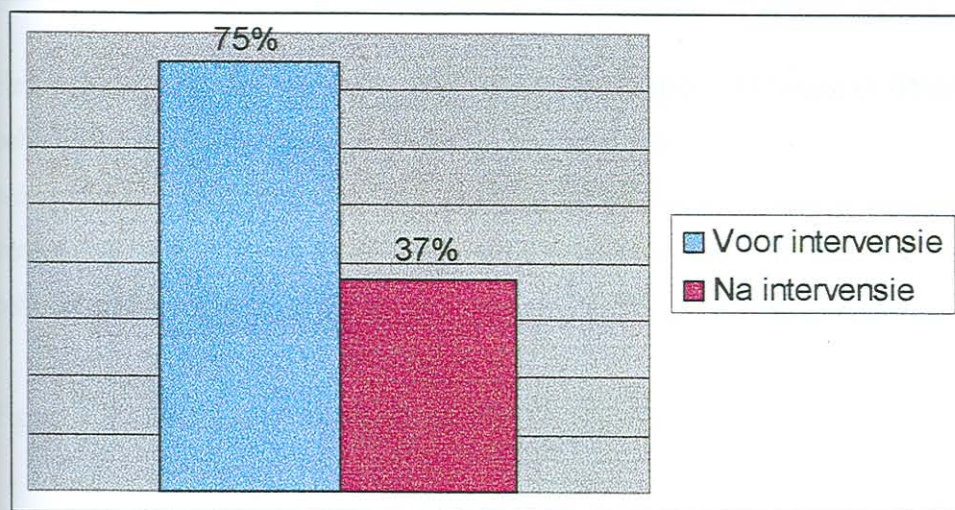
Figuur 6.29 Binding van ouer met kind (Bylae C)

Vanuit figuur 6.29 is die voormeting telling 78% en die nameting telling 54%. Daar is dus 'n positiewe neiging van 24% deur die moeder beleef. Die binding tussen Melissa en haar moeder het dus verbeter na afloop van die intervensieprogram. Tydens die laaste drie sessies slaag Melissa en haar moeder daarin om saam hanteringstrategieë aan te leer om onaanvaarbare gedrag uit te skakel en om die egskeiding vir Melissa makliker te maak.

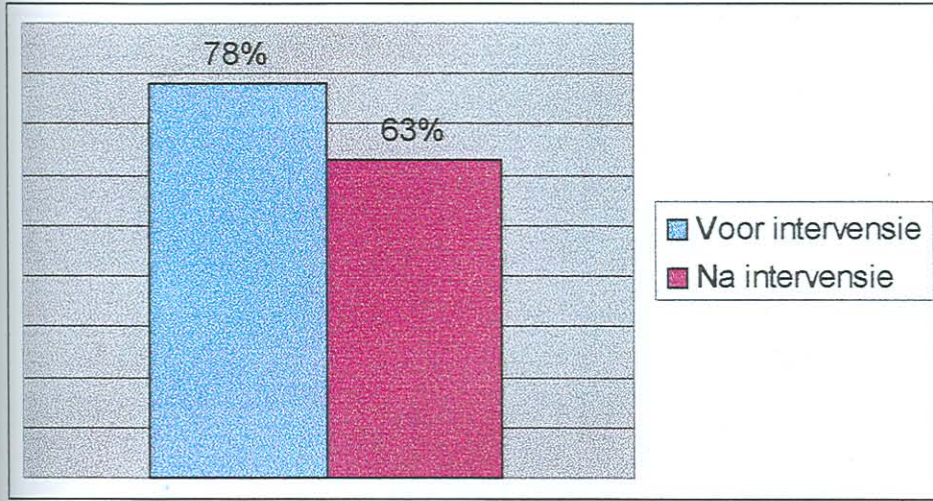
- **Heinrich**

Figuur 6.30 Houding teenoor ma (Bylae F)

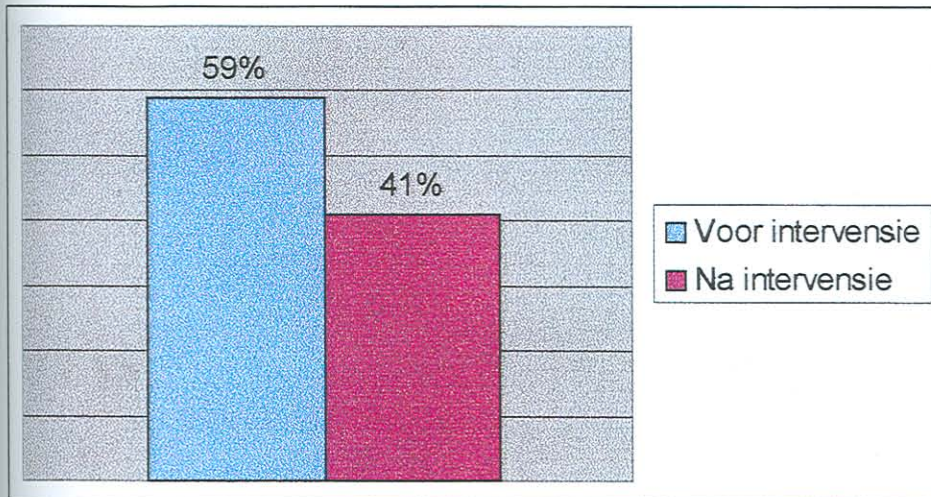
Dit is duidelik uit figuur 6.30 dat Heinrich se verhouding met sy moeder verbeter het. Voor die intervensieprogram was Heinrich se houding teenoor sy moeder baie negatief. Met die voormeting was die telling 75% en met die nameting het die telling na 37% verbeter. 'n Positiewe neiging van 38% is dus deur Heinrich beleef. Aan die begin van die terapeutiese sessies het Heinrich baie weerstand getoon. Hy aanvaar geen gesag vanaf sy moeder nie. Tydens die verloop van die sessies slaag Heinrich daarin om sy gevoelens te erken, te aanvaar en te besit. Hy kom tydens sessie ses tot insig en noem vanuit sy projeksie dat hy graag saam met sy ouers wil speel en gelukkig wees. Hy slaag daarin om van sy aggressie bewus te word en sodoende die verhouding tussen hom en sy moeder te verbeter.

Figuur 6.31 Houding teenoor pa (Bylae G)

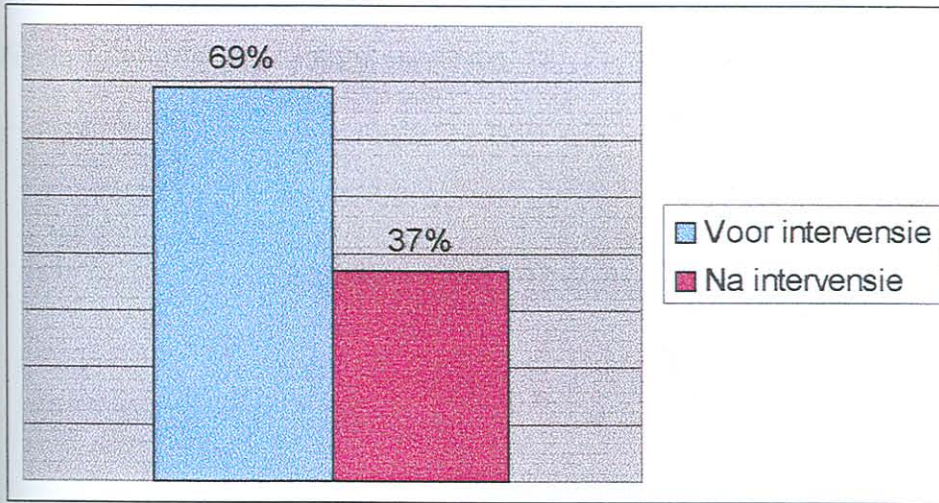

Heinrich se vader het tydens die verloop van die sessies meer insig in Heinrich se behoeftes getoon. Sy vader het meer tyd aan hom spandeer, maar noem dat hy tog die behoefte aan oerleiding het. Dit is duidelik vanuit figuur 6.31 dat Heinrich se verhouding met sy vader vanaf 78% na 63% verbeter het. Die ouer-kind verhouding behoort nog aandag te geniet.

Figuur 6.32 Ouers se bewustheid van die kind se aggressie voor en na terapie (Bylae D)

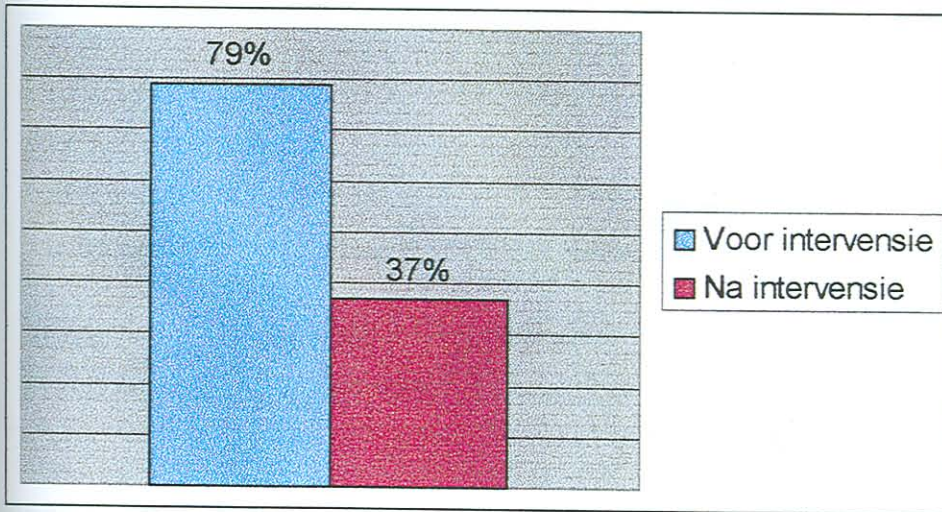
Figuur 6.33 Binding van ouers met kind (Bylae C)

Vanuit figuur 6.32 is dit duidelik dat Heinrich se aggressiewe gedrag vanaf 59% na 41% na afhandeling van die intervensieprogram afgeneem het. In figuur 6.33 is dit ook duidelik dat sy verhouding met sy ouers verbeter het. Heinrich was geneig om sy ouers te manipuleer en hul grense te toets as gevolg van verskillende opvoedingstyle van sy ouers. Sy ouers het hom voor terapie as aggressief en moeilik hanteerbaar ervaar. Na voltooiing van die intervensieprogram het Heinrich met sy gevoelens in kontak gekom en minder aggressiewe gedrag getoon. Die verhouding tussen hom en sy vader het meer aandag geniet en is deur die terapieproses versterk. Meer aandag kan aan ouer-kind binding gegee word.

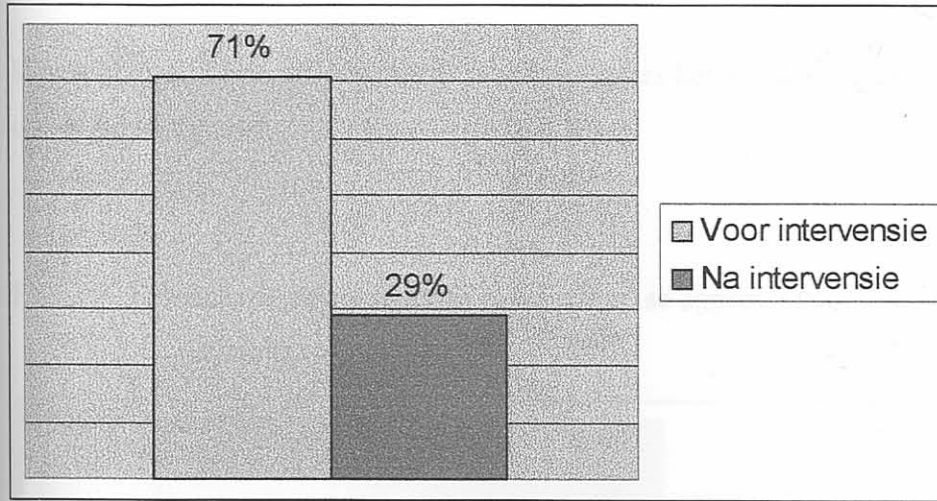
- **Derreck**

Figuur 6.34 Houding teenoor ma (Bylae F)

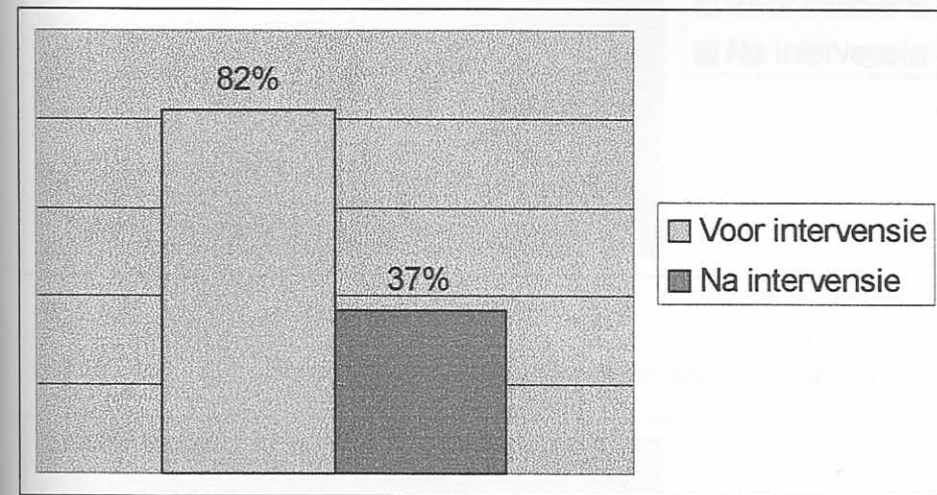

Volgens Derreck se moeder was hy onbeheerbaar en het geen verantwoordelikheid aanvaar nie. Vanuit die verwerking van die skale en terapeutiese sessies blyk dit dat Derreck se verhouding met sy moeder voor die intervensieprogram nie sterk was nie (79%). As gevolg van sy aggressiewe gedrag kon sy moeder hom nie beheer nie. Na afloop van die intervensie is Derreck van sy onaanvaarbare gedrag bewus en het dit 'n positiewe uitwerking op die ouer-kind verhouding gehad (37%). Tydens die verloop van die sessies noem Derreck dat sy ma gereeld van die huis af weg is en dat hulle min tyd saam spandeer. Derreck het vanuit sy projeksie genoem dat hy 'n behoefte aan aanvaarding vanaf sy maats het. Sy selfbeeld was baie swak gewees en hy het tydens die aanvangsfase aggressie getoon om homself te beskerm. Hierdie gedrag het 'n direkte invloed op die ouer-kind binding gehad. Derreck slaag daarin om deur die lae van Perls te beweeg en kon self besluit om verantwoordelikheid vir sy gedrag te aanvaar en aan sy gevoelens uiting te gee.

Figuur 6.35 Ouer se bewustheid van die kind se aggressie voor en na terapie (Bylae D)

Figuur 6.36 Binding van ouer met kind (Bylae C)

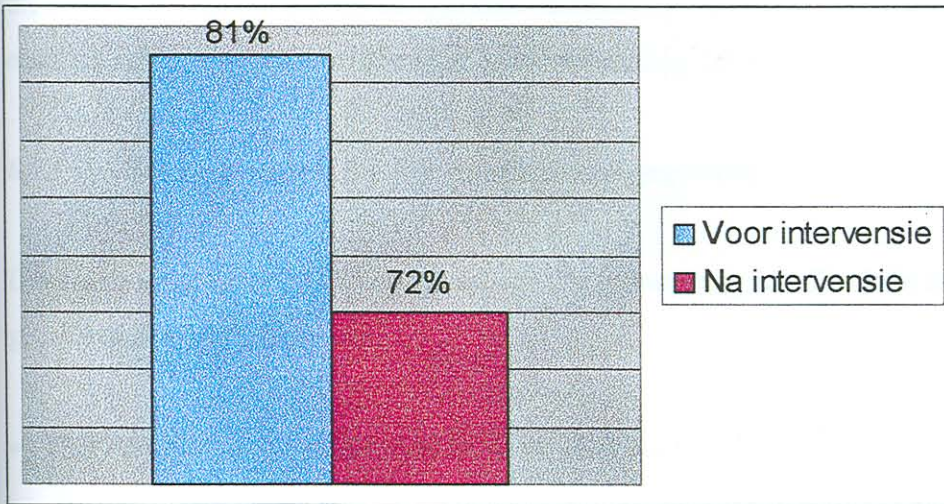

Daar blyk 'n duidelike verskil in Derreck se moeder se bewustheid van sy aggressie voor (71%) en na (29%) die intervensie te wees. Daar is dus 'n positiewe neiging van 42% deur die moeder beleef. Derreck het aggressief opgetree om homself te beskerm, veral teenoor maats wat hom spot. Na bewusmaking van sy gevoelens en bemagtiging om homself in moeilike situasies te handhaaf, slaag Derreck daarin om sy aggressie te beheer. Vanuit figuur 6.36 is dit dan ook duidelik dat die ouer-kind binding sodoende versterk het.

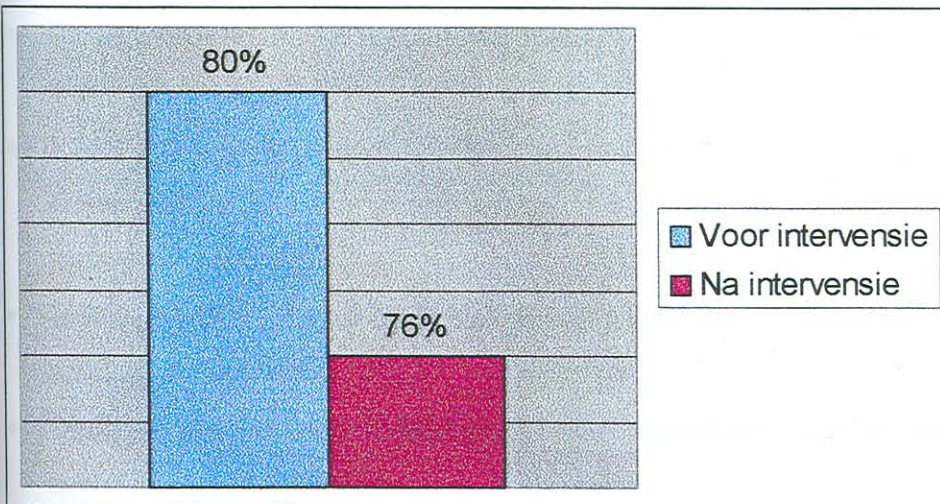
- Kobus

Kobus het geweier om die skale in te vul. Sy ouers het die skale ingevul en dit word vervolgens bespreek.

Figuur 6.37 Ouers se bewusmaking van die kind se aggressie voor en na terapie (Bylae D)

Figuur 6.38 Binding van ouers met kind (Bylae C)

Volgens Kobus se moeder ervaar Kobus geen skolastiese probleme nie. Hy is baie aggressief by die huis. Kobus toon baie weerstand tydens terapie en weier samewerking. Navorser kon egter tydens sessie vier kontak met hom bewerkstellig. Vanuit sy projeksie met die roosboom slaag Kobus daarin om sy gevoelens met navorser te deel. Hy toon egter weer weerstand, en weier om verder samewerking te gee. Dit blyk of Kobus van sy negatiewe gedrag bewus geword het en sy moeder kon verandering in sy gedrag waarneem. Vanuit figuur 6.37 is dit duidelik dat Kobus se aggressie met 9% verbeter het. Volgens die moeder het Kobus se gedrag verbeter, maar hy het steeds weerstand teen terapie gebied. Die nodige raad en leiding vanaf navorser aan Kobus se moeder kon tot die vermindering van Kobus se aggressie aanleiding gegee het. Die intervensieprogram is egter na sessie vyf gestaak. Die ouer-kind verhouding het vanaf 80% verbeter na 76%.

6.8.1.2 Afleidings vanuit die interpretasie van gegewens

Die volgende afleidings kan op grond van die verwerking van die skale en die gevallestudies gemaak word:

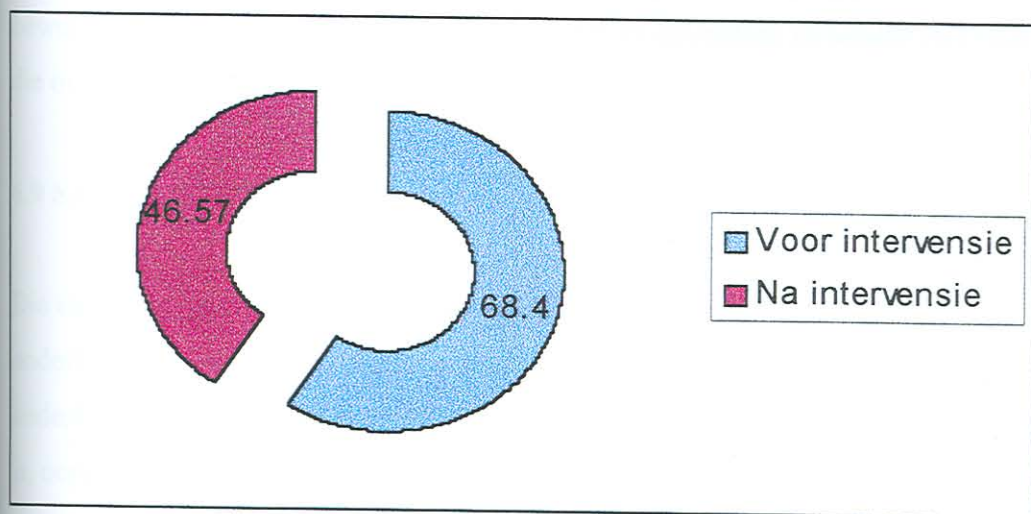
- Die ontwikkeling van die kind in sy middelkinderjare wat aggressief optree, word deur sy gedrag benadeel.
- Besluitneming en die uitoefening van keuses is vir die aggressiewe kind moeilik, aangesien die aggressiewe kind nie verantwoordelikheid vir sy gedrag wil neem nie.
- Die aggressiewe kind ervaar onsekerheid oor sy vermoëns en raak dus aggressief teenoor homself of ander.
- Vanuit die ondersoek het dit duidelik na vore gekom dat die aggressiewe kind verwerping van sy ouers en maats vrees. Hierdie vrees dra tot die versterking van sy aggressiewe gedrag by.
- Sosiale aanpassing word belemmer weens 'n gebrek aan selfvertroue en 'n negatiewe houding oor die self.
- Die binding tussen ouer en kind word beslis negatief beïnvloed weens die aggressiewe gedrag van die kind.

- Volgens die voor-en nametings resultate van die kind en sy ouer(s) blyk dit dat die kind van sy aggressie bewus geword het en dat die ouer-kind binding versterk het. Die intervensieprogram blyk dus 'n positiewe invloed op die kind se bewusmaking van sy aggressie en die ouer-kind binding te hê.

Die hipotese kon dus deur die studie ondersteun word. Die aggressiewe kind kon van sy aggressie bewus geword het. Hy kon dit verstaan, erken en besit. Dit het tot die neem van verantwoordelikheid en die versterking van die ouer-kind binding aanleiding gegee.

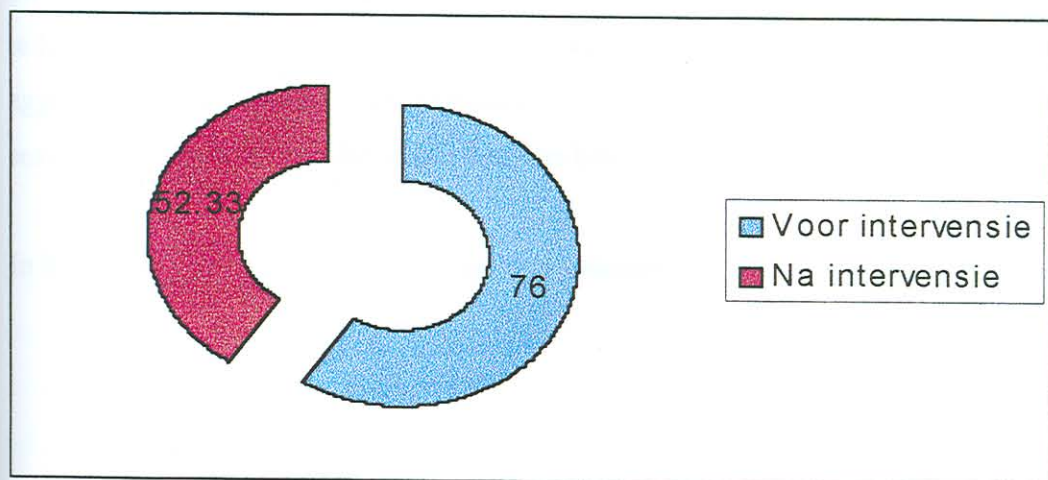
6.8.2 Vergelykende interpretasie van gegewens

Figuur 6.39: Respondente se aggressie voor- en na intervensie

Vanuit figuur 6.39 is dit duidelik dat die respondente se aggressiewe gedrag met 21,83% verbeter het. Daar kan dus afgelei word dat die intervensieprogram die kind tot die bewusmaking van sy gevoelens gelei het en dat die kind sy aggressie kan erken, besit en aanvaar.

Figuur 6.40: Respondente se binding met hul ouers voor- en na intervensie

Dit is vanuit figuur 6.40 duidelik dat die kind se verhouding met sy ouers met 23,67% verbeter het. Die kind is tydens die intervensieprogram van sy aggressiewe gevoelens bewus gemaak, sodoende kon die kind leer om sy gevoelens te beheer en te hanteer en die ouer-kind binding kon dus versterk word.

6.9 SAMEVATTING

Die empiriese gegewens is gebaseer op data wat deur middel van terapeutiese onderhoude en gestandaardiseerde skale ingesamel is. Die inligting wat in die onderhoude verkry is, stem met inligting wat deur middel van die literatuurstudie ingewin is, ooreen.

Die intervensieprogram kon suksesvol met die respondente aangewend word. Vier kinders in hul middelkinderjare kon die program suksesvol voltooi het. Die vyfde kind het egter na sessie vyf weens erge weerstand en swak samewerking gestaak. Verdere sessies word op 'n latere stadium met die betrokke kind beplan.

Die betrokke respondente slaag daarin om met hul gevoelens in kontak te kom. 'n Interessante tendens is dat die aggressiewe kind makliker met sy gevoelens kon kontak maak toe hy aan sensoriese kontakfunksies blootgestel is.

Skeppende- en assesseringspel kon suksesvol aangewend word om die aggressiewe kind te help om met sy gevoelens in kontak te kom. Vanuit die ondersoek het die kind se aggressiewe gedrag verminder. Die ouer-kind verhouding het verbeter na afloop van die sessies. Die hipotese van die studie kon dus bekragtig word.

In hoofstuk 7 word die spelterapeutiese intervensieprogram volledig bespreek.